

INFORME

desembre 2021

Situació laboral de la població estrangera a Catalunya
Informe 2021

La població marroquina

CCOO

Situació laboral de la població estrangera a Catalunya

Informe 2021

La població marroquina

Desembre del 2021

Realització:

Daniel Garrell Ballester
Carles Bertran Bruguera

Centre d'Estudis i Recerca Sindicals
Via Laietana, 16, 5a planta
Barcelona

Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers
Via Laietana, 16, 1a planta
Barcelona

Disseny i maquetació:

Miquel de Toro

Índex

Presentació	7
1. La població estrangera a Catalunya	9
1.1. La població estrangera empadronada	9
1.2. La població estrangera amb permís de residència a Catalunya	13
2. La població estrangera en el mercat de treball	17
2.1. La població estrangera en edat de treballar	17
2.2. L'activitat de la població estrangera	20
2.3. L'ocupació de la població estrangera	24
2.4. L'atur de la població estrangera	28
2.5. La qualitat de l'ocupació. Temporalitat, parcialitat i irregularitat	31
2.6. On i de què treballa la població estrangera	37
3. La població marroquina a Catalunya	41
3.1. La població marroquina empadronada	41
3.2. La població marroquina en el mercat de treball de Catalunya	46
4. Conclusions de les dades quantitatives	63
5. L'anàlisi qualitativa. L'opinió de les persones expertes	65
6. Conclusions de l'anàlisi qualitativa	73
7. Propostes	75

PRESENTACIÓ

Presentem l'informe de l'any 2021 sobre la situació laboral de la població estrangera a Catalunya, que fa referència a les dades sobre la presència de persones estrangeres a Catalunya i la seva situació en el nostre mercat de treball en finalitzar l'any 2020.

L'informe incorpora una part de tipus monogràfic centrada, en aquesta ocasió, en la població d'origen marroquí. Amb aquest objectiu, a banda de la part d'anàlisi general sobre la situació de la població estrangera, s'ha dedicat un espai a l'anàlisi de dades de l'Enquesta de població activa (EPA), que poden aportar informació sobre la situació laboral de la població marroquina a Catalunya.

També incorporem una part d'anàlisi qualitativa a partir de l'anàlisi dels resultats d'un grup de discussió de persones expertes. Tot i les limitacions òbvies per generalitzar alguns aspectes de les conclusions, l'ús d'aquesta tècnica ens permet d'obtenir un coneixement més aprofundit del fenomen del que ens proporcionen les dades estadístiques disponibles, les quals són clarament insuficients.

Com a resultat de la recerca, es presenten un seguit de propostes orientades a millorar la situació de la població estrangera d'origen marroquí.

L'estudi és el resultat de la col·laboració entre el Centre d'Estudis i Recerca Sindicals i el Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers de CCOO de Catalunya.

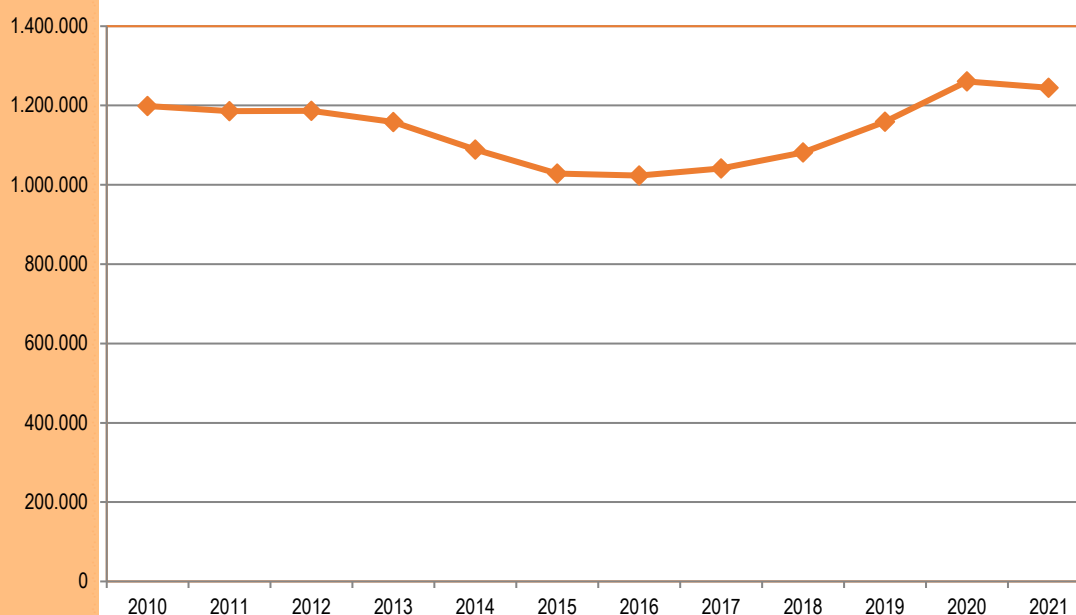
1. LA POBLACIÓ ESTRANGERA A CATALUNYA

1.1. La població estrangera empadronada

En aquest primer punt tractarem la presència de persones estrangeres a Catalunya a partir de les dades del padró continu d'habitants. Les dades del padró són les que s'aproximen més a la presència real de població estrangera, atès que s'hi poden inscriure les persones estrangeres independentment de si tenen autorització de residència o no i, per tant, en un principi, poden incloure, si més no, una part de la població estrangera sense autorització administrativa. En aquest informe hem utilitzat les darreres dades disponibles, que són de l'1 de gener del 2021, i que, en el moment de la seva utilització per a aquest informe, són encara provisionals. Es tracta de dades que l'INE ofereix com a avançament i que, de fet, ens informen del nombre de persones empadronades de nacionalitat estrangera en finalitzar l'any 2020, que era de 1.245.038.

Com podem veure en els gràfics 1.1 i 1.2, la recuperació de població estrangera empadronada, iniciada l'any 2017, s'atura a l'inici del 2021.

Gràfic 1.1. Persones empadronades de nacionalitat estrangera a Catalunya. 1 de gener de cada any

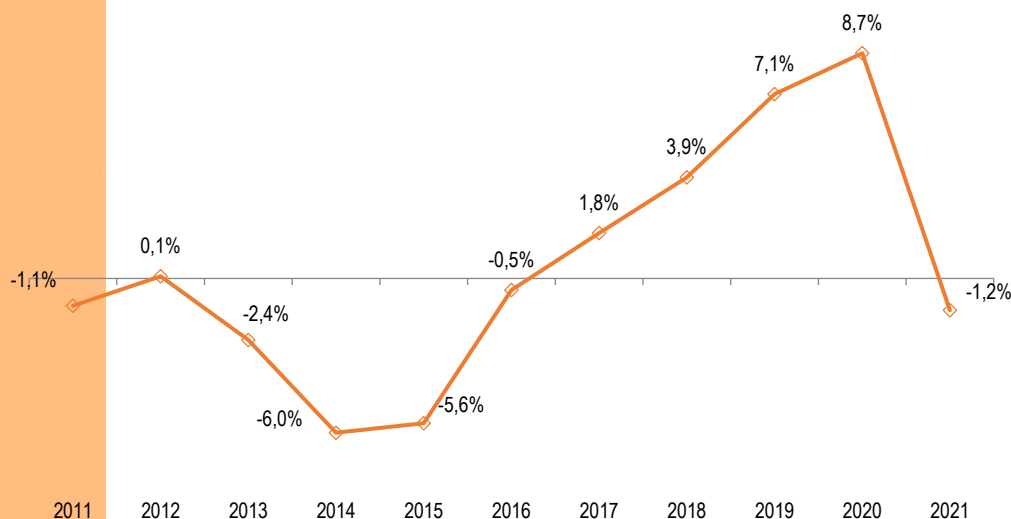

* Les dades del 2021 són una estimació provisional
Font: elaboració pròpia. Dades de l'Institut Nacional de Estadística. Padró continu d'habitants

El gràfic 1.2 ens mostra com el 2011 presenta la primera pèrdua de persones de nacionalitat estrangera empadronades, que, tot i la puntual recuperació del 2012, continua fins al gener del 2016. Com dèiem, doncs, no és fins al 2017, nou anys després de l'inici de la crisi econòmica, que torna a produir-se un increment de la població estrangera empadronada. Aquesta tendència a la

recuperació s'acaba el 2021 (1 de gener), la qual cosa mostra un canvi de tendència durant el primer any de pandèmia de la COVID-19.

Gràfic 1.2. Variació interanual de persones empadronades de nacionalitat estrangera a Catalunya. 1 de gener de cada any

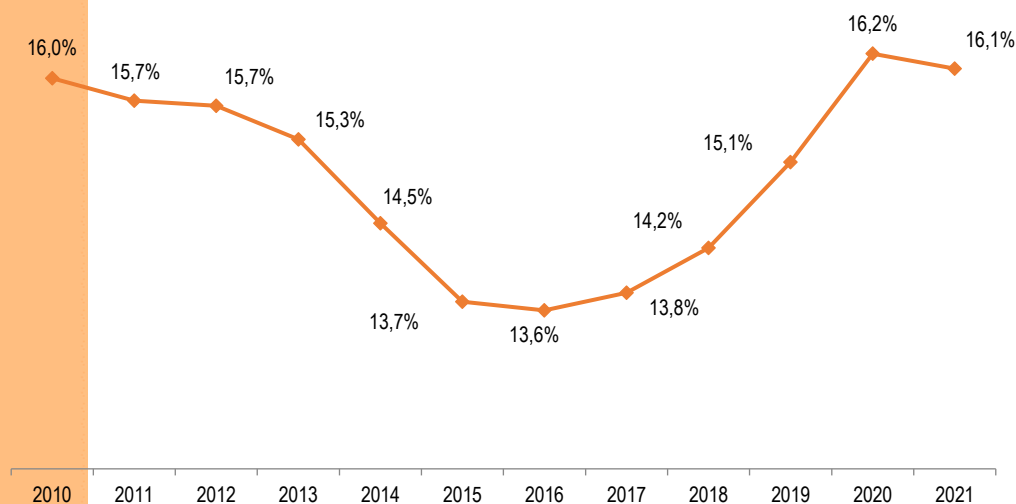

* Les dades del 2021 són una estimació provisional

Font: elaboració pròpia. Dades de l'Institut Nacional de Estadística. Padró continu d'habitants

D'altra banda, tal com ens mostra el gràfic 1.3, el pes de la població estrangera empadronada a Catalunya es veu poc afectat per aquesta reducció de població i es manté encara en nivells del 2010.

Gràfic 1.3. Pes de les persones empadronades de nacionalitat estrangera sobre el total de persones empadronades. Catalunya, 1 de gener de cada any

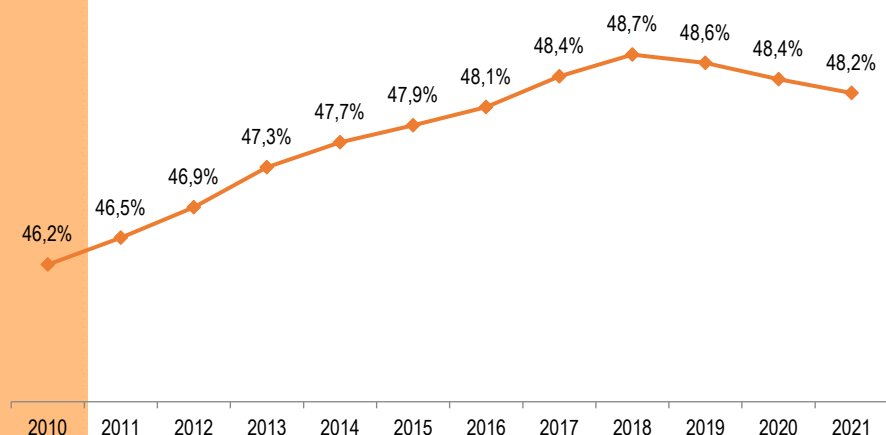
* Les dades del 2021 són una estimació provisional

Font: elaboració pròpia. Dades de l'Institut Nacional de Estadística. Padró continu d'habitants

Si analitzem la distribució per sexes, reflectida al gràfic 1.4, observem que del 2010 al 2018 el percentatge de dones s'incrementa en 2,5 punts percentuals. El creixement s'atura i pateix una

lleugera reducció els anys següents. La seva presència en el total de població estrangera empadronada (48,2 %) encara és inferior a la dels homes (51,8 %), i se situa per sota de la que tenien el 2017.

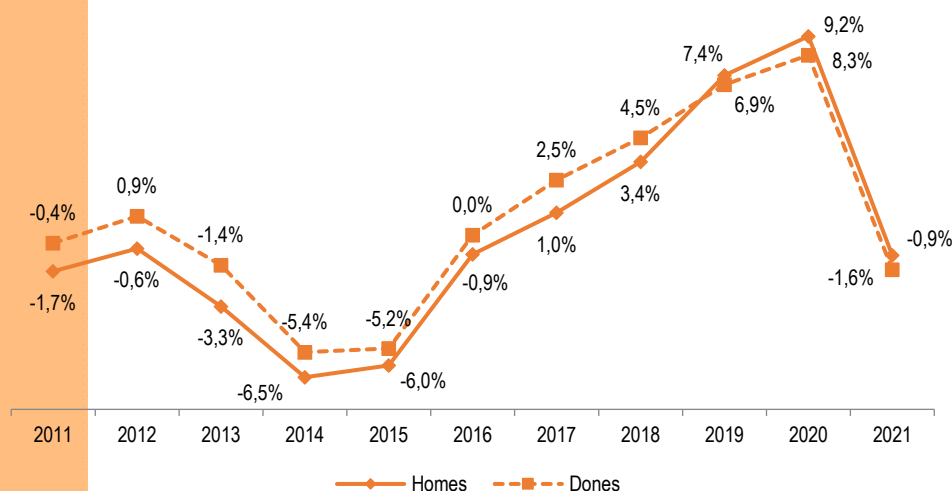
Gràfic 1.4. Evolució de la proporció de dones estrangeres empadronades sobre el total de persones empadronades estrangeres a Catalunya. 1 de gener de cada any

* Les dades del 2021 són una estimació provisional
 Font: elaboració pròpia. Dades de l'Institut Nacional de Estadística. Padró continu d'habitants

El gràfic següent ens mostra el perquè d'aquesta evolució del pes de les dones, especialment, en aquests darrers anys. El primer que observem és que en el període de reducció, com a conseqüència de la crisi d'ocupació iniciada el 2009, la reducció d'efectius masculins durant el període és sempre superior a la de les dones, mentre que els increments del 2017 i del 2018 són inferiors en els homes. Diríem que fins aquí, la població masculina ha mostrat més sensibilitat als efectes de la crisi, però menys a la recuperació. En canvi, la reacció de la població masculina s'accelera entre el 2019 i el 2020, a la qual cosa cal afegir que les pèrdues de població del darrer any afecten més les dones que els homes.

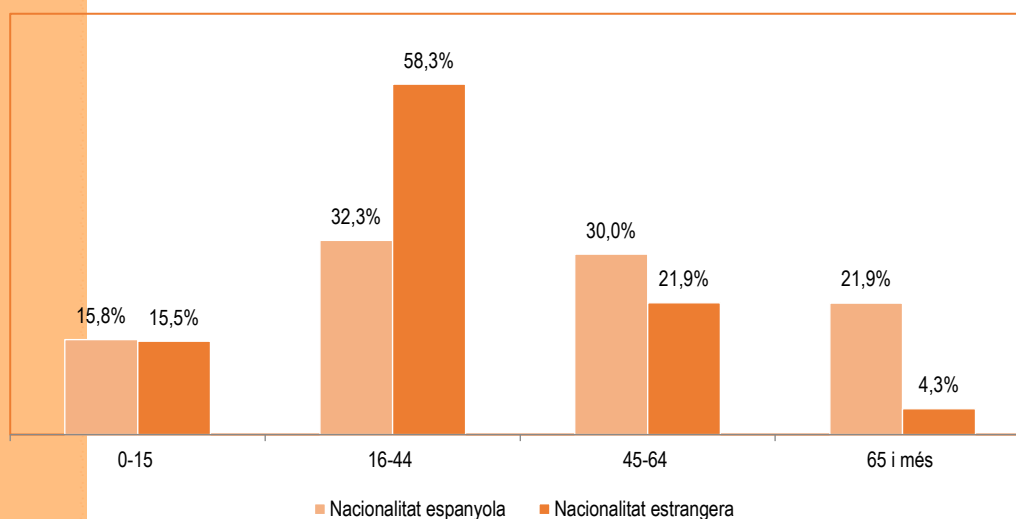
Gràfic 1.5. Taxa de variació de la població estrangera empadronada, per sexes. Catalunya, 1 de gener de cada any

* Les dades del 2021 són una estimació provisional
 Font: elaboració pròpia. Dades de l'Institut Nacional de Estadística. Padró continu d'habitants

Tal com ens mostra el gràfic 1.6, si comparem les estructures d'edat de la població empadronada a Catalunya per nacionalitat, observem la molt superior concentració de població estrangera en les edats actives joves, mentre que el percentatge de població estrangera és més inferior a la població espanyola com més s'incrementa l'edat.

Gràfic 1.6. Distribució comparada per edats de la població de Catalunya segons la nacionalitat. 1 de gener del 2021*

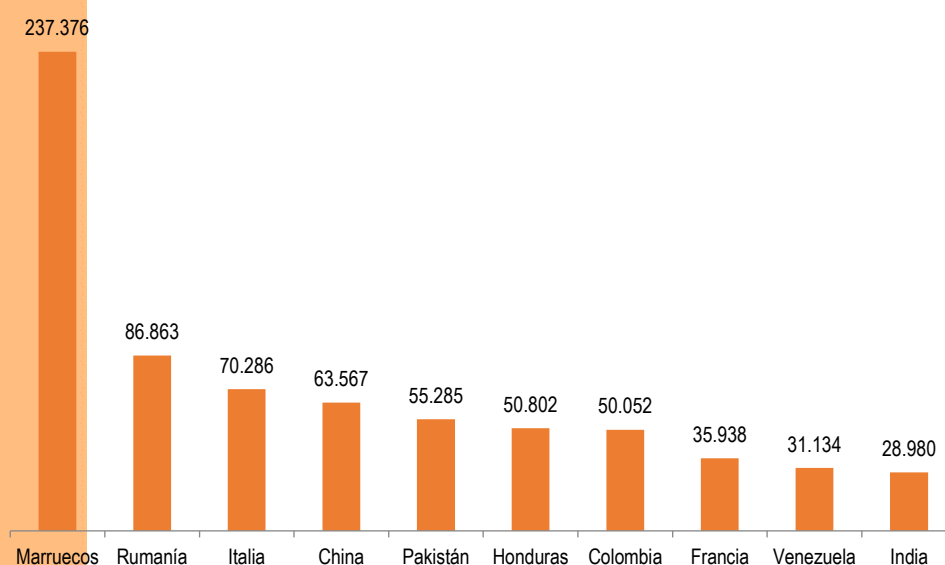

* Estimació provisional

Font: elaboració pròpia. Dades de l'Institut Nacional de Estadística. Padró continu d'habitants

D'altra banda, per països de nacionalitat, la població marroquina és, amb molta diferència, el principal col·lectiu nacional a Catalunya, tal com ens mostra el següent gràfic.

Gràfic 1.7. Població estrangera empadronada segons el país de nacionalitat dels deu països amb més presència. Catalunya, 1 de gener del 2021*

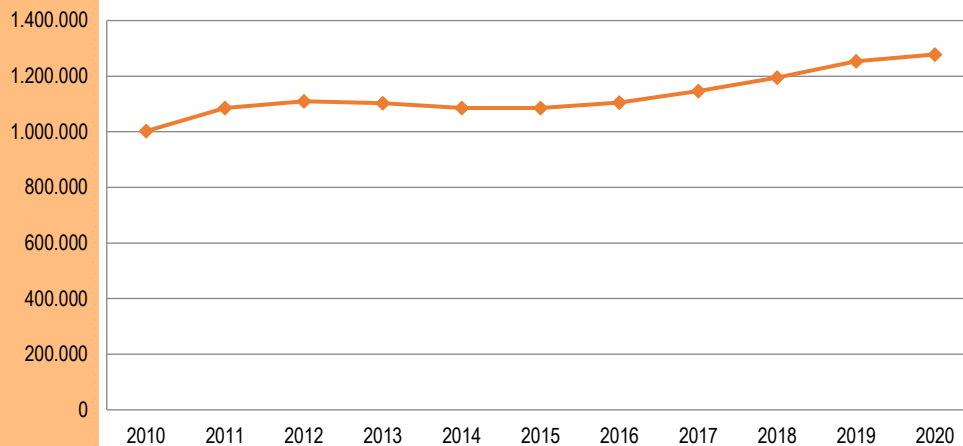
* Estimació provisional

Font: elaboració pròpia. Dades de l'Institut Nacional de Estadística. Padró continu d'habitants

1.2. La població estrangera amb permís de residència a Catalunya

Un cop acabat l'any 2020, el nombre de persones estrangeres amb certificat de registre o autorització de residència en vigor a Catalunya és d'1.278.127, cosa que significa un increment interanual de 24.214 residents estrangers, un 1,9 % en termes relatius. Aquest increment és inferior al de l'any anterior (4,9 %), però manté la tendència al creixement que es va iniciar el 2016 quan es va invertir la tendència a la reducció del període 2013-2015.

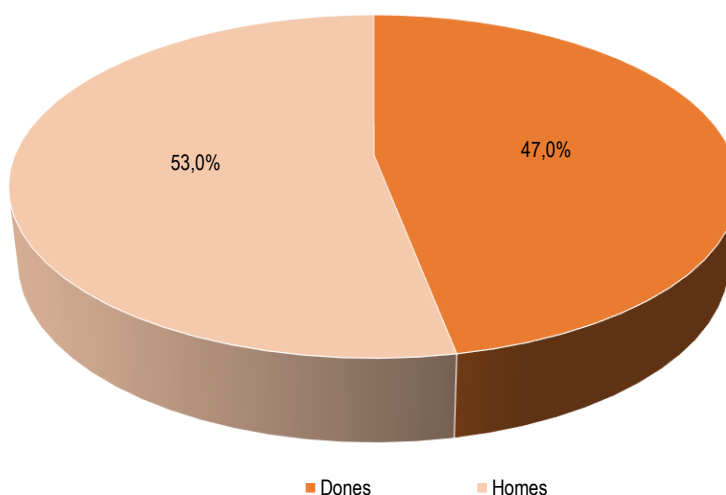
Gràfic 1.8. Persones estrangeres residents a Catalunya. 31 de desembre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatorio Permanente de la Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración

Per sexes, a finals del 2020 hi havia 677.654 estrangers i 600.473 estrangeres amb residència legal a Catalunya. Els homes superen les dones en 6 punts percentuals, tal com mostra el següent gràfic.

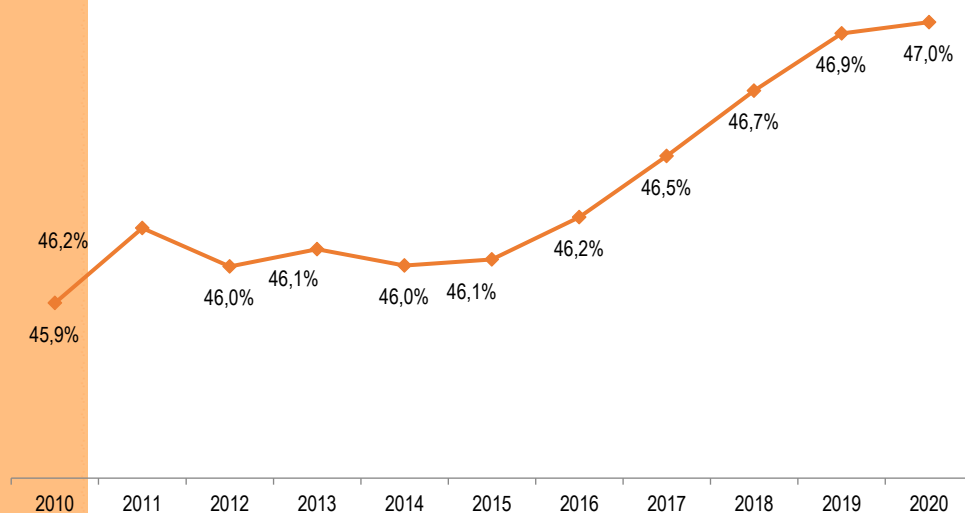
Gràfic 1.9. Persones estrangeres residents a Catalunya, per sexes. 31 de desembre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatorio Permanente de la Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración

Aquesta diferència a favor dels homes es va mantenir relativament estable durant uns anys, variant poques dècimes, tal com ens mostra el gràfic, però a partir del 2016 s'inicia una lleugera tendència a l'increment del pes de les dones, que continua a finals del 2020.

Gràfic 1.10. Proporció de dones estrangeres residents sobre el total de població estrangera resident a Catalunya. 31 de desembre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatorio Permanente de la Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración

La taula 1.1 ens presenta la distribució dels residents estrangers a Catalunya per grans zones geogràfiques d'origen. Com podem observar, el col·lectiu amb més efectius és el comunitari. Dels col·lectius estrangers amb un pes important, és també el col·lectiu comunitari el que més creix respecte de l'any anterior. El col·lectiu africà amb permís de residència, que és el segon en nombre, és l'únic que es redueix, tot i que només en dues dècimes. La resta de col·lectius experimenten increments lleugers.

Taula 1.1. Persones estrangeres amb autorització de residència, per zones geogràfiques d'origen. 31 de desembre del 2020

	Residents	% sobre total	Variació
UE	515.940	40,4 %	3,6 %
Resta d'Europa	56.486	4,4 %	1,7 %
Àfrica	301.319	23,6 %	-0,2 %
Amèrica del Nord	7.919	0,6 %	3,6 %
Amèrica Llatina	217.436	17,0 %	1,8 %
Àsia	177.821	13,9 %	1,0 %
Oceania	851	0,1 %	1,1 %
No consta	355	0,0 %	1,4 %
Total	1.278.127	100,0 %	1,9 %

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatorio Permanente de la Inmigración de la Secretaría General de Inmigración y Emigración

La taula 1.2 també recull les dades per règim de residència. Com podem veure, mentre que la població amb autorització de residència de règim comunitari creix, la de règim general es redueix lleugerament.

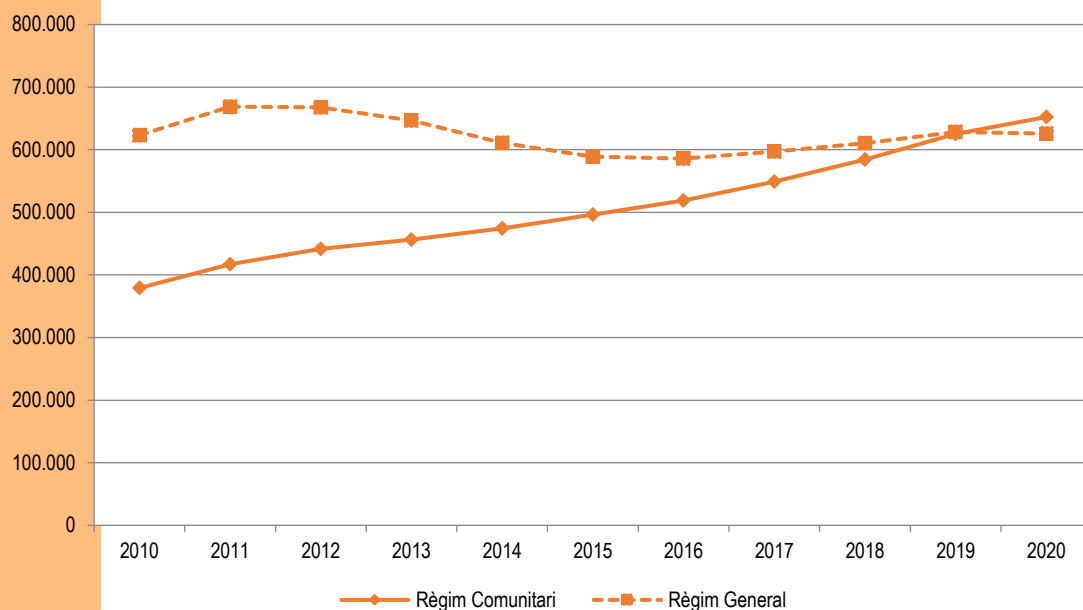
Taula 1.2. Persones estrangeres residents segons règims. Catalunya, 31 de desembre del 2020

	Residents	% sobre el total	Taxa de creixement interanual
Règim comunitari	652.388	51,04 %	4,3 %
Règim general	625.739	48,96 %	-0,4 %
Total	1.278.127	100,00 %	1,9 %

Font: elaboració pròpia. Dades de l'*Anuario Estadístico de Inmigración* de la Secretaría General de Inmigración y Emigración

El Gràfic 1.11 ens mostra l'evolució d'ambdós règims. Hi podem observar com l'increment continuat del col·lectiu de règim comunitari contrasta amb la reducció, també sostinguda, del col·lectiu de règim general, provocada per la reducció de nous estrangers, fins a arribar a la pèrdua de població estrangera durant el període de crisi. Durant l'any 2017, però, tornen a augmentar les autoritzacions de residència de règim general, increment que torna a aturar-se el 2020, any en què, per primer cop, hi ha més permisos de residència de règim comunitari que de règim general.

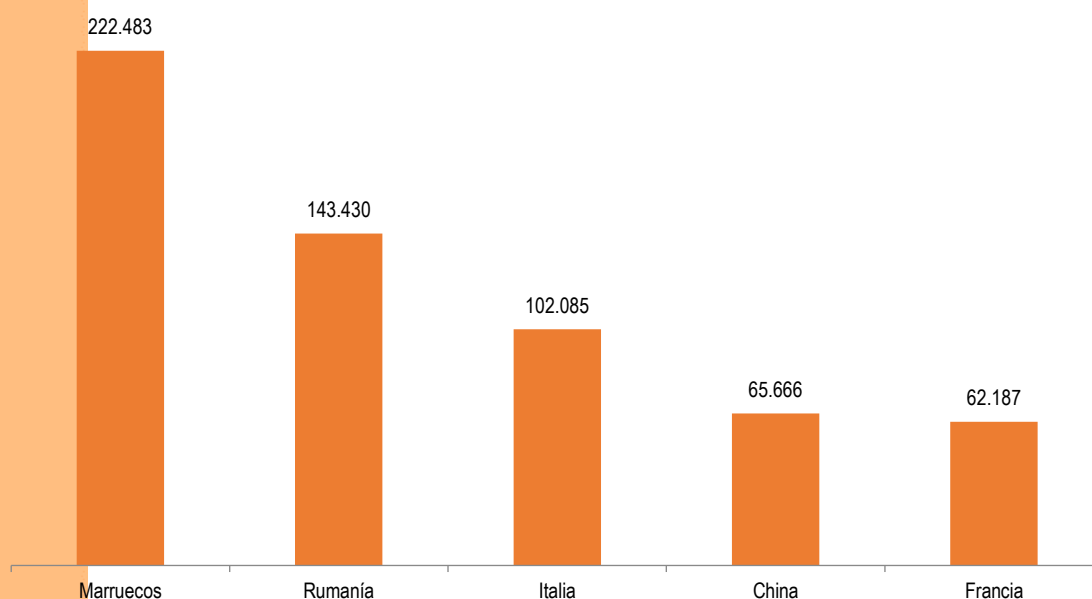
Gràfic 1.11 Evolució del nombre de persones estrangeres residents a Catalunya segons el règim de residència. 31 de desembre de cada any

Font: elaboració pròpia. Dades de l'*Anuario Estadístico de Inmigración* de la Secretaría General de Inmigración y Emigración

Per països de nacionalitat, tal com succeeix amb la població empadronada, la població marroquina és la que té més permisos de residència. Entre els cinc col·lectius amb més persones amb permís de residència n'hi ha tres de comunitaris.

Gràfic 1.12. Estrangers amb certificat de residència per país de nacionalitat dels cinc països amb més permisos. Catalunya, 31 de desembre del 2020

Font: elaboració pròpia. Dades de l'*Anuario Estadístico de Inmigración* de la Secretaría General de Inmigración y Emigración

Resum del capítol

A l'inici del 2021 s'atura la tendència a l'increment de la població estrangera empadronada iniciat l'any 2017. Com a conseqüència d'això, també s'atura l'augment del pes de la població estrangera sobre el total de població empadronada. El percentatge de dones estrangeres empadronades continua reduint-se i es manté per sota del 49 % perquè la reducció de dones és superior a la reducció d'homes empadronats.

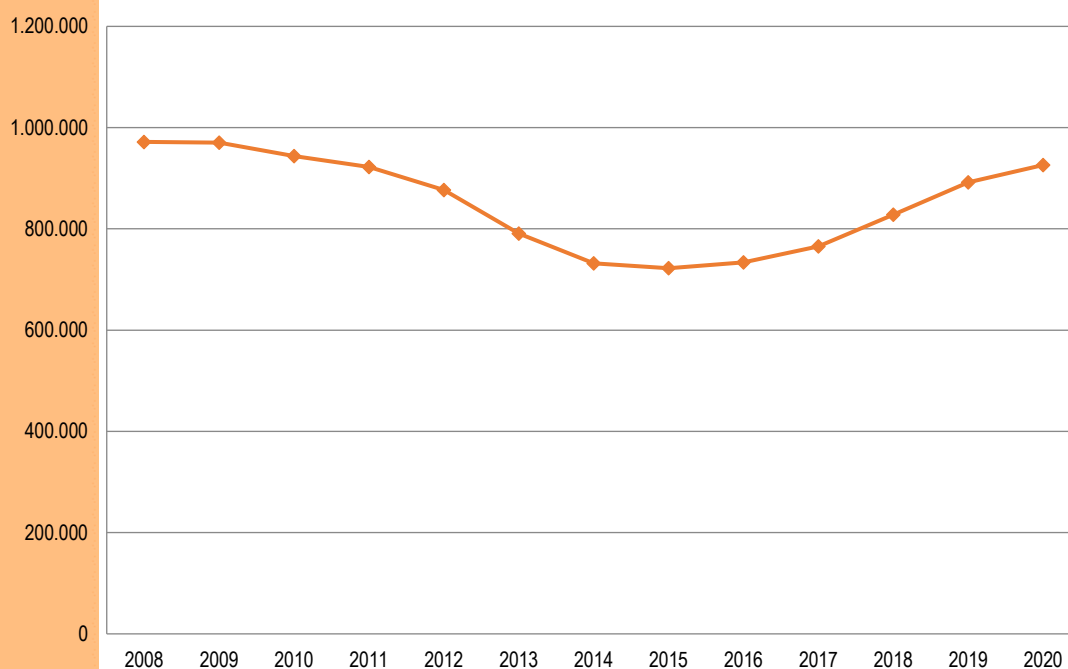
La població estrangera amb permís de residència continua augmentant en termes interanuals, la qual cosa confirma el canvi de tendència iniciat l'any 2016. Aquest increment és superior en el col·lectiu comunitari, de tal manera que, a l'inici del 2021, per primer cop els permisos de residència per al règim comunitari superen els del règim general.

2. LA POBLACIÓ ESTRANGERA EN EL MERCAT DE TREBALL

2.1. La població estrangera en edat de treballar

Després d'un llarg període de pèrdua de població estrangera en edat de treballar, que coincideix en bona part amb el període de pèrdua d'ocupació motivada per la crisi econòmica, a finals del 2016 es produeix el primer increment interanual. Aquest canvi de tendència, que comença dos anys després de l'inici de la recuperació econòmica, continua durant el 2020. El quart trimestre del 2020 el nombre de persones estrangeres en edat de treballar a Catalunya és de 926.100, 34.400 més que l'any anterior, cosa que representa un creixement del 3,7 % en termes relatius. Tot i així, es tracta d'una xifra inferior a la de deu anys abans. És a dir, malgrat el creixement dels darrers cinc anys, en el darrer trimestre del 2020, la població estrangera en edat de treballar encara és inferior en un 4,7 % a la que hi havia abans de l'inici de la crisi econòmica.

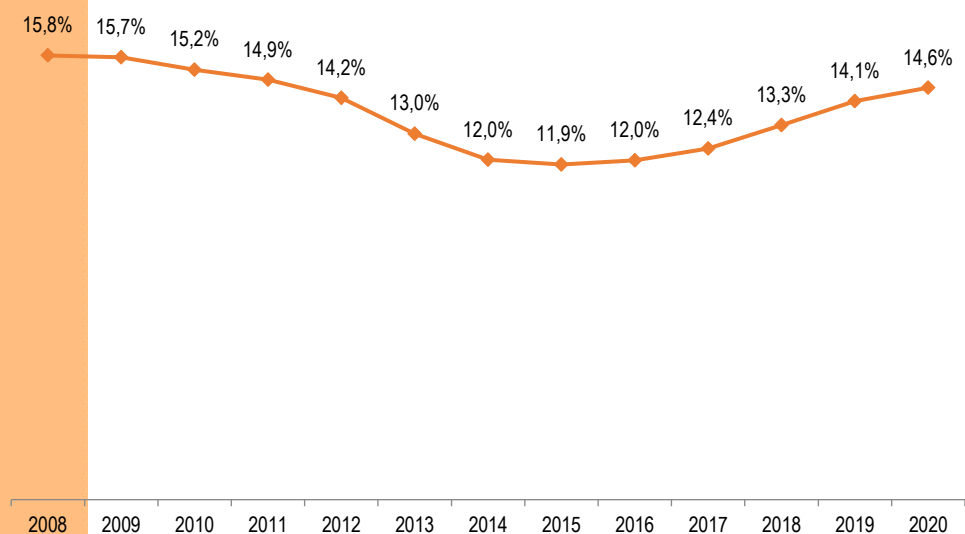
Gràfic 2.1. Evolució de la població estrangera de 16 anys i més a Catalunya. 4t trimestre de cada any (milers)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

D'altra banda, el gràfic 2.2 mostra com, arran d'aquest canvi de tendència, el pes de la població estrangera en el total de la població potencialment activa tendeix a recuperar-se i a finals del 2020 se situa en el 14,6 %, només tres dècimes per sota del percentatge del 2011, però encara 1,2 punts percentuals per sota del 2008.

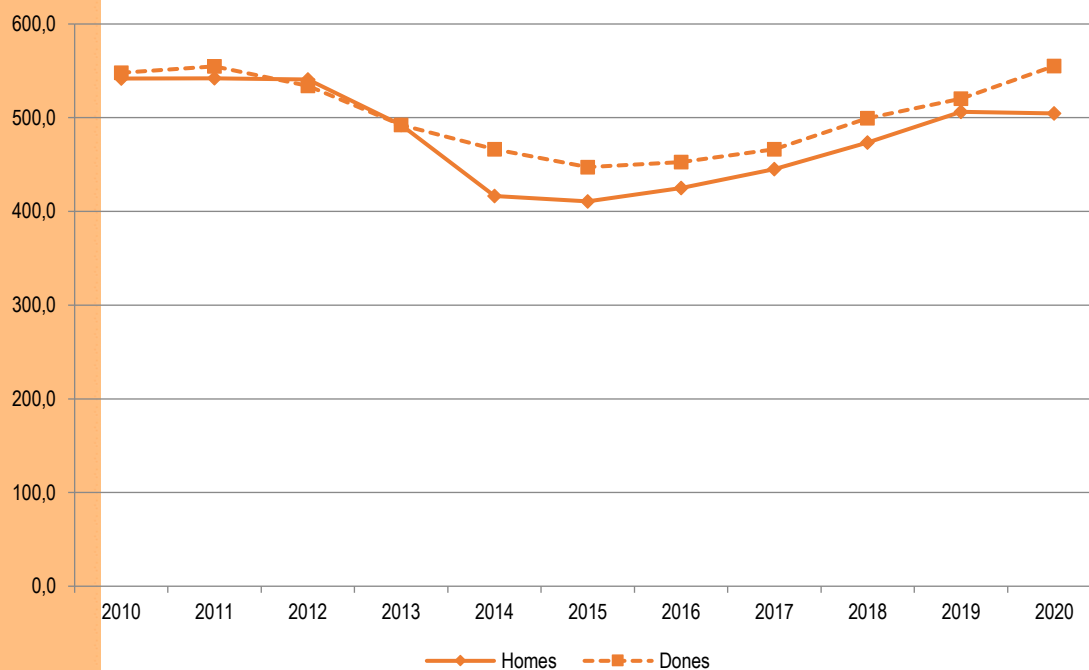
Gràfic 2.2. Percentatge de població estrangera de 16 anys i més a Catalunya. 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Per sexes, observem que el superior increment de la població masculina, iniciat el 2016 com a resultat de la recuperació de l'ocupació, s'atura el 2020 i l'increment general se sosté exclusivament en les dones.

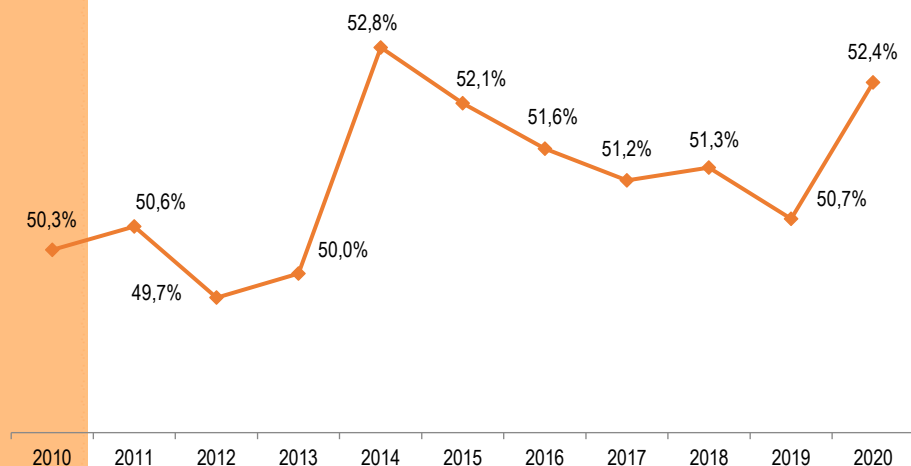
Gràfic 2.3. Població estrangera de 16 anys i més per sexes. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Com a conseqüència d'aquest canvi de tendència, el pes de les dones, que està per sobre del 50 % des del 2013, torna a enlairar-se fins a situar-se a prop del màxim assolit el 2014.

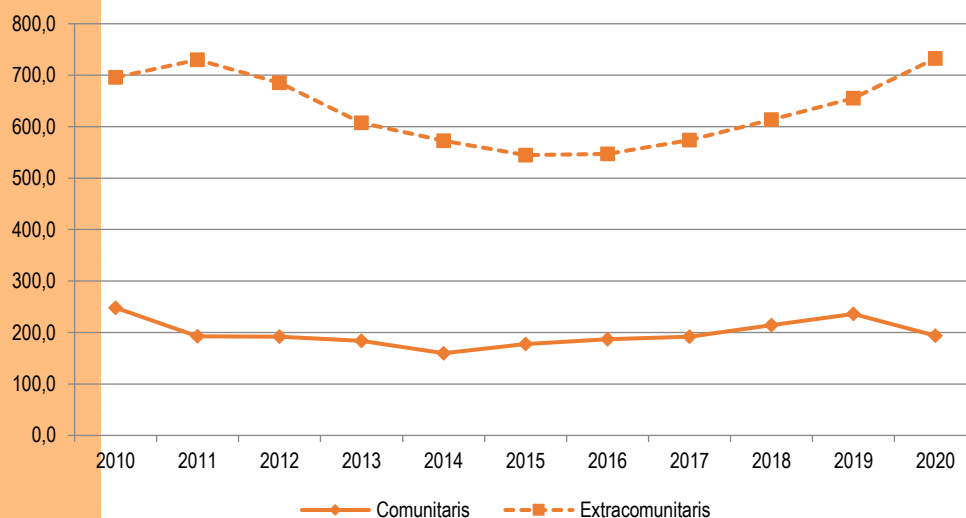
Gràfic 2.4. Percentatge de dones sobre el total de població estrangera de 16 anys i més a Catalunya. 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Si distingim entre persones estrangeres extracomunitàries i nacionals de la Unió Europea, el gràfic 2.5 ens mostra que la recuperació de població en edat de treballar, que es produeix després de la crisi d'ocupació del 2009, s'inicia abans en el col·lectiu comunitari, però que, un cop es posa en marxa la recuperació del col·lectiu extracomunitari, aquest creix molt més. La diferència s'incrementa el 2020, quan la població comunitària en edat de treballar es redueix un 18,1 %, mentre que l'extracomunitària creix un 11,8 %. El resultat és que, mentre que l'any 2010 la població comunitària representava el 26,3 % de la població estrangera de més de 15 anys, el 2020 només representa el 20,9 %.

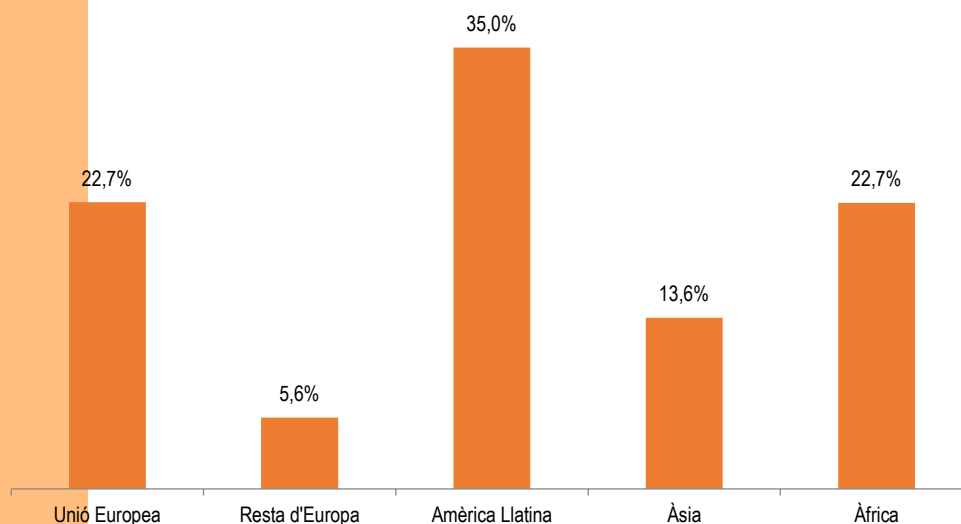
Gràfic 2.5. Evolució de la població estrangera comunitària i extracomunitària de 16 anys i més a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

A finals del 2020, la població comunitària representa el mateix percentatge sobre el total de la població estrangera en edat de treballar que el col·lectiu africà. El col·lectiu estranger més important a Catalunya és el llatinoamericà.

Gràfic 2.6 Distribució de la població estrangera de 16 anys i més per zones d'origen a Catalunya, 4t trimestre del 2020

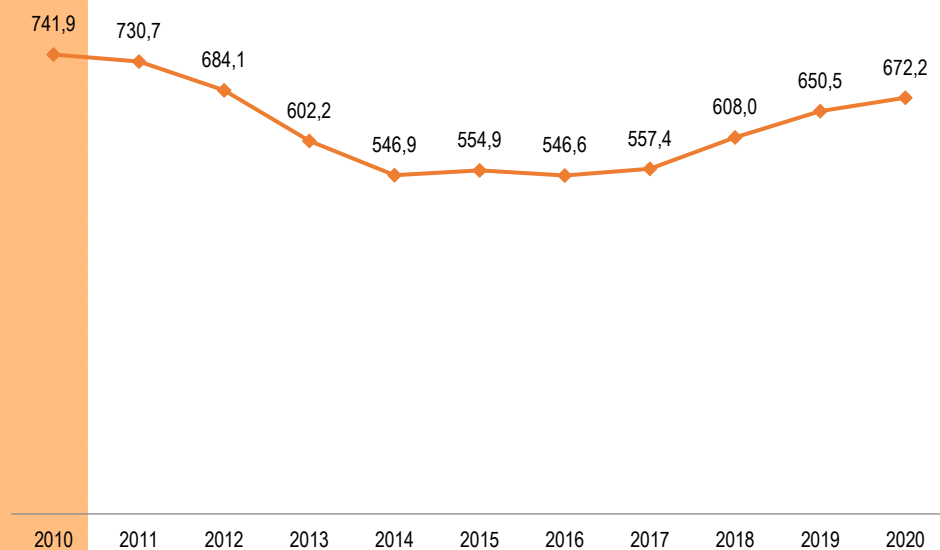

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

2.2. L'activitat de la població estrangera

Durant l'any 2020 continua l'increment interanual de la població activa estrangera iniciat el 2017. El 2020 la població activa estrangera s'incrementa en un 3,3 % en termes interanuals i, amb un total de 672.245 persones, s'acosta a la xifra del 2013.

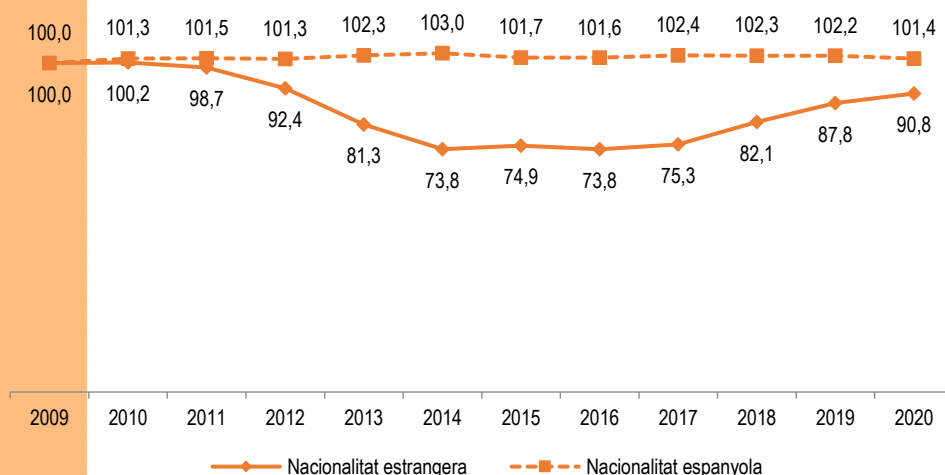
Gràfic 2.7. Evolució de la població activa estrangera a Catalunya (milers). 4t trimestre de cada any (milers)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

A partir del 2010, un any després de l'inici de la crisi d'ocupació provocada per la crisi econòmica que s'inicia el 2009, la població activa estrangera va disminuir fortament en relació amb la del 2009, moment d'inici de la crisi econòmica, mentre que la població activa de nacionalitat espanyola s'ha mantingut. Deu anys després, el col·lectiu estranger, tot i el fort increment interanual dels darrers tres anys, encara mostra una xifra de població activa molt inferior a la que hi havia a l'inici de la crisi.

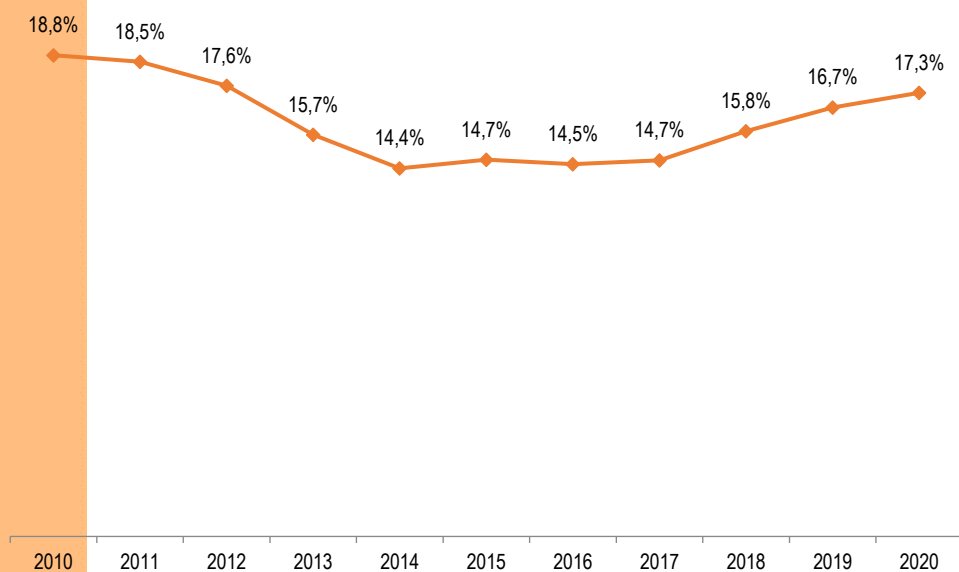
Gràfic 2.8. Variació de la població activa respecte del 2009 segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre de cada any (2009=100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Com a conseqüència d'aquesta dinàmica, el pes de la població estrangera en el total de la població activa no s'acaba de recuperar i, tot i l'increment dels darrers tres anys, encara se situa gairebé 2 punts per sota del pes que tenia el 2009.

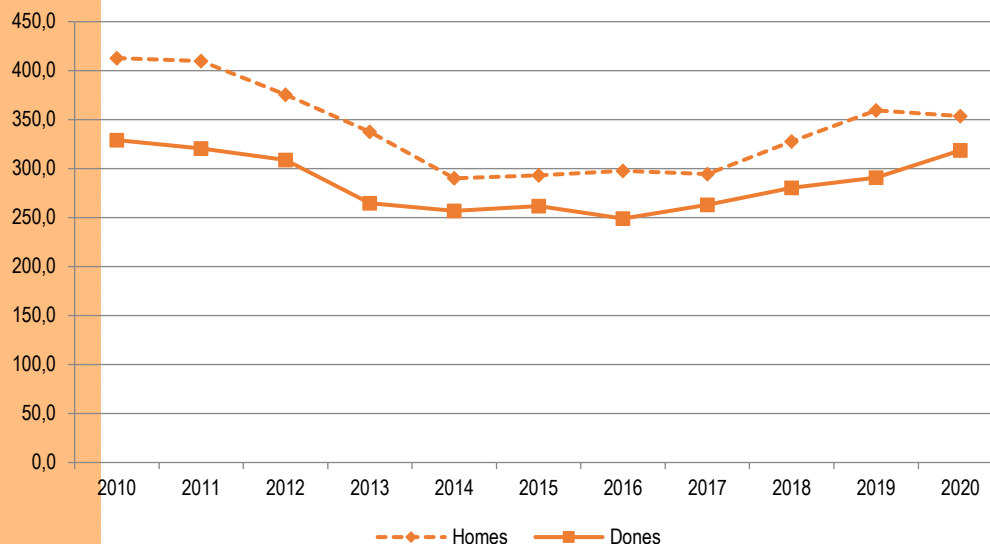
Gràfic 2.9. Percentatge de població activa estrangera a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Per sexes, durant el 2020 es redueix la població activa masculina (1,7 %), mentre que la femenina augmenta (9,6 %).

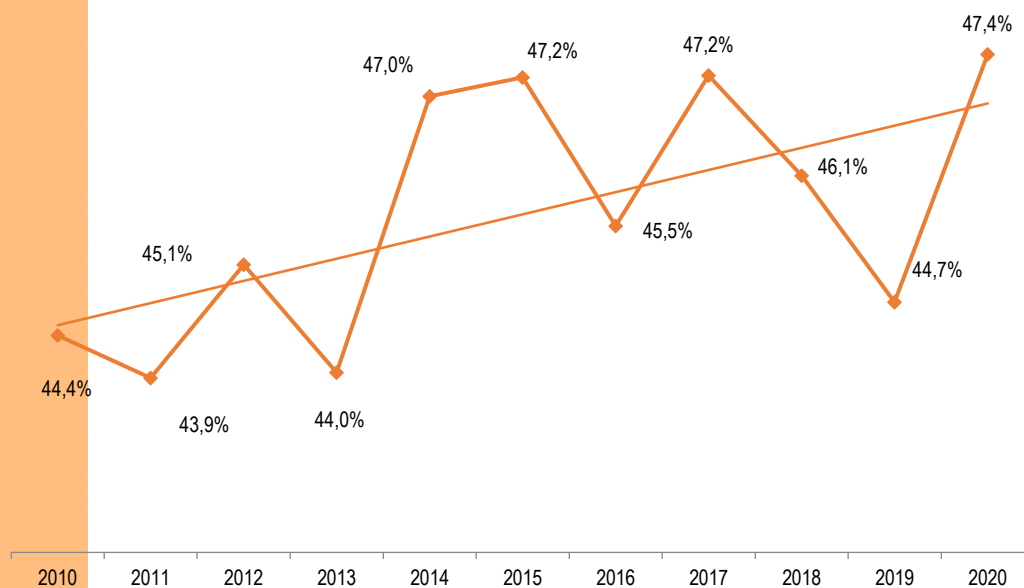
Gràfic 2.10. Evolució de la població activa estrangera, per sexes. Catalunya, 4t trimestre de cada any (milers)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Al llarg del període, l'evolució del pes de les dones en el total de la població activa estrangera a Catalunya presenta un comportament en dents de serra, amb pujades i baixades, això sí, amb una tendència a incrementar-se a llarg termini. A finals del 2020 el percentatge de dones és gairebé 4 punts percentuals més alt que el que hi havia el 2009. Cal tenir en compte que la reducció d'homes del darrer any ha provocat un increment interanual important del pes de les dones.

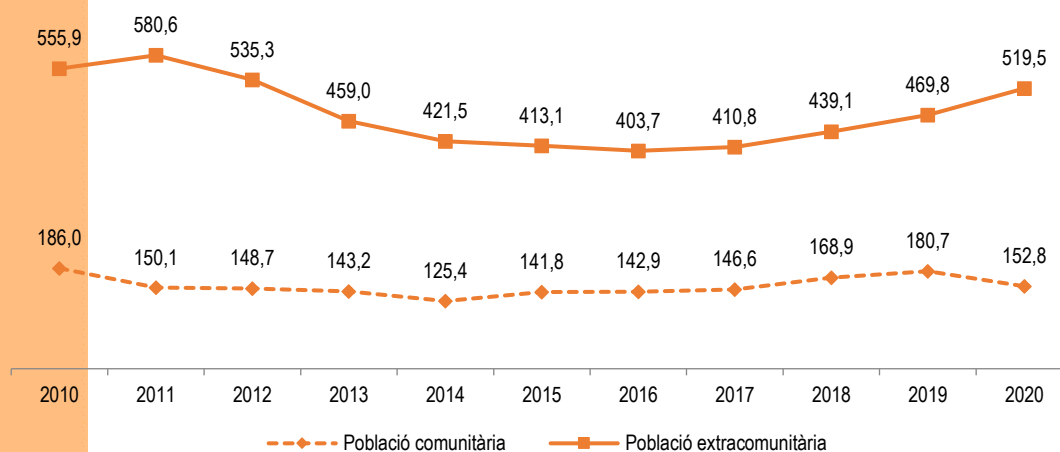
Gràfic 2.11. Percentatge de dones sobre el total de població activa estrangera. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Si distingim entre persones estrangeres extracomunitàries i nacionals de la Unió Europea, podem veure que, durant el 2020, la població activa extracomunitària continua la recuperació iniciada l'any 2017, mentre que la població comunitària presenta una pèrdua de població activa del 15,4 % que la situa a prop de la xifra del 2011. Una pèrdua de població activa que coincideix amb la pèrdua de població en edat de treballar que hem vist més amunt.

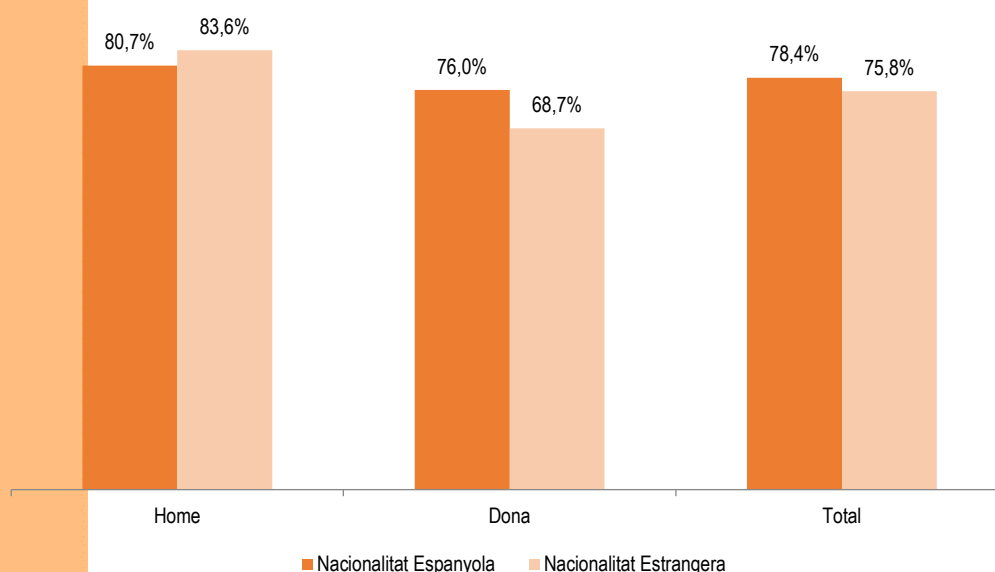
Gràfic 2.12. Evolució de la població activa comunitària i extracomunitària. Catalunya, 4t trimestre de cada any (milers)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

El gràfic 2.13 ens mostra que la població estrangera presenta una taxa d'activitat 1,6 punts inferior a la de la població de nacionalitat espanyola. Per sexes, les dones estrangeres mostren una taxa d'activitat inferior a la de les dones de nacionalitat espanyola. En el cas dels homes, en canvi, els de nacionalitat estrangera presenten una taxa d'activitat gairebé 6 punts superior a la dels homes amb nacionalitat espanyola.

Gràfic 2.13. Taxes d'activitat de 16 a 64 anys, per sexes i nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Respecte de l'any anterior, la taxa d'activitat s'ha reduït lleugerament, tant la de la població espanyola com la de la població estrangera. Si mirem la variació per sexes i nacionalitat, observem que només es produeix un increment d'activitat en les dones estrangeres, mentre que les dones espanyoles i els homes en general redueixen la seva activitat.

Taula 2.1. Variació interanual de la taxa d'activitat de 16 a 64 anys. Catalunya, 4t trimestre del 2020 (punts percentuals)

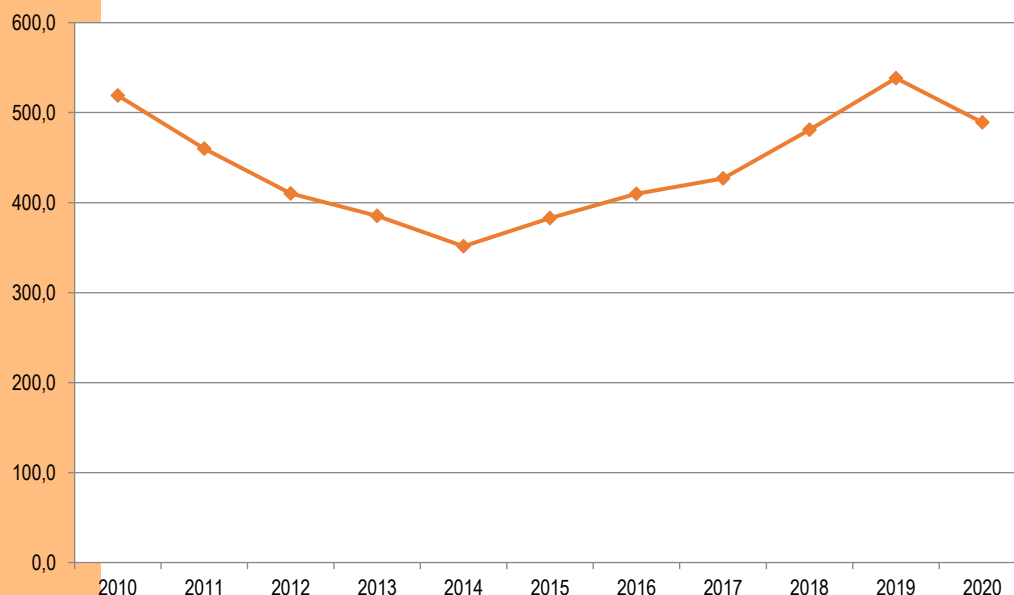
	Homes	Dones	Total
Nacionalitat espanyola	-0,6 %	-0,6 %	-0,6 %
Nacionalitat estrangera	-3,3 %	2,6 %	-0,4 %

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

2.3. L'ocupació de la població estrangera

S'atura el creixement de la població ocupada estrangera iniciat el 2015. A finals del 2020 es produeix una reducció de 49.090 persones estrangeres ocupades, un 9,1 % en termes relatius, respecte del mateix període del 2019. Un canvi de tendència provocat per la important reducció de l'activitat econòmica com a conseqüència de les mesures contra la pandèmia sanitària, tot i les mesures pal·liatives posades en marxa pel Govern espanyol, especialment, els expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTO).

Gràfic 2.14. Evolució de la població ocupada estrangera. Catalunya, 4t trimestre de cada any (milers)

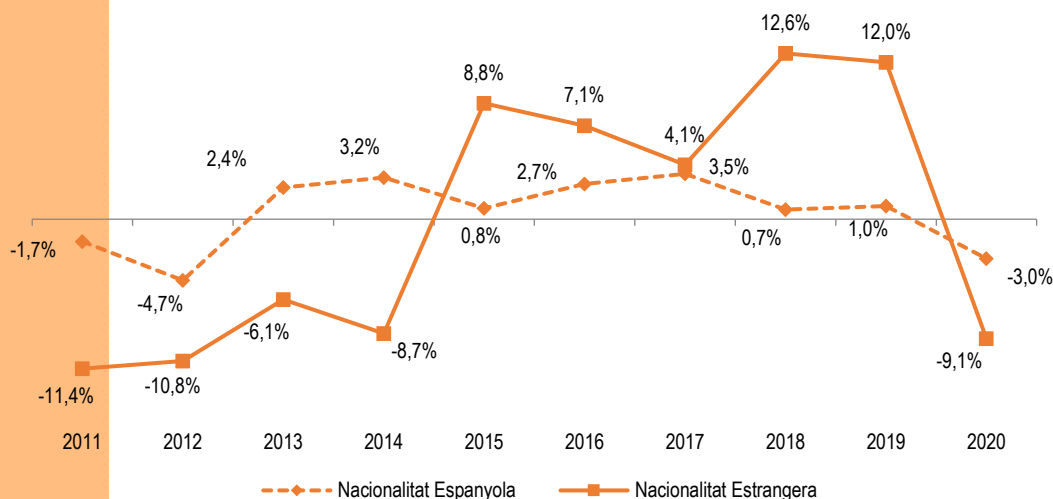

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

El gràfic 2.15 ens mostra que durant el 2020 es produeix una reducció interanual de la població ocupada, tant estrangera com espanyola. Com es veu al gràfic, la pèrdua de població ocupada estrangera és, però, tres vegades superior a la pèrdua en la població espanyola. Un altre fenomen que ens mostra el gràfic és la diferent resposta d'ambdós col·lectius a les crisis. Durant la crisi econòmica, que es converteix en crisi d'ocupació a casa nostra a partir del 2009, la caiguda

d'ocupació estrangera és molt superior a la caiguda d'ocupació espanyola, i la primera triga tres anys més que la segona a recuperar-se. Un cop ho fa, el seu ritme de creixement és molt superior la majoria dels anys de creixement. Quan el 2020 es concreten els efectes de la pandèmia en l'ocupació, tot i que afecta tota la població ocupada, l'afectació, com ja hem vist és també, altre cop, molt superior en la població estrangera. Aquestes dades ens mostren clarament la major sensibilitat als canvis, tant positius com negatius, de la població estrangera.

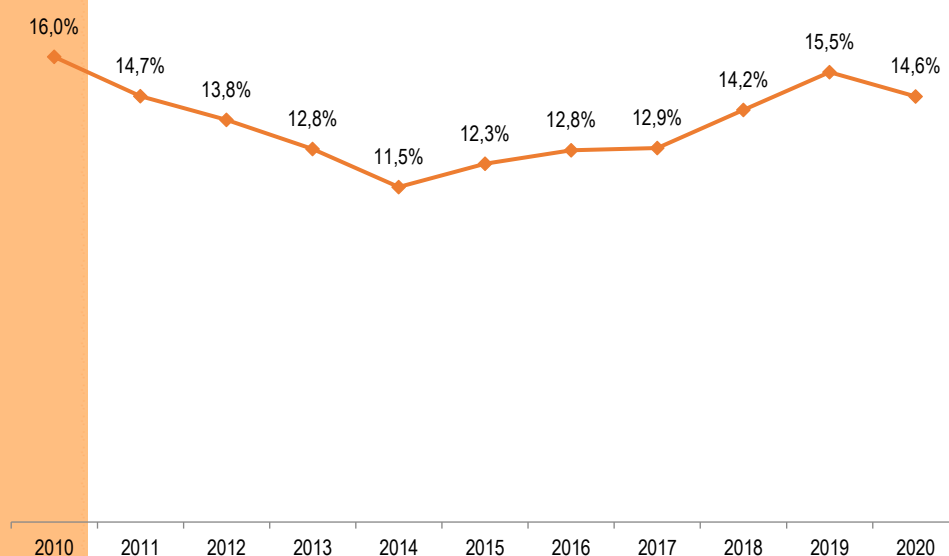
Gràfic 2.15. Evolució de la taxa de variació de la població ocupada. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Tal com ens mostra el gràfic 2.16, com a conseqüència del canvi en la tendència positiva dels darrers anys en l'ocupació estrangera, es redueix el pes de les persones ocupades estrangeres en el total de l'ocupació, que el 2020 se situa altre cop per sota del percentatge del 2011.

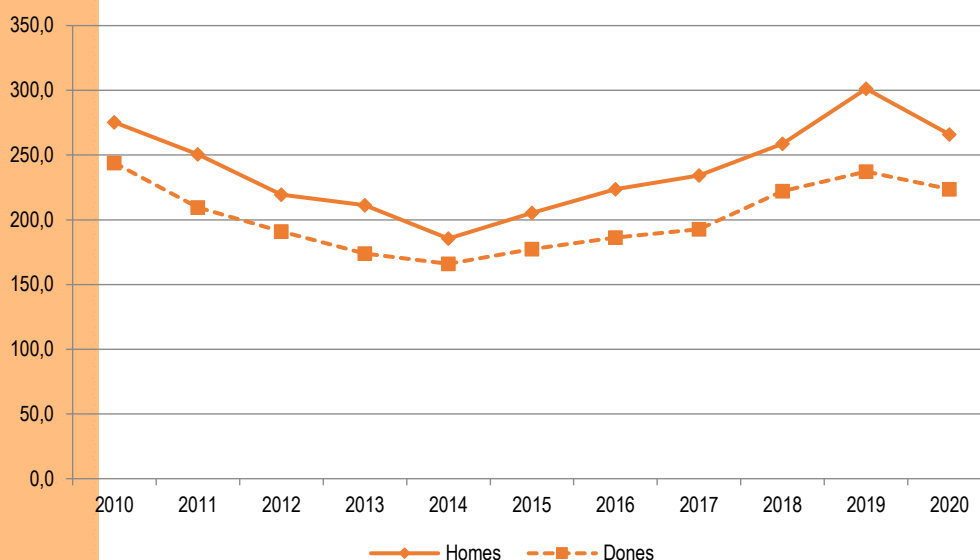
Gràfic 2.16. Percentatge de població estrangera ocupada. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Per sexes, la reducció dels homes estrangers ocupats és superior pràcticament durant tot el període de crisi. Encara més, la pèrdua d'ocupació femenina s'inicia dos anys després que la pèrdua d'ocupació masculina i presenta un episodi de creixement durant el 2010. En canvi, en el període de recuperació de població ocupada estrangera, aquesta és superior en el cas dels homes. El 2020, però, la crisi provocada per la situació sanitària afecta més els homes, que presenten una reducció d'efectius (-11,7 %) que duplica la de les dones (-5,8 %).

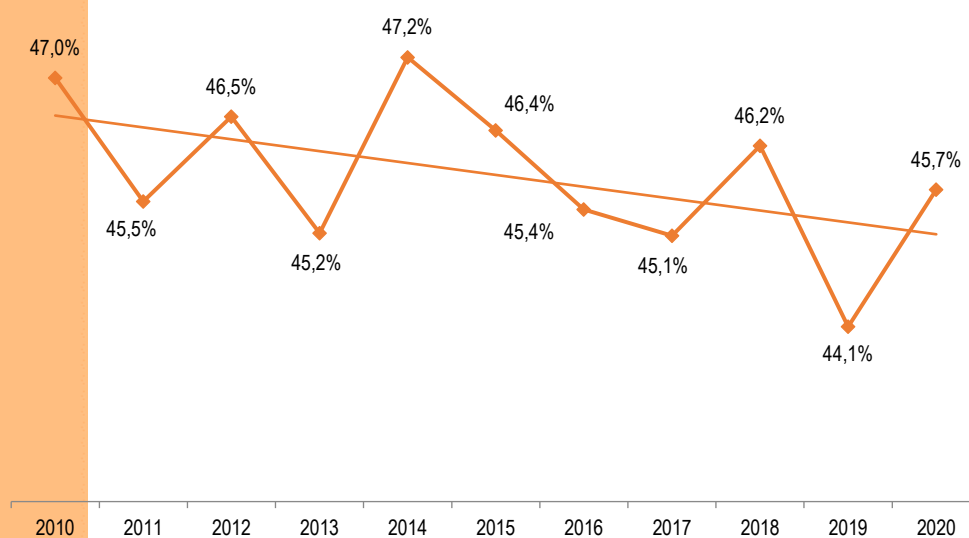
Gràfic 2.17. Evolució de la taxa de creixement de la població estrangera ocupada, per sexes. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Tot i això, encara s'observa una tendència, a llarg termini, a la de reducció del pes de les dones en la població estrangera ocupada, que contrasta amb la tendència al creixement del pes de les dones estrangeres actives que ja hem comentat.

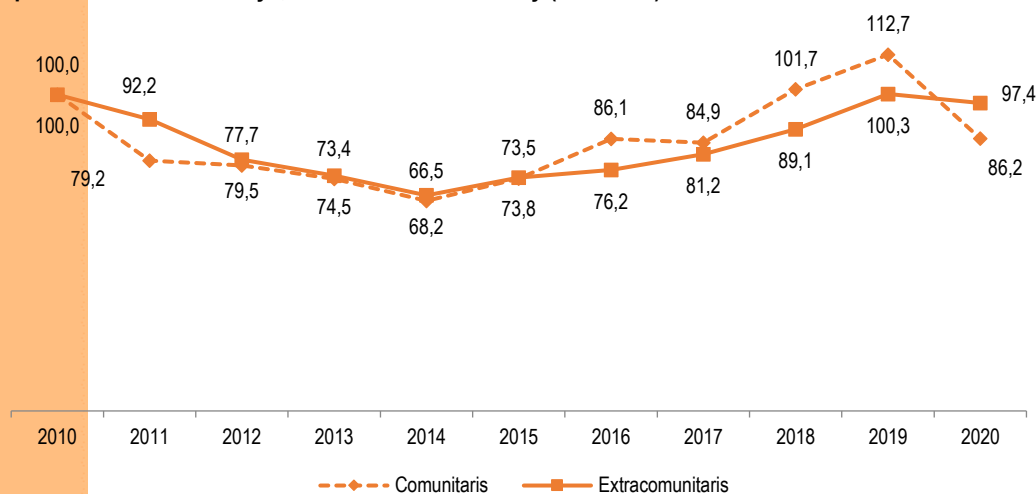
Gràfic 2.18. Percentatge de dones sobre el total de població estrangera ocupada a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

El gràfic 2.19 mostra les diferències en l'evolució de l'ocupació entre persones estrangeres extracomunitàries i comunitàries respecte de l'any d'inici de la crisi d'ocupació com a conseqüència de la crisi econòmica iniciada el 2008. Podem veure que, a partir del 2015, tots dos col·lectius experimenten increments. Aquests increments són superiors en la població comunitària fins que el 2020, quan es redueix la població ocupada d'ambdós col·lectius, observem que la reducció respecte del 2000 és molt superior en el cas de l'ocupació comunitària.

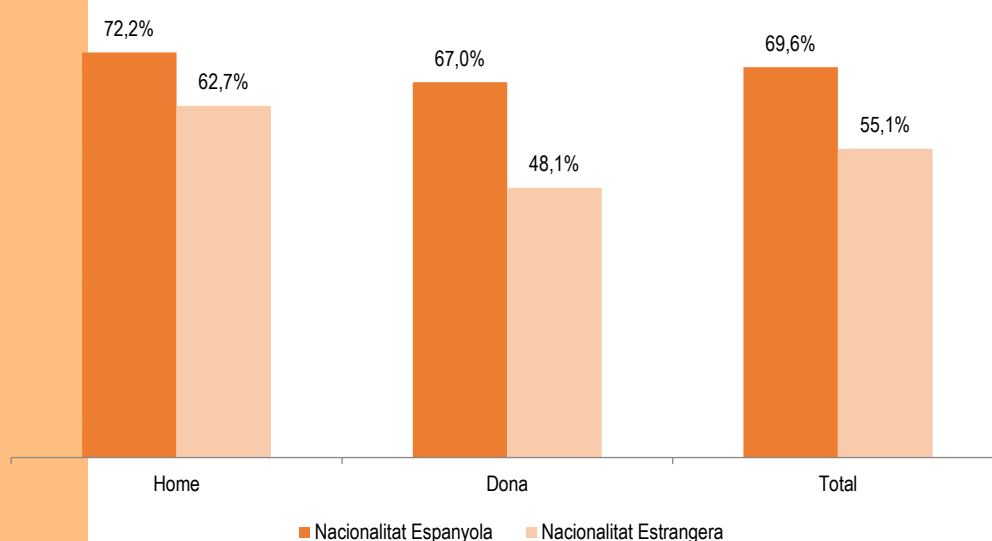
Gràfic 2.19. Variació de la població ocupada comunitària i extracomunitària respecte del 2010. Catalunya, 4t trimestre de cada any (2010=100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

El gràfic 2.20 mostra quina és la taxa d'ocupació de la població de 16 a 64 anys per nacionalitats i sexes. Com es pot veure en el gràfic, la taxa de la població estrangera és inferior a la de la població espanyola en 14,5 punts. En el cas dels homes, la diferència és de menys de 10 punts. En el cas de les dones, en canvi, la diferència és gairebé de 19 punts.

Gràfic 2.20. Taxes d'ocupació de 16 a 64 anys per nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Respecte de l'any anterior, la taxa d'ocupació de 16 a 64 anys general s'ha reduït 3,3 punts. Aquesta reducció és clarament superior en la població estrangera, especialment la taxa d'ocupació dels homes estrangers, que es redueix en més de 10 punts.

Taula 2.2. Variació interanual de la taxa d'ocupació de 16 a 64 anys (punts percentuals) Catalunya, 4t trimestre del 2020

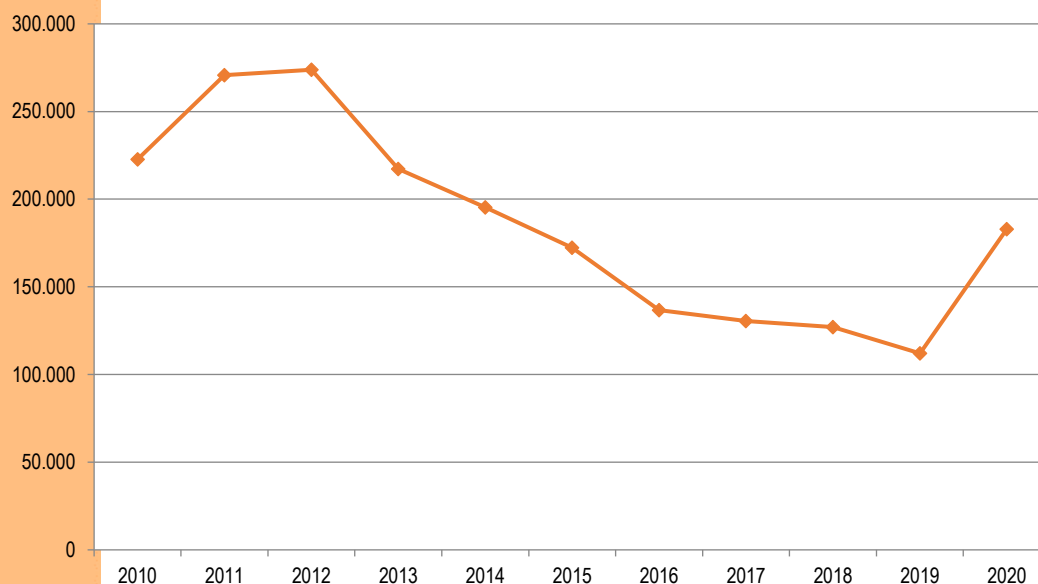
	Homes	Dones	Total
Nacionalitat espanyola	-2,0 %	-2,3 %	-2,2 %
Nacionalitat estrangera	-10,1 %	-5,8 %	-8,0 %

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

2.4. L'atur de la població estrangera

Després d'un llarg període de fort descens de la població aturada estrangera, a finals del 2020 es produeix el primer increment. El gràfic 2.21 mostra l'evolució de la població estrangera aturada durant els darrers deu anys. Hi podem veure com a partir del 2013 s'inicia una reducció de la població aturada que continua de manera ininterrompuda fins al 2019. El 2020, com a efecte de la caiguda d'ocupació arran de la pandèmia de COVID-19, es produeix un fort increment de la població aturada estrangera. En concret, hi ha 70.825 persones aturades més, la qual cosa significa un increment del 63,2 % respecte de l'any anterior.

Gràfic 2.21. Població aturada estrangera a Catalunya. 4t trimestre de cada any

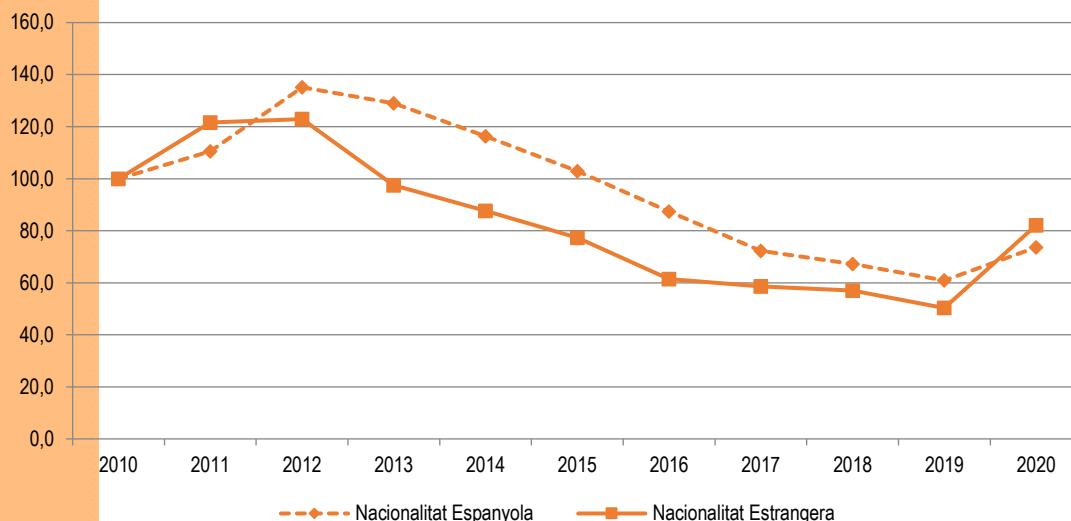

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

El següent gràfic compara la variació de la població aturada per nacionalitats respecte del 2009. Com es pot veure, a partir del 2013 la població aturada d'ambdós col·lectius inicia un descens continu fins al 2019. Aquest descens és molt superior en el col·lectiu estranger, que ja el 2016 presenta una xifra inferior a la del 2008. En canvi, a finals del 2018 la població aturada de nacionalitat espanyola encara és superior a la que hi havia el 2008. Per tant, no és fins al 2019 que la població aturada espanyola assoleix aquesta comparació favorable amb el 2008. El 2020,

però, per efecte de la pandèmia, tots dos col·lectius experimenten un important increment de població aturada. Aquest increment, però, és molt superior en el cas de la població estrangera, que, com ja hem vist, incrementa el seu contingent desocupat en un 63,2 %, més del doble del que ho fa la població espanyola, que incrementa el seu nombre de persones aturades en un 20,9 %. Altre cop s'observa la major sensibilitat als canvis, tant positius com negatius, de la població estrangera.

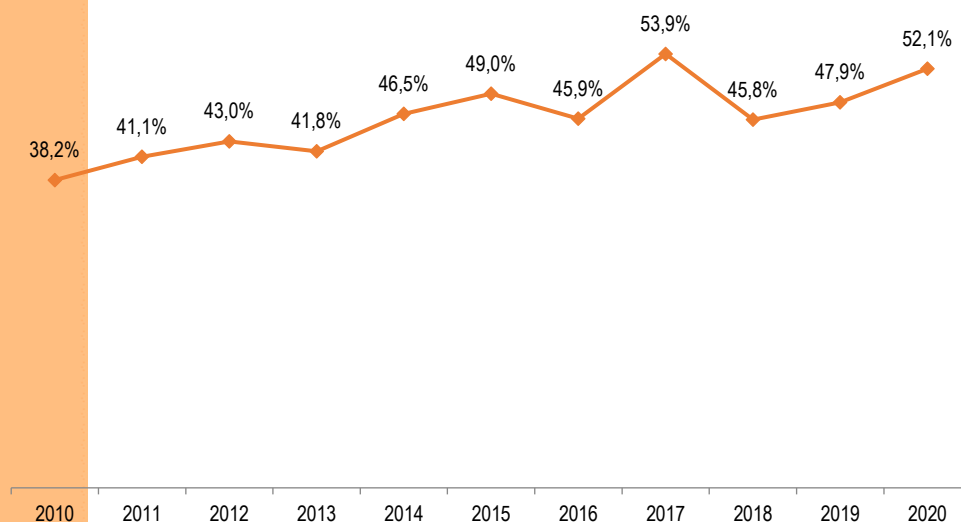
Gràfic 2.22. Variació de la població aturada respecte del 2010 per nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre de cada any (2010=100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Per sexes, el percentatge de dones aturades tendeix a créixer des del 2010. Això s'explica perquè en el període de reducció d'atur, la disminució d'homes aturats és superior a la reducció de dones aturades, mentre que en el període d'augment de l'atur l'increment d'aturades és superior a l'increment d'aturats.

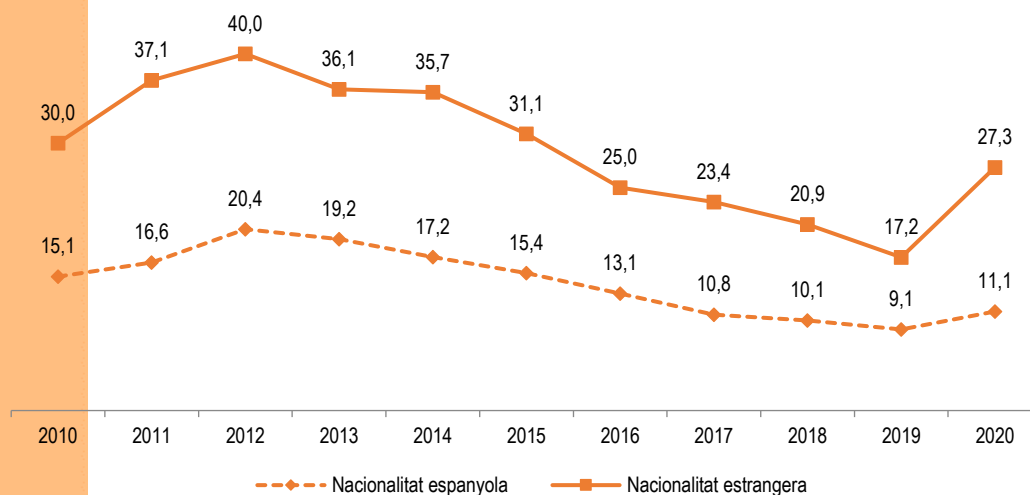
Gràfic 2.23. Percentatge de dones sobre el total de població estrangera aturada. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

L'anàlisi de la taxa d'atur per nacionalitats ens indica una reducció de la diferència entre la taxa d'atur de les persones estrangeres i la de la població de nacionalitat espanyola, especialment, durant l'any 2019. Això és conseqüència de la superior reducció de la taxa de les persones estrangeres. A finals del 2020, però, la diferència es torna a disparar i se situa en 16,2 punts percentuals, una diferència semblant a la dels pitjors anys de la crisi econòmica de la dècada anterior.

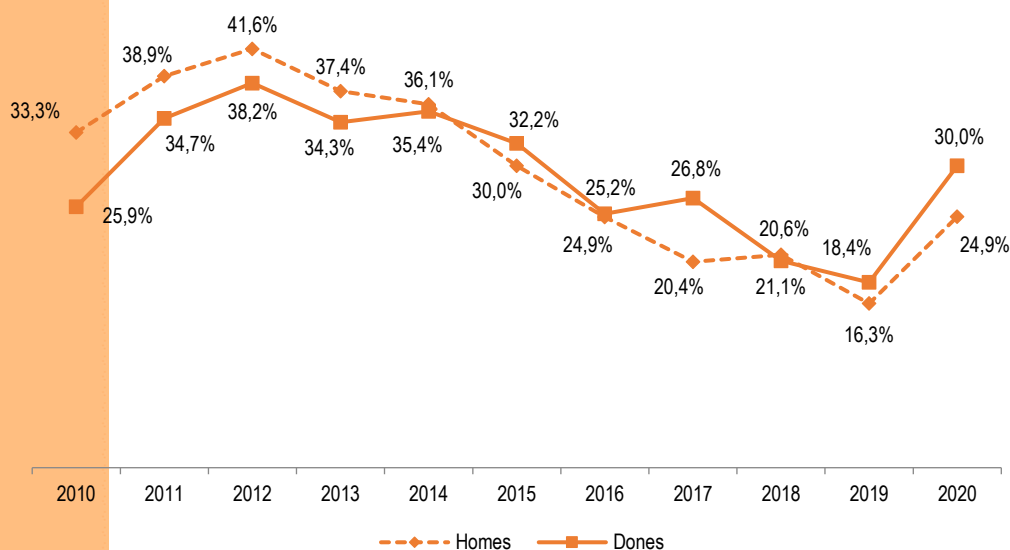
Gràfic 2.24. Evolució de la taxa d'atur de 16 a 64 anys per nacionalitats. Catalunya, 4t trimestre de cada any (%)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Pel que fa als sexes, després del període comprès entre el 2008 i el 2011, en què la taxa d'atur masculina va créixer més que la femenina. A partir del 2012 les taxes es van anar aproximant perquè la taxa dels homes es va anar reduint a un ritme superior. A finals del 2020, les dones presenten una taxa d'atur 5 punts superior a la dels homes.

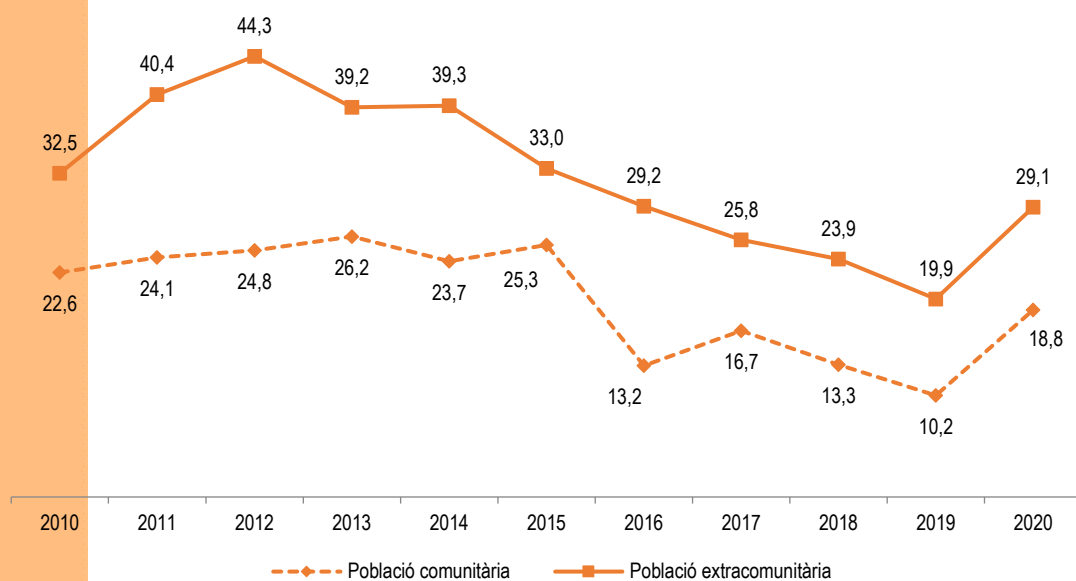
Gràfic 2.25. Evolució de la taxa d'atur de la població estrangera de 16 a 64 anys per sexes. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Si distingim entre població extracomunitària i comunitària, la diferència més important és que, mentre que la taxa d'atur de la població extracomunitària tendeix a reduir-se a partir del 2013, la de la població comunitària no acaba de caure fins al 2016. El 2020 quan canvia la tendència, l'increment de la taxa d'atur és proporcionalment semblant i, per tant, la taxa extracomunitària se situa al nivell del 2016, per sobre de la taxa d'atur de la població comunitària en una proporció semblant a la dels tres anys anteriors.

Gràfic 2.26. Evolució de la taxa d'atur de la població estrangera comunitària i extracomunitària a Catalunya. 4t trimestre de cada any (%)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

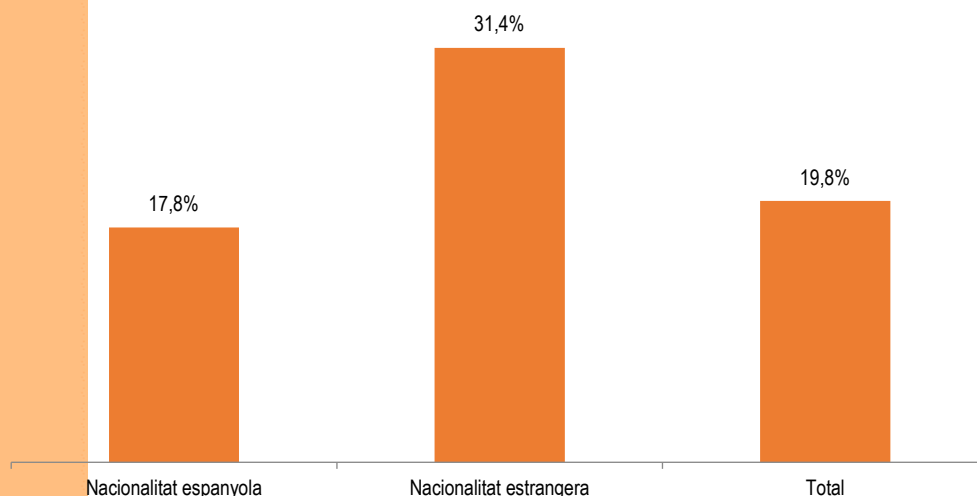
2.5. La qualitat de l'ocupació. Temporalitat, parcialitat i irregularitat

Treball temporal

La taxa de temporalitat total (19,8 %) es redueix lleugerament respecte del mateix trimestre de l'any anterior (21,2 %). Aquesta reducció és conseqüència de la major pèrdua de llocs de treball temporals que de llocs de treball indefinits, que es produeix en els inicis de qualsevol crisi d'ocupació, com ja va succeir en la crisi del 2009. El fenomen es produeix en proporcions similars en la població espanyola i en la població estrangera.

És per això que les diferències en la temporalitat entre ambdós col·lectius es mantenen, tal com podem observar en el gràfic 2.27. La població estrangera presenta una taxa molt més elevada, en concret, un 31,4 %, prop de 14 punts per sobre de la de les persones assalariades de nacionalitat espanyola (17,8 %).

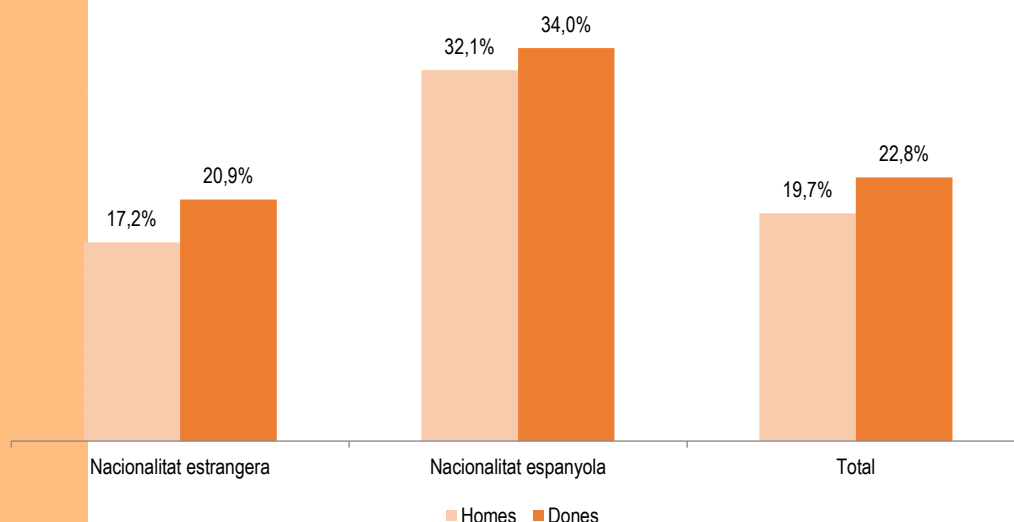
Gràfic 2.27. Taxa de temporalitat segons la nacionalitat. Catalunya 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

El gràfic 2.28 ens mostra la taxa de temporalitat de cadascun dels sexes segons la nacionalitat. Hi observem que les dones de nacionalitat espanyola presenten una taxa de temporalitat superior a la dels homes espanyols. Aquesta relació es repeteix en la població de nacionalitat estrangera, amb unes taxes molt superiors tant en homes com en dones respecte de la població espanyola.

Gràfic 2.28. Taxa de temporalitat per sexes. Catalunya, 4t trimestre del 2020

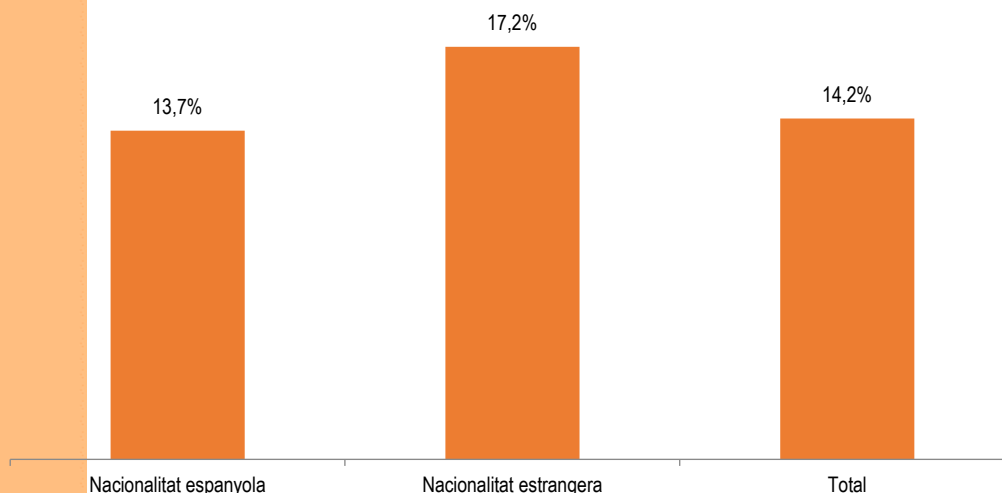
Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

D'aquestes dades podem inferir que la diferència més important pel que fa a la temporalitat és entre nacionalitats, independentment del sexe. En aquest sentit, cal veure que la diferència entre homes i dones espanyols és de 3 punts, en canvi, els homes estrangers presenten una temporalitat gairebé 12 punts superior a la de les dones espanyoles. Això ens reafirma en la idea que ja hem anat expressant en informes anteriors, segons la qual, malgrat que la variable sexe hi té incidència, la temporalitat té més a veure amb la nacionalitat que amb el sexe.

Treball a temps parcial

El 17,2 % de la població ocupada estrangera treballa a jornada parcial, un percentatge superior en més de 3 punts percentuals al que presenta la població de nacionalitat espanyola.

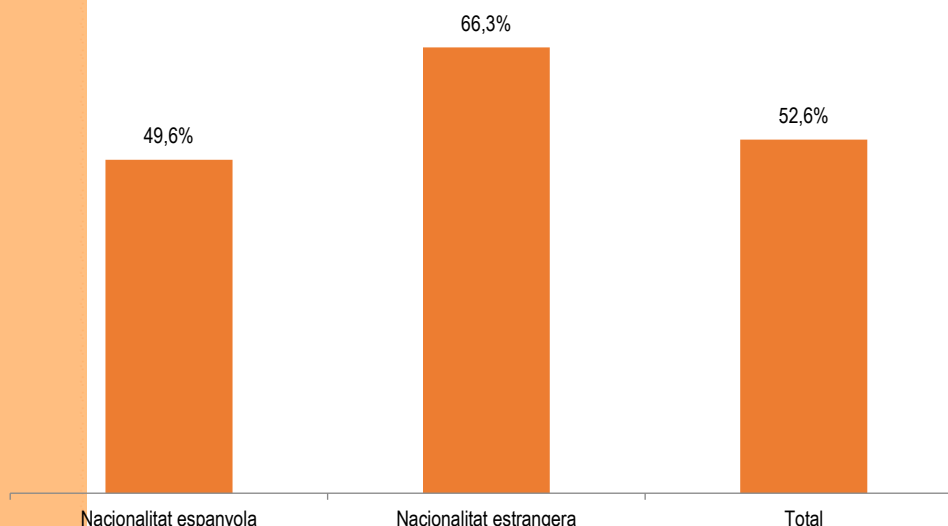
Gràfic 2.29. Taxa de parcialitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Tanmateix, més destacable encara és que més de la meitat d'aquesta població estrangera que treballa a temps parcial (63,6 %) vol treballar a temps complet, però no troba una feina en aquestes condicions. La taxa de parcialitat involuntària de la població de nacionalitat espanyola és del 49,6 %. Es tracta d'una proporció elevada, però, tot i així, és 23 punts inferior a la taxa de la població estrangera.

Gràfic 2.30. Taxa de parcialitat involuntària segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre del 2020

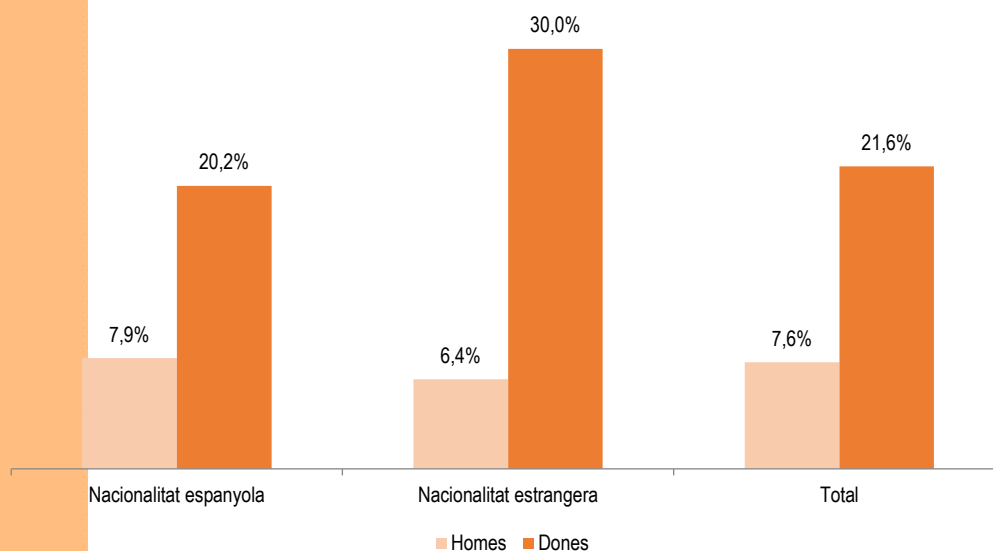

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Si fem la comparació per sexes, observem que la taxa de parcialitat és molt superior en les dones que en els homes, tant en el col·lectiu de nacionalitat espanyola com en el de nacionalitat

estrangera. D'altra banda, la parcialitat de les dones espanyoles triplica la dels homes estrangers. Sembla que, malgrat que la nacionalitat és un factor que hi incideix, la parcialitat té més a veure amb el sexe que amb la nacionalitat.

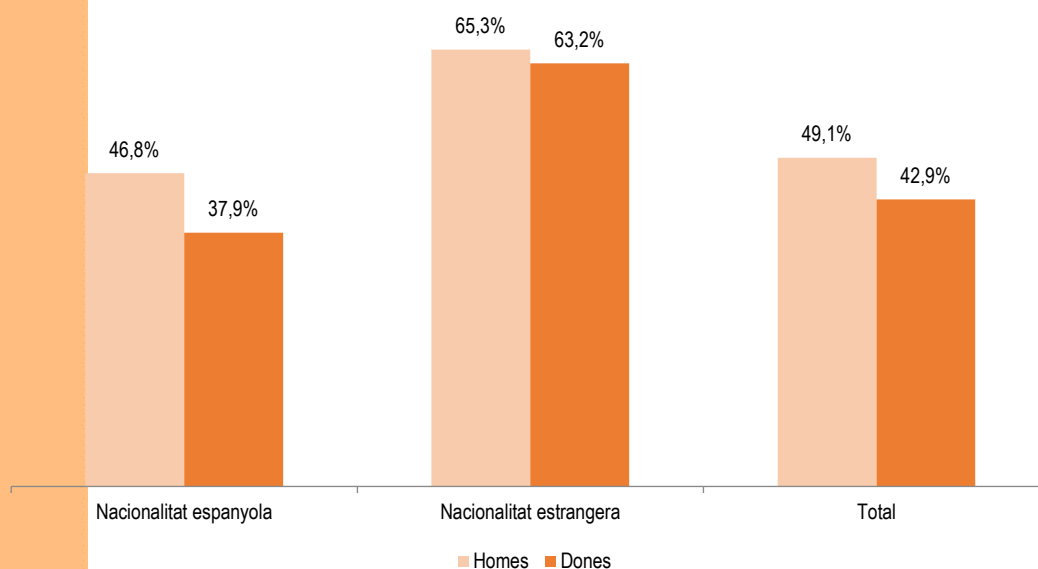
Gràfic 2.31. Taxa de parcialitat, per sexes, segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

El factor nacionalitat sembla, però, més determinant en el cas de la parcialitat involuntària, un dels principals indicadors de precarietat laboral disponibles en les estadístiques oficials. Tant les dones com els homes estrangers presenten una parcialitat involuntària molt superior a la dels homes i les dones de nacionalitat espanyola.

Gràfic 2.32. Taxa de parcialitat involuntària, per sexes, segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Irregularitat laboral

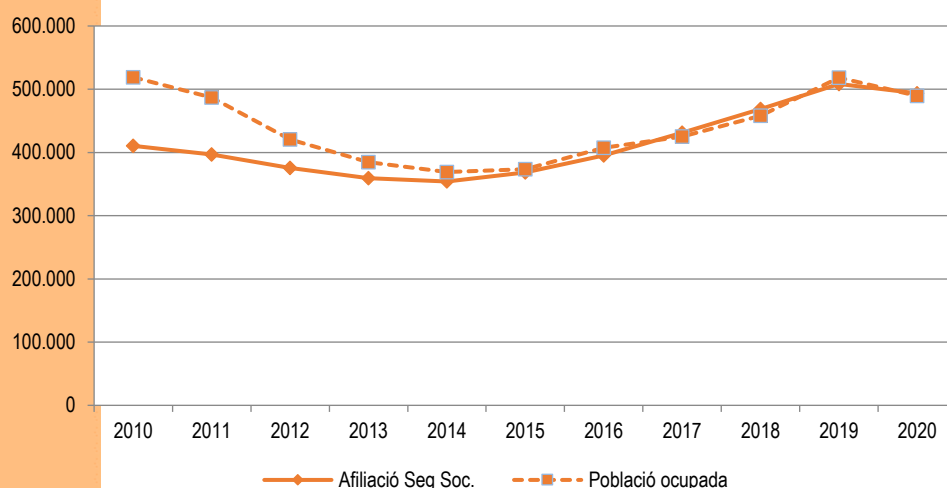
En aquest punt comparem les dades de persones ocupades de l'Enquesta de població activa de l'INE amb les dades d'afiliació a la Seguretat Social, partint de la idea que la diferència entre una dada i l'altra és la quantitat aproximada de persones que treballen sense cap contracte. És aquest un aspecte de l'ocupació que té a veure amb la seva qualitat i amb la situació dels treballadors i treballadores estrangers, des del punt de vista de les seves expectatives de futur al nostre país.

Aquesta és una comparació que no pot pas ser presa com la quantitat exacta de persones estrangeres que treballen sense contracte, ja que les dues fonts utilitzades tenen característiques metodològiques diferents. En el cas de les dades de la Seguretat Social, es tracta d'un registre de les persones afiliades en situació d'alta, mentre que en el cas de l'Enquesta de població activa, es tracta d'una enquesta a una mostra d'individus, seguint uns criteris de representativitat sobre la base del darrer cens. És per això que el resultat de la comparació no serveix per obtenir la dimensió exacta del treball irregular, però sí que pot servir per fer-nos una idea de la tendència que segueix aquest fenomen, atès que els factors de distorsió de les dades són els mateixos tots els anys. És per aquest motiu que diversos autors utilitzen aquesta relació entre persones ocupades EPA i afiliades a la Seguretat Social per analitzar la tendència que segueix el treball irregular, entre altres raons perquè no es disposa d'una dada millor.

A partir d'aquestes consideracions, les dades indiquen tres fases diferents en l'evolució mitjanament recent de la irregularitat laboral de la població estrangera.

En un context de crisi, entre finals del 2008 i el 2014, la reducció general de llocs de treball va afectar més la població ocupada, la qual es redueix en una proporció superior a la proporció en què ho fa l'afiliació a la Seguretat Social. Com a conseqüència d'això, la irregularitat es redueix.

Gràfic 2.33. Evolució comparada de l'afiliació estrangera a la Seguretat Social i de l'ocupació estrangera a Catalunya. Mitjana anual

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del *Boletín de Estadísticas Laborales*.

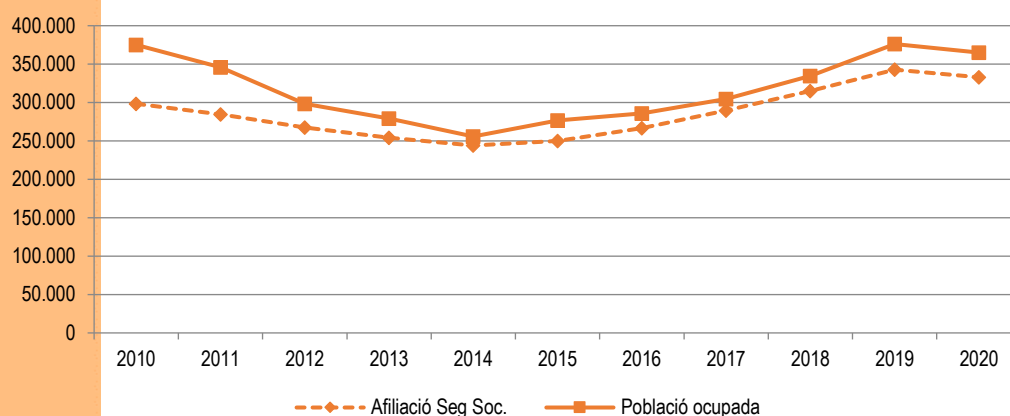
Amb l'inici de la recuperació econòmica, el 2015 comencen a créixer la població ocupada i l'afiliació a la Seguretat Social, però la segona ho fa a un ritme superior a la primera. El resultat és que, malgrat el canvi de cicle econòmic, el treball irregular continua reduint-se. El 2019, però, l'ocupació

creix més que l'afiliació a la Seguretat Social, de manera que les dades mostren un 2 % de població estrangera ocupada sense contracte laboral.

Com ja hem vist, durant el 2020, a causa de la crisi de la COVID-19, es produeix una important pèrdua d'ocupació. Si prenem les dades de la població estrangera en general, això es tradueix en una reducció de l'afiliació a la Seguretat Social superior a la reducció de l'ocupació. És per això que no es detecta treball irregular.

Una altra cosa molt diferent és si ens referim només a la població extracomunitària. Podem veure en el següent gràfic que, després de reduir-se en els darrers anys la distància entre l'afiliació a la Seguretat Social i l'ocupació, entre el 2018 i el 2019 l'ocupació torna a créixer més que l'afiliació a la Seguretat Social. El 2020, les conseqüències de la crisi sanitària afecten tant l'afiliació com la població ocupada, de manera que la distància es manté.

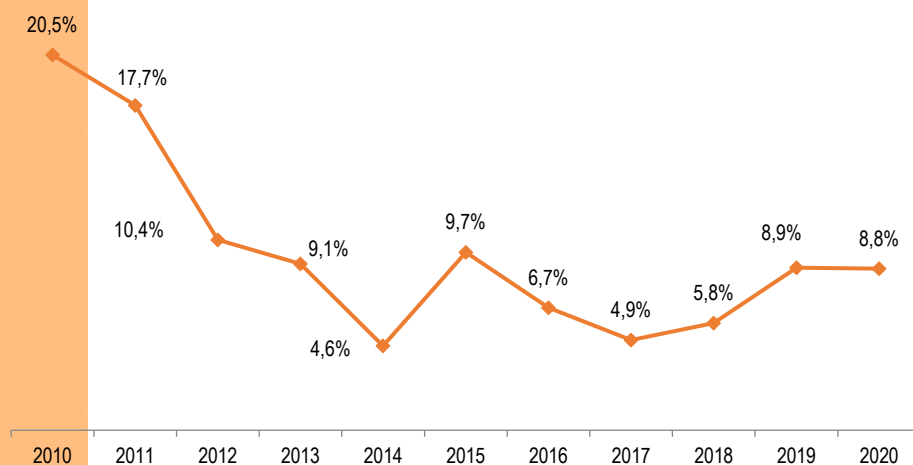
Gràfic 2.34. Evolució comparada de l'afiliació extracomunitària a la Seguretat Social i de l'ocupació estrangera a Catalunya. Finals de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del *Boletín de Estadísticas Laborales*.

És per això que, durant el 2020, es manté el percentatge de treball sense contracte en la població estrangera extracomunitària de l'any anterior.

Gràfic 2.35. Taxa d'ocupació extracomunitària irregular a Catalunya. Finals de cada any

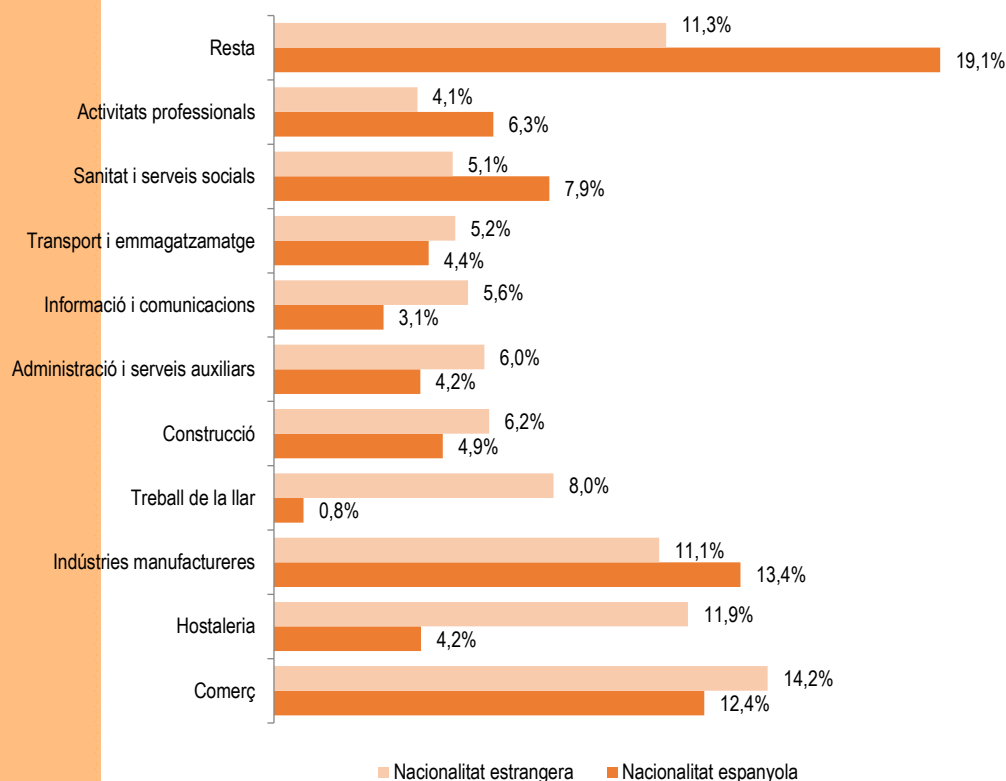
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del *Boletín de Estadísticas Laborales*.

2.6. On i de què treballa la població estrangera

Si prenem els deu sectors on més s'ocupa la població estrangera i comparem la distribució de la població ocupada en aquests sectors segons la nacionalitat, veiem que només un 11,3 % de l'ocupació estrangera s'ocupa en la resta de sectors no inclosos en aquests deu, mentre que un 19,3 % de la població de nacionalitat espanyola s'ocupa en altres sectors diferents dels deu amb més ocupació.

El comerç és el sector on hi ha més població estrangera ocupada (14,2 %), seguit de l'hostaleria (11,9 %) i la indústria manufacturera (11,1 %). Les diferències més importants respecte de l'ocupació de la població espanyola les trobem a l'hostaleria, que només representa el 4,2 % de l'ocupació de la població espanyola, un percentatge que significa un terç del de la població de nacionalitat estrangera. També destaca el treball de la llar, on l'ocupació espanyola no arriba a l'1 %, mentre que ocupa el 8 % de la població estrangera.

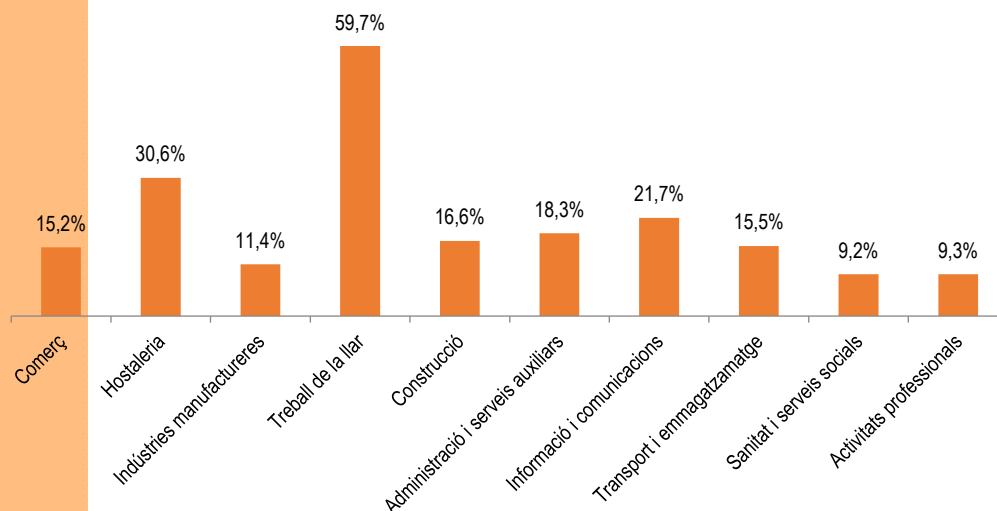
Gràfic 2.36. Distribució de la població ocupada per branques d'activitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

D'altra banda, si mirem la importància que té la població estrangera en els diferents sectors, tal com ens mostra el següent gràfic, veiem que el treball de la llar és l'activitat on les estrangeres (són totes dones) tenen un pes més important, ja que són més de la meitat de la població ocupada en aquesta activitat. La següent activitat en què l'ocupació estrangera té més pes és l'hostaleria, on la població estrangera representa gairebé un terç de la població ocupada. Cal recordar que l'ocupació estrangera a finals del 2020 representa el 14,6 % de la població ocupada en el total dels sectors.

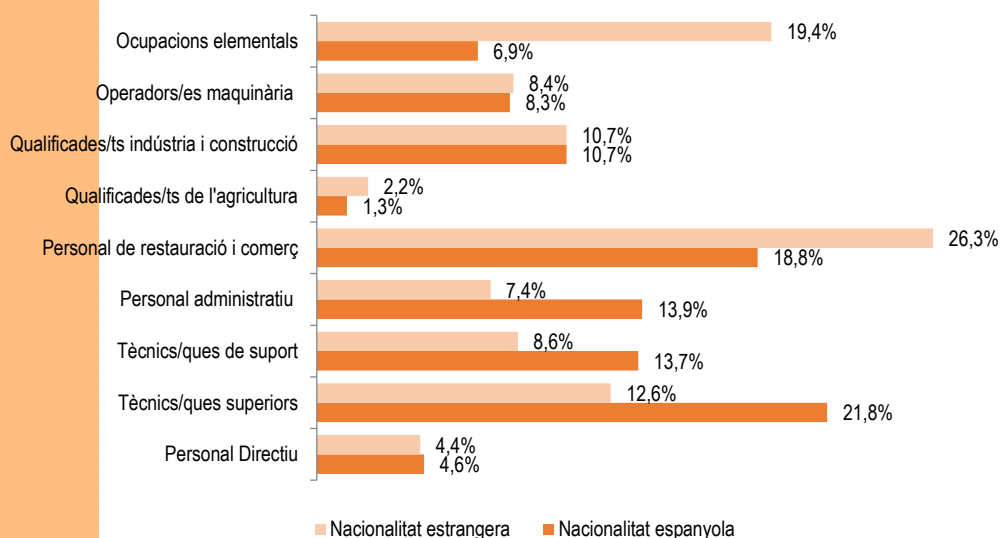
Gràfic 2.37. Percentatge de la població ocupada estrangera sobre el total de la població ocupada a cada branca d'activitat. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Des del punt de vista del lloc de treball que s'ocupa segons la nacionalitat, el gràfic 2.38 ens mostra que més d'una quarta part de la població ocupada estrangera treballa com a personal de restauració i comerç, mentre que en el cas de la població de nacionalitat espanyola només un 18,8 % s'ocupa en aquests tipus de feina. Però la diferència més important la trobem en el grup professional d'ocupacions elementals, el grup menys qualificat, en el qual la població estrangera presenta un percentatge que triplica el de la població espanyola i ocupa el segon lloc d'importància en el col·lectiu estranger, mentre que en la població espanyola ocupa el setè lloc. En canvi, l'ocupació estrangera presenta percentatges molt inferiors en les ocupacions de més alta qualificació, excepte en la de directius, tot i que cal tenir en compte que en el grup de directius s'inclouen empresàries i empresaris.

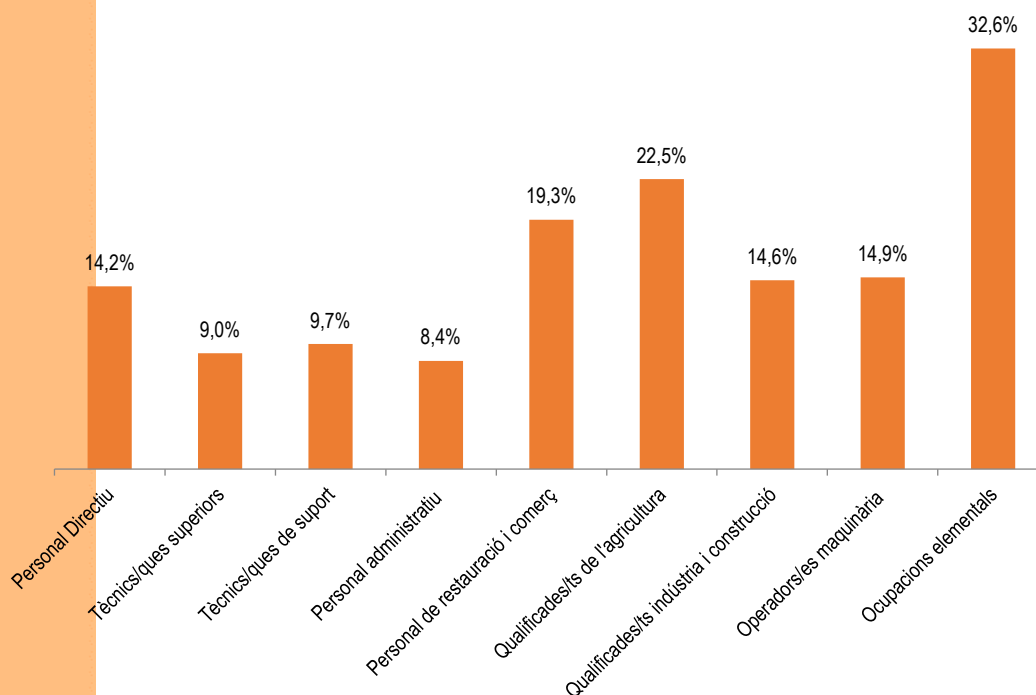
Gràfic 2.38. Distribució de la població ocupada per grups professionals segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

D'altra banda, si mirem la importància que té la població estrangera en els diferents grups professionals, tal com ens mostra el següent gràfic, observem que el seu pes en el grup d'ocupacions elementals (32,6 %) està molt per sobre del seu pes mitjà en la població ocupada (14,6 %). També estan força per sobre de la mitjana en els grups de qualificats de l'agricultura i de personal de restauració i comerç.

Gràfic 2.39. Pes de la població estrangera en cada grup professional Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Resum del capítol

La situació de la població estrangera en el mercat de treball de Catalunya durant l'any 2020 mostra un canvi respecte de l'any anterior, que trenca, en part, la tendència dels darrers anys. El creixement de la població estrangera en edat de treballar continua malgrat la crisi sanitària i té la seva traducció en la població activa, la qual també creix. Cal tenir en compte, però, que es tracta d'un fenomen protagonitzat per les dones i la població extracomunitària, que encara creixen, tant en població en edat de treballar com en població activa. En canvi, la població comunitària i els homes estrangers perden efectius en totes dues categories. En aquest context, la taxa d'activitat de la població estrangera es redueix lleugerament perquè l'increment de població en edat de treballar és superior a l'increment de població activa.

Per contra, l'ocupació estrangera disminueix per l'efecte de la crisi d'ocupació causada per les mesures contra la COVID-19. Aquesta disminució triplica la que també pateix la població ocupada de nacionalitat espanyola. Es redueix més l'ocupació masculina que la femenina i la comunitària que l'extracomunitària. La taxa d'ocupació de la població estrangera es redueix 8 punts, 4 punts més del que ho fa la de la població de nacionalitat espanyola. La diferència es deu sobretot als homes estrangers, que presenten una reducció de 10 punts.

Així mateix, després d'un període de descens de la població estrangera aturada, el 2020 es produeix un important increment, força més important en la població estrangera que en la de nacionalitat espanyola especialment en el cas dels homes, com a conseqüència dels efectes de la crisi sanitària. La taxa d'atur presenta un important increment. La població extracomunitària presenta una taxa d'atur molt superior a la de la població comunitària. La taxa d'atur de les dones també és superior a la dels homes.

La temporalitat en l'ocupació es redueix lleugerament, no per un increment de llocs de treball estables, sinó per una proporcionalment major pèrdua de llocs de treball temporals que de llocs de treball indefinits. La taxa de temporalitat és molt superior en la població estrangera. Dintre de cada col·lectiu, les dones presenten més temporalitat que els homes.

El treball a temps parcial és superior en la població estrangera. El més destacat, però, és que la major part d'aquesta població estrangera que treballa a temps parcial vol treballar a temps complet, però no troba una feina en aquestes condicions. Si fem la comparació per sexes, observem que la taxa de parcialitat és molt superior en les dones que en els homes, independentment de la nacionalitat. El factor nacionalitat sembla més determinant en el cas de la parcialitat involuntària, un dels principals indicadors de precarietat laboral disponibles en les estadístiques oficials. La involuntarietat és clarament superior en la població estrangera, tant en les dones com en els homes.

El percentatge d'irregularitat laboral de la població extracomunitària es manté respecte de l'any anterior perquè la crisi provoca una pèrdua de llocs de treball que afecta tant l'afiliació a la Seguretat Social com la població ocupada detectada en l'Enquesta de població activa.

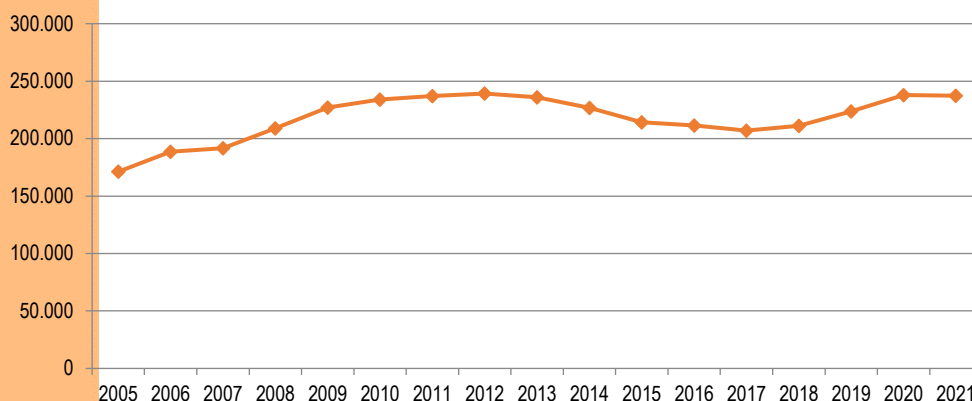
La població estrangera ocupada es concentra sobretot en tres sectors d'activitat, que són, per ordre de més població ocupada, el comerç, l'hostaleria i la indústria manufacturera. A més, el treball de la llar i l'hostaleria són els sectors on la població estrangera té més pes. D'altra banda, la població estrangera tendeix a ocupar llocs de treball de menys qualificació i presenta els percentatges d'ocupació més alts en personal de restauració i comerç, i en ocupacions elementals.

3. LA POBLACIÓ MARROQUINA A CATALUNYA

3.1. La població marroquina empadronada

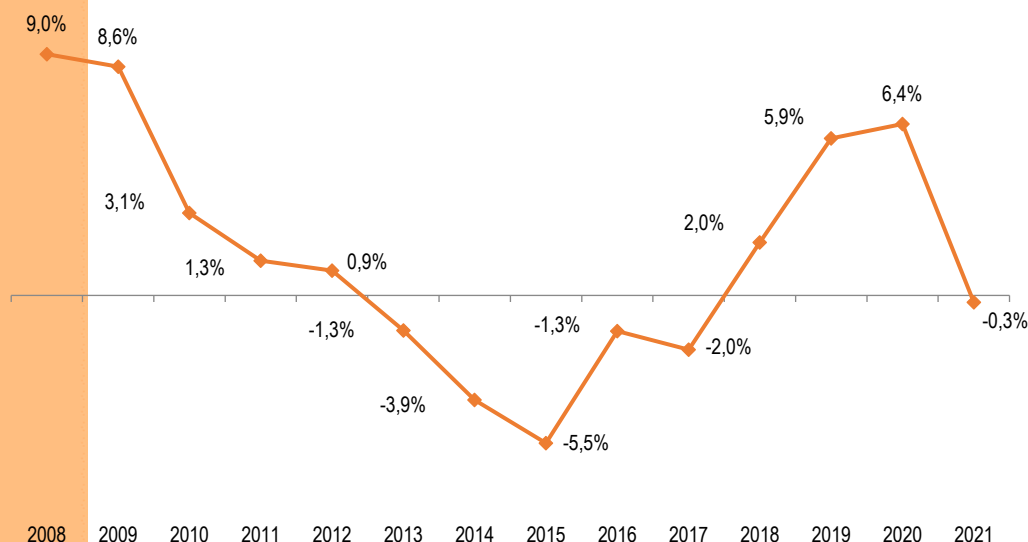
El col·lectiu marroquí és un dels que és present a Catalunya des de fa més temps, a banda que, si diferenciem per països d'origen, és, i ha estat sempre, el país d'origen amb més estrangers a Catalunya, com ja hem vist en el capítol 1. En els següents gràfics podem veure l'evolució de la població empadronada marroquina des del gener del 2005. Hi observem un increment fins al 2013, que dona pas a un descens de població marroquina durant els següents quatre anys. A partir del 2018, es produeix una recuperació que s'atura el gener del 2021 quan es presenta una lleugera reducció en el context dels efectes de la pandèmia sanitària.

Gràfic 3.1. Població marroquina empadronada a Catalunya. 1 de gener de cada any

Font: Padró Continu d'Habitants de l'INE.

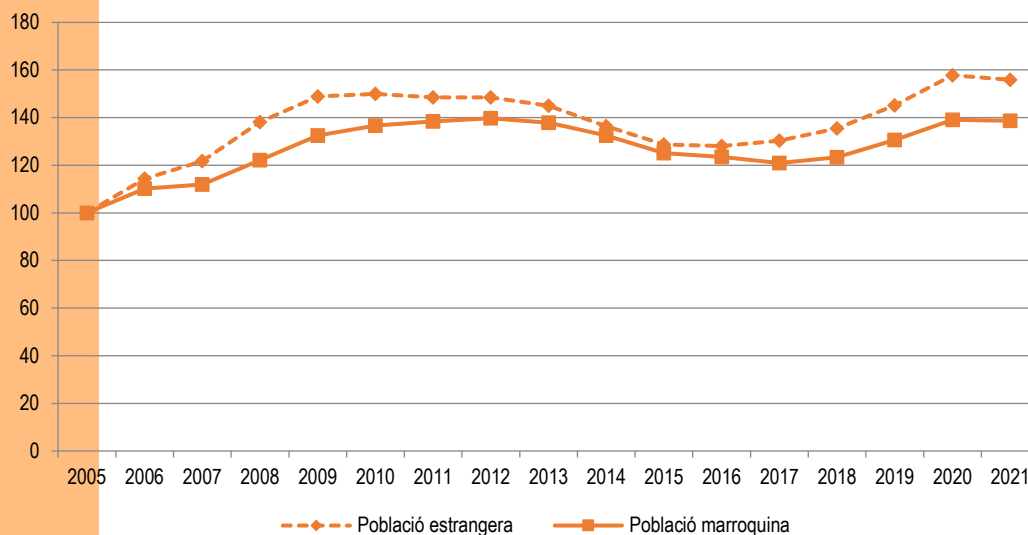
Gràfic 3.2. Variació interanual de la població marroquina empadronada a Catalunya. 1 de gener de cada any (%)

Font: elaboració pròpia a partir de Padró Continu d'Habitants de l'INE.

Si comparem la seva evolució respecte del 2005 amb la del total de la població estrangera, veiem que el comportament és semblant, amb l'única diferència que els canvis són menys acusats en la població marroquina.

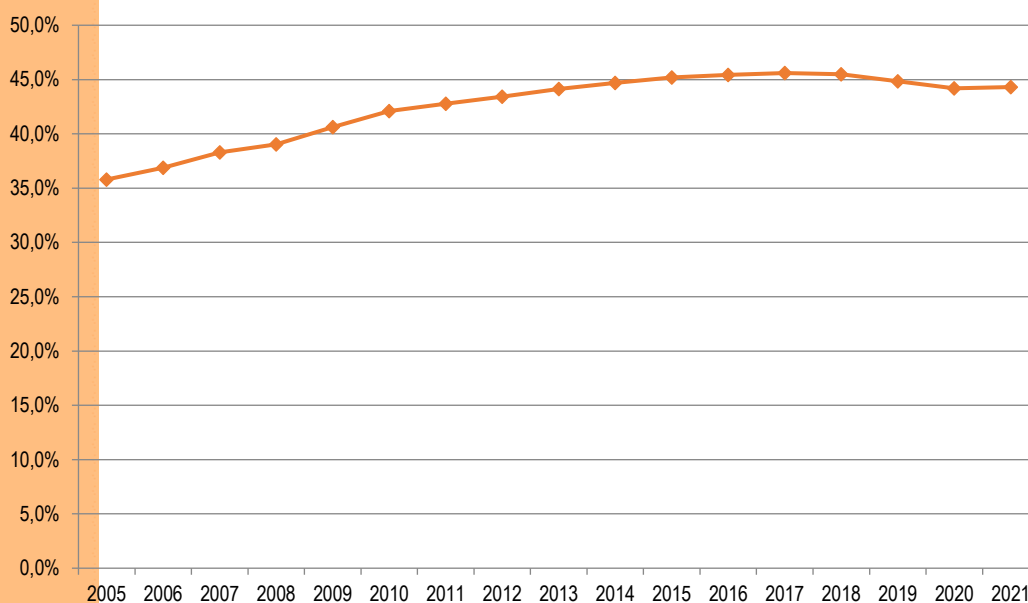
Gràfic 3.3. Evolució comparada de la població marroquina i el total de la població estrangera a Catalunya. 1 de gener de cada any (2005=100)

Font: elaboració pròpia a partir de Padró Continu d'Habitants de l'INE.

Hi ha més homes empadronats que dones marroquines empadronades. El gener del 2018 es va arribar al màxim percentatge de dones, un 45,5 %. L'any següent s'inicia una lleugera reducció que s'atura a l'inici del 2021.

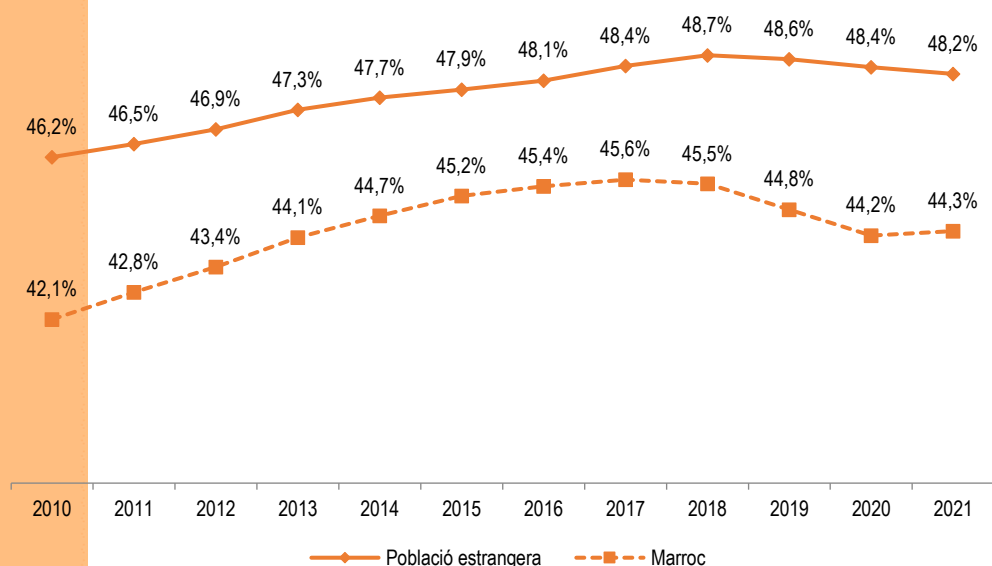
Gràfic 3.4. Evolució del pes de les dones marroquines en el total de la població empadronada marroquina a Catalunya. 1 de gener de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de Padró Continu d'Habitants de l'INE.

Comparada aquesta evolució del percentatge de dones amb la del total de la població estrangera, observem que el creixement del pes de les dones marroquines és més acusat en la major part del període d'increment, i la reducció és més intensa en el darrer període. En tot cas, el percentatge de dones en el col·lectiu marroquí és sempre inferior que en el total de la població estrangera empadronada a Catalunya.

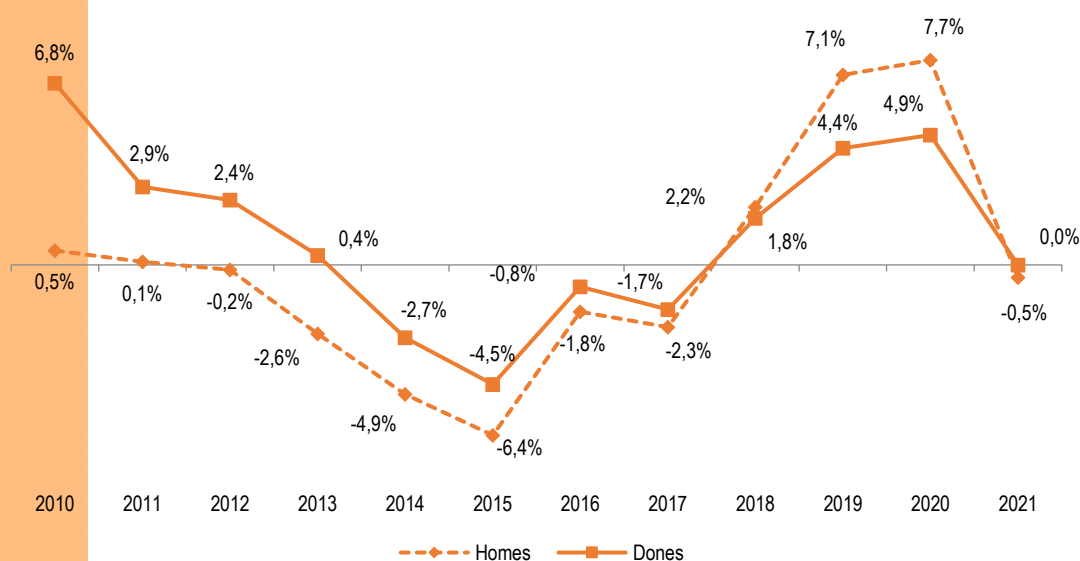
Gràfic 3.5. Evolució comparada del pes de les dones marroquines i del total de dones estrangeres en el total de la població empadronada marroquina i estrangera total a Catalunya. 1 de gener de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de Padró Continu d'Habitants de l'INE.

La principal causa d'aquesta davallada en el pes de les dones és el major increment d'homes empadronats entre el 2018 i el 2020.

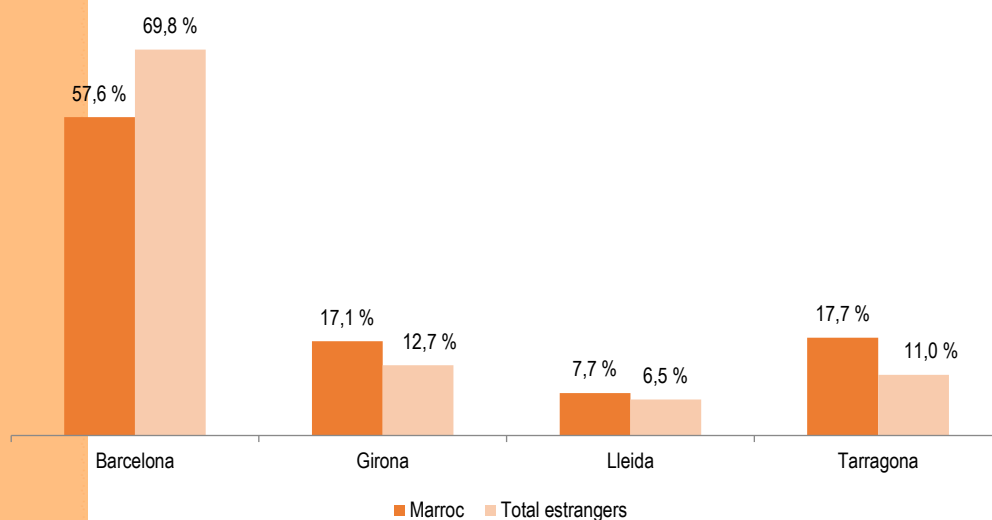
Gràfic 3.6. Taxa de variació per sexes de la població marroquina empadronada del 2010 al 2021. Catalunya, 1 de gener de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de Padró Continu d'Habitants de l'INE.

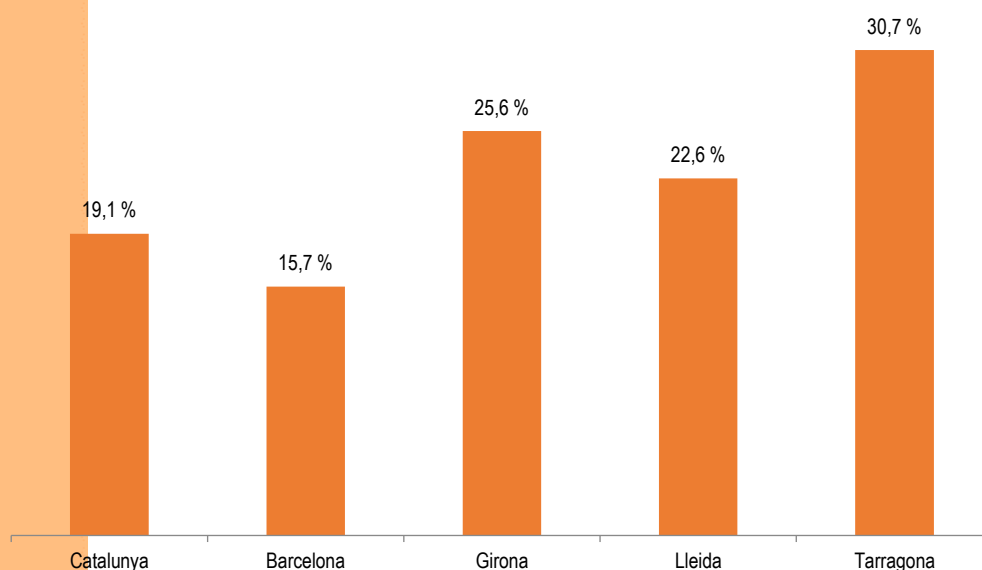
En els dos gràfics següents podem veure que la distribució del col·lectiu marroquí en el territori difereix respecte de la mitjana de la població estrangera. Si bé més de la meitat de la població marroquina està empadronada a la província de Barcelona, això en realitat respon a la distribució total de la població, ja que Barcelona està molt més habitada que la resta de les províncies. En canvi, observem que el seu percentatge a Barcelona és 10 punts inferior al del total de la població estrangera. També podem veure que el seu pes en el total de la població estrangera és molt superior a les altres províncies (gràfic 3.8), especialment a la de Tarragona, on representen pràcticament un terç de la població estrangera total, el doble que a la de Barcelona.

Gràfic 3.7. Distribució provincial comparada de la població marroquina i la població estrangera total empadronada a Catalunya. 1 de gener del 2021

Font: elaboració pròpia a partir de Padró Continu d'Habitants de l'INE.

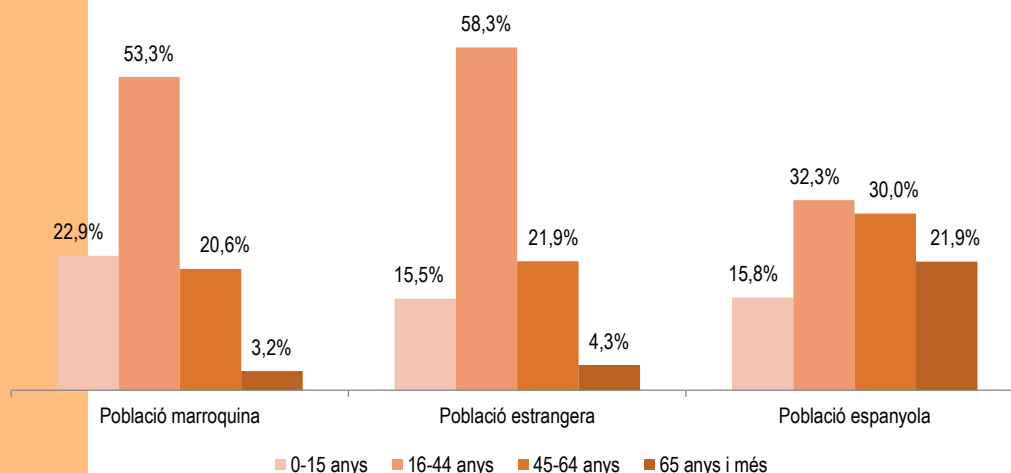
Gràfic 3.8. Pes percentual a cada província de la població marroquina sobre el total de la població estrangera empadronada a Catalunya. 1 de gener del 2021

Font: elaboració pròpia a partir de Padró Continu d'Habitants de l'INE.

La seva estructura d'edats s'assembla més a la de la població estrangera total que no a la de la població espanyola, tot i que en el seu cas hi ha més presència de població infantil i adolescent (de 0 a 15 anys). En tots dos casos, el tram de 16 a 44 anys representa més de la meitat de la població i, sumat amb el tram de 45 a 64 anys, en tots dos casos també tenim que més del 70 % de la població està en edat normalment activa, mentre que en la població espanyola aquesta suma és poc més del 60 % de la població.

Gràfic 3.9. Estructura d'edats comparada de la població empadronada de nacionalitat espanyola, estrangera total i marroquina. Catalunya, 1 de gener del 2021

Font: elaboració pròpia a partir de Padró Continu d'Habitants de l'INE.

La població marroquina presenta una edat mitjana més jove que la població espanyola, però també que la població estrangera total.

Taula 3.1. Edat mitjana de la població empadronada de nacionalitat espanyola, estrangera total i marroquina. Catalunya, 1 de gener del 2021

Població marroquina	Població estrangera	Població espanyola
32,1	34,7	44,7

Font: elaboració pròpia a partir de Padró Continu d'Habitants de l'INE.

El nombre de persones marroquines empadronades és superior al de les que tenen permís de residència. La diferència significa un 6,3 % de població empadronada sense permís de residència, és a dir, en situació d'irregularitat. Aquest percentatge, però, és cinc vegades inferior al que presenta la població estrangera extracomunitària.

Taula 3.2. Irregularitat de residència comparada de la població marroquina i de la població extracomunitària total. Catalunya, 1 de gener del 2021

	Població marroquina	Població extracomunitària
Població amb permís de residència	222.483	625.739
Població empadronada	237.376	962.432
Irregularitat potencial	14.893	336.693
Taxa d'irregularitat potencial	6,3 %	35,0 %

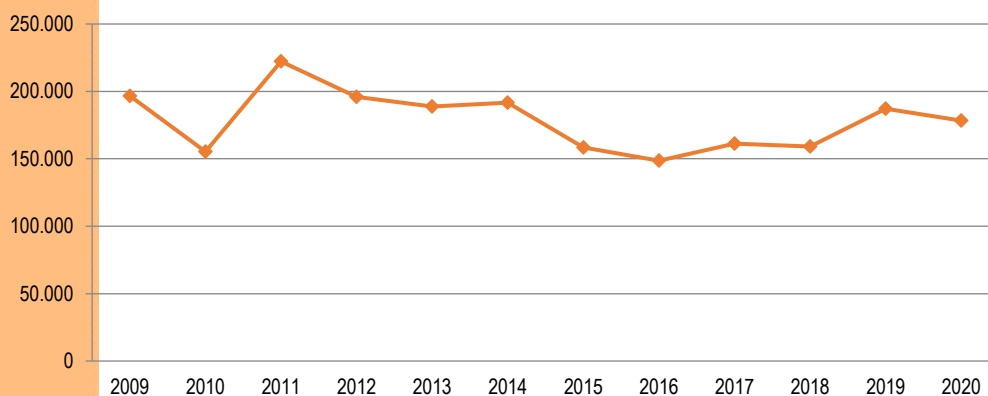
Font: elaboració pròpia a partir de Padró Continu d'Habitants de l'INE.

3.2. La població marroquina en el mercat de treball de Catalunya

Població en edat de treballar

Després d'un llarg període de pèrdua de població marroquina en edat de treballar, que coincideix amb el període de pèrdua d'ocupació motivada per la crisi econòmica, a finals del 2017 es produeix el primer increment interanual, un any després que en el cas de la població estrangera total. Aquest canvi de tendència, que comença tres anys després de l'inici de la recuperació econòmica, s'atura a finals del 2020.

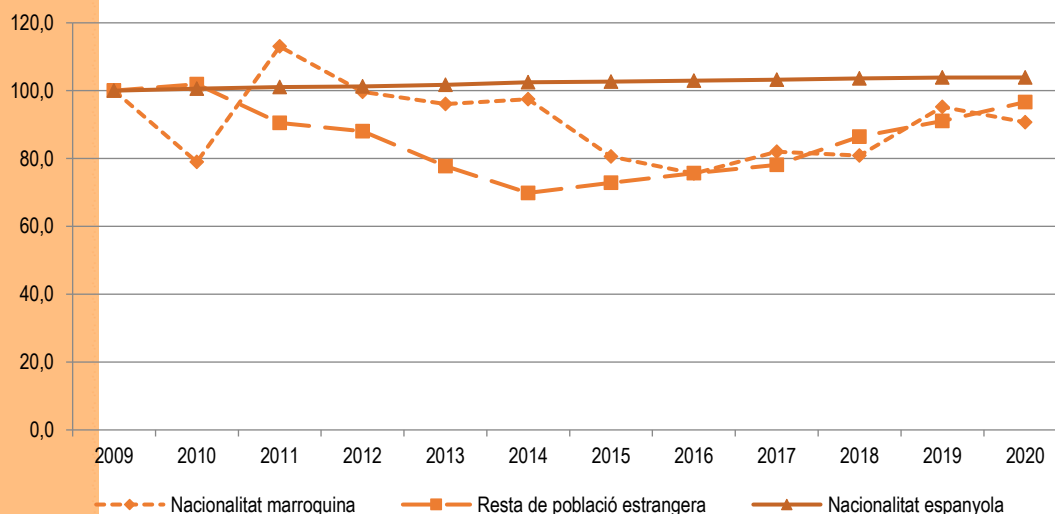
Gràfic 3.10. Població marroquina de 16 anys i més a Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Si comparem la variació respecte del 2009 (gràfic 3.11), veiem que el col·lectiu marroquí es diferencia de la població de nacionalitat espanyola en el fet que aquesta presenta un creixement constant. En canvi, el comportament de la població marroquina empadronada és molt semblant al de la resta de la població estrangera en el seu conjunt, excepte en el darrer any, en el qual, mentre que la població marroquina es redueix, la població estrangera restant encara continua creixent.

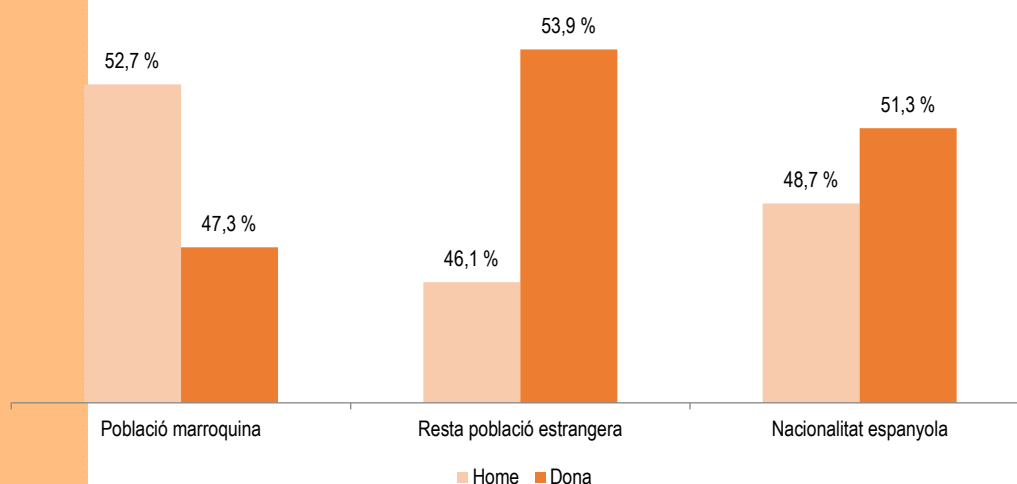
Gràfic 3.11. Variació comparada respecte del 2009 de la població de 16 anys i més marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre de cada any (2009=100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

D'altra banda, mentre que la distribució per sexes presenta força similituds entre la resta de la població estrangera i la de nacionalitat espanyola, amb una mica més de pes de les dones en el col·lectiu estranger, en el cas de la població marroquina la relació s'inverteix. En el col·lectiu marroquí trobem una proporció superior d'homes que de dones.

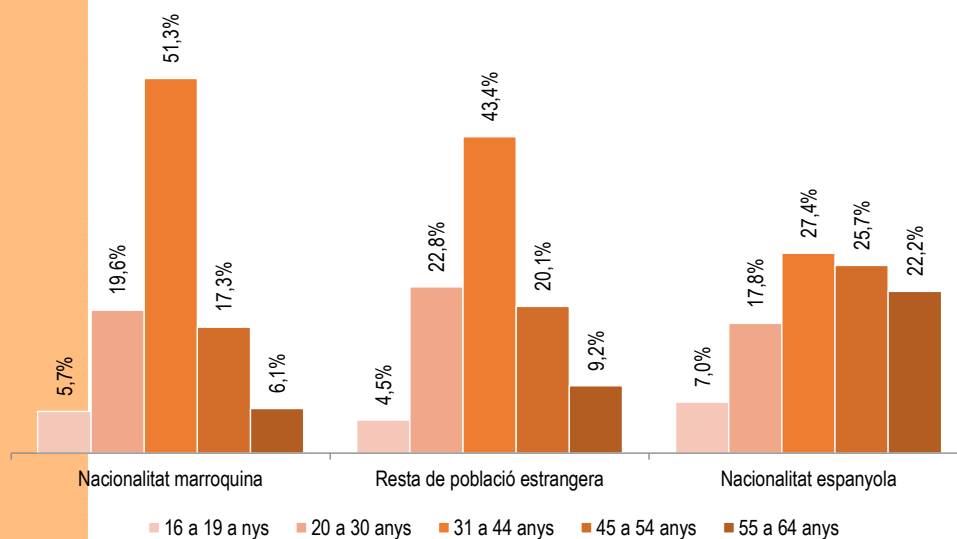
Gràfic 3.12. Distribució per sexes de la població de 16 anys i més marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

L'estructura d'edats de la població de 16 a 64 anys (tram d'edat normalment actiu) reproduïx força la distribució que ja hem vist en el cas de la població empadronada. L'estructura de la població marroquina s'assembla més a la de la resta de la població estrangera. En tots dos casos, el tram de 31 a 44 anys dobla de llarg el tram de 45 a 54 i el segon més important és el tram de 20 a 30 anys. El tram de més edat no arriba al 10 %, mentre que en la població espanyola aquest tram passa del 22 %.

Gràfic 3.13. Estructura d'edats de la població de 16 a 64 anys marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

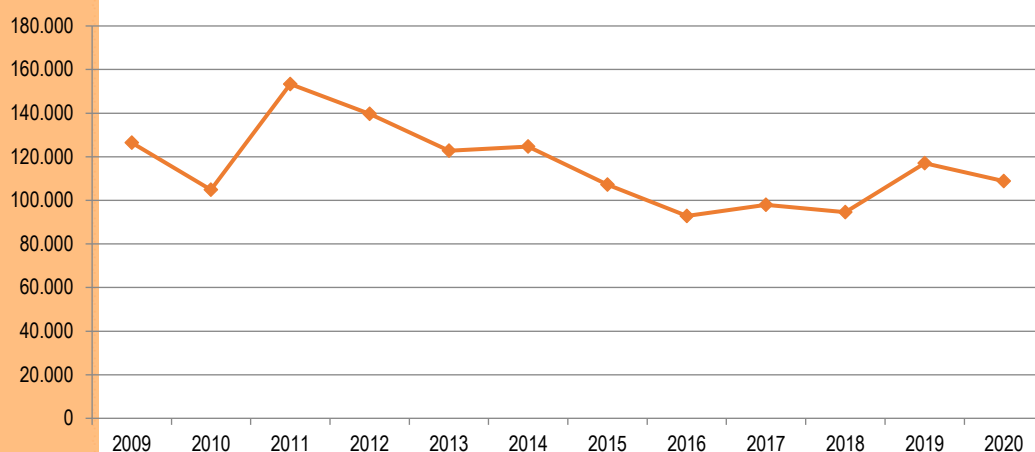

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

La població activa

Així com la mitjana de la població activa estrangera s'incrementa de manera sostinguda a partir del 2017 com a resposta a la millora de les perspectives d'ocupació, la població activa de nacionalitat marroquina té un comportament menys clar, en el qual s'intercalen creixements i reduccions.

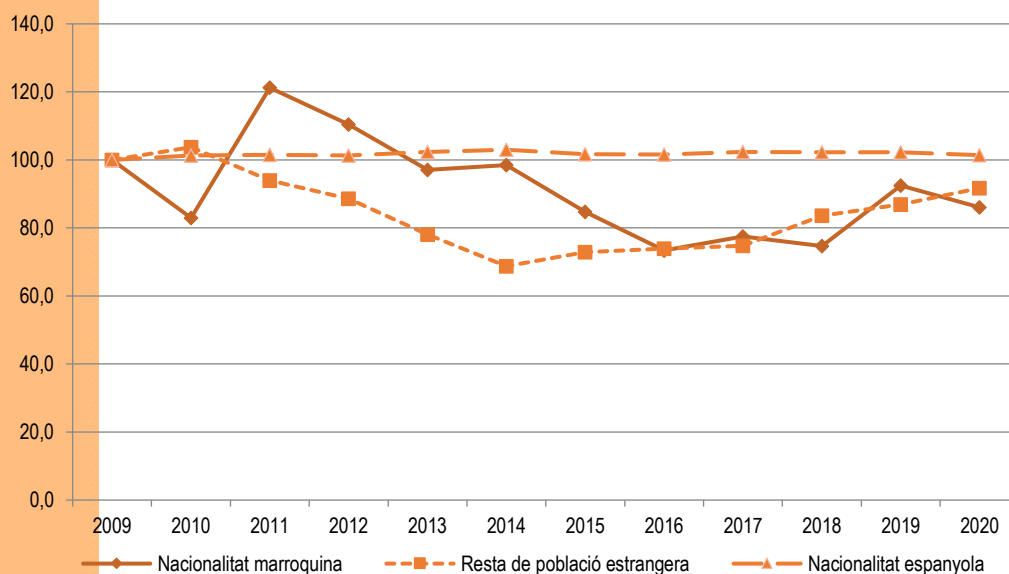
Gràfic 3.14. Població marroquina activa a Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Si comparem la seva evolució amb la de la població espanyola i amb la de la resta de la població de nacionalitat estrangera, tal com ens mostra el següent gràfic, veiem que, mentre que la població activa de nacionalitat espanyola manté una certa estabilitat, sempre per sobre dels efectius del 2009, la població estrangera no marroquina és la que es veu més afectada pels efectes de la crisi econòmica, però, en el període de recuperació, la seva recuperació és més sòlida que la que presenta el col·lectiu marroquí, que el 2020 es redueix.

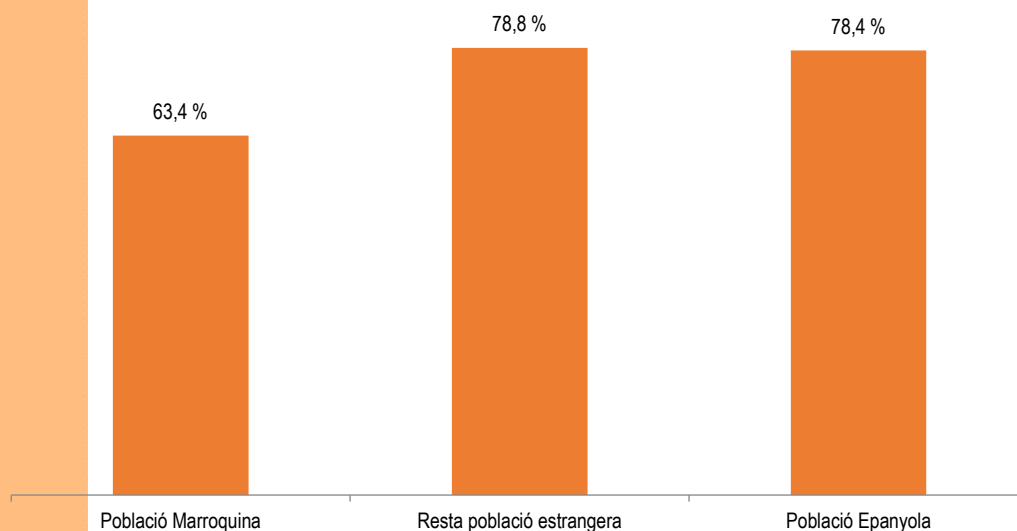
Gràfic 3.15. Variació comparada respecte del 2009 de la població activa marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre de cada any (2009=100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

La taxa d'activitat de la població marroquina a finals del 2020 és molt més baixa que la de la resta de la població estrangera i la de la població espanyola. La diferència és de 15 punts negatius respecte dels altres dos col·lectius.

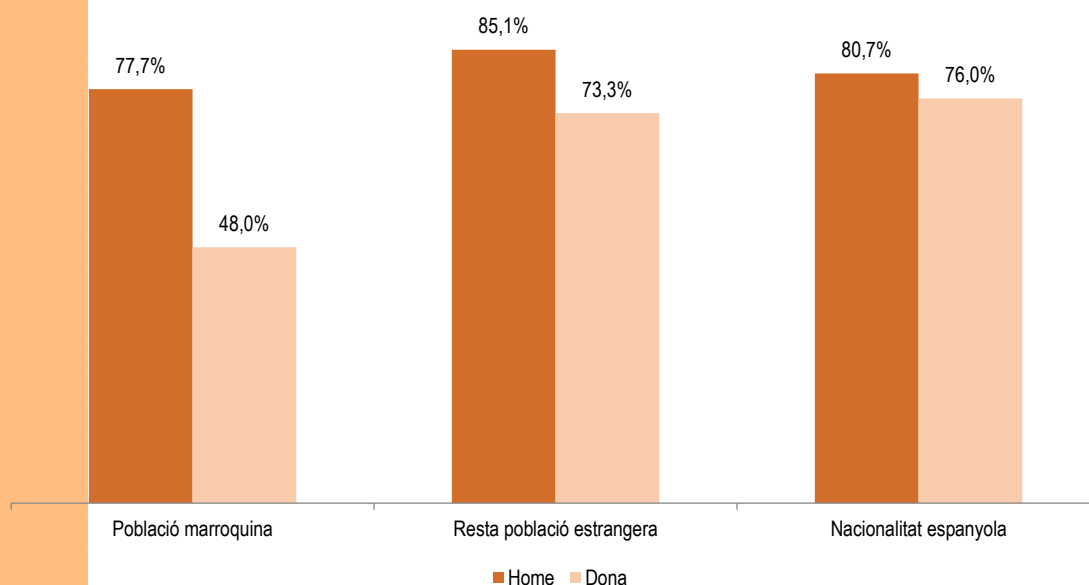
Gràfic 3.16. Taxa d'activitat de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Per sexes, el gràfic 3.17 ens mostra que la gran diferència entre tots tres col·lectius la marquen les dones marroquines. Menys de la meitat de les dones marroquines en edat de treballar treballen o volen treballar o, el que és el mateix, més de la meitat de les dones marroquines (52 %) són inactives, no es plantegen treballar. També els homes marroquins presenten una taxa d'activitat més baixa, però la diferència amb els homes dels altres dos col·lectius és menor.

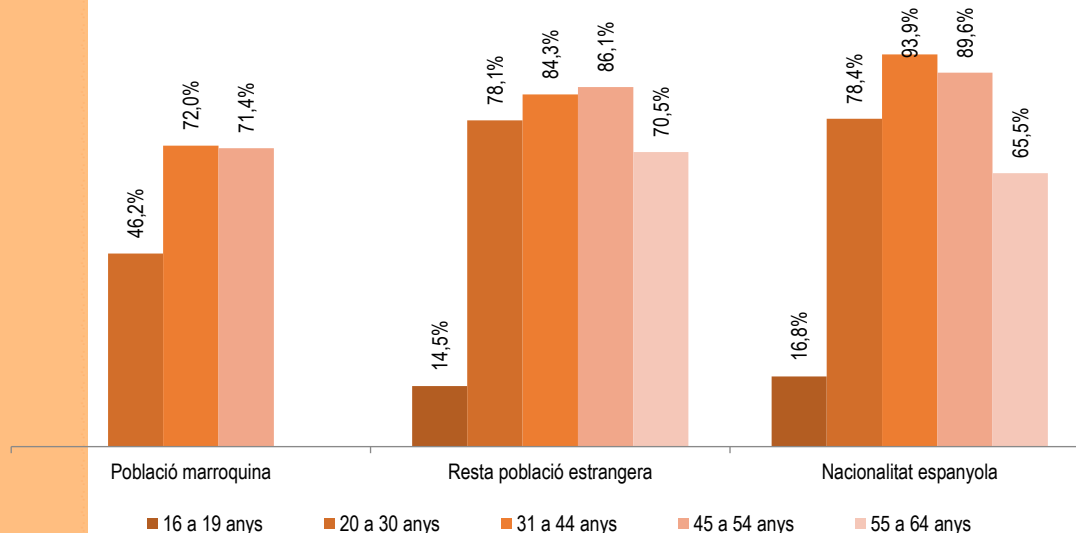
Gràfic 3.17. Taxa d'activitat de 16 a 64 anys, per sexes. Població marroquina, resta de la població estrangera i població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Les taxes d'activitat per edats de la població marroquina segueixen una estructura semblant a la dels altres dos col·lectius, però amb unes taxes inferiors en el col·lectiu marroquí. La diferència negativa encara és més gran en el col·lectiu més jove i en el col·lectiu més gran, fins al punt que en aquests dos col·lectius les xifres són tan baixes que no les podem tenir en compte per la seva alta probabilitat d'error.

Gràfic 3.18. Taxa d'activitat per edats de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

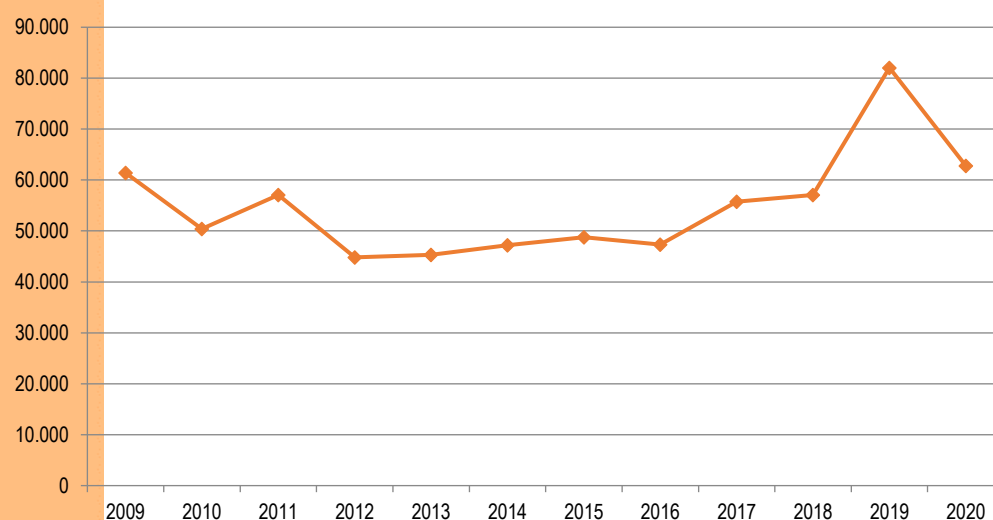

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

La població ocupada

La població marroquina ocupada presenta una tendència al creixement des del 2012, amb un episodi d'aturada el 2016. Aquest creixement culmina durant el 2019 amb un augment interanual del 43,8 %. Aquest increment d'efectius, però, es perd pràcticament en la seva totalitat durant el 2020, i mostra la importància dels efectes de la pandèmia.

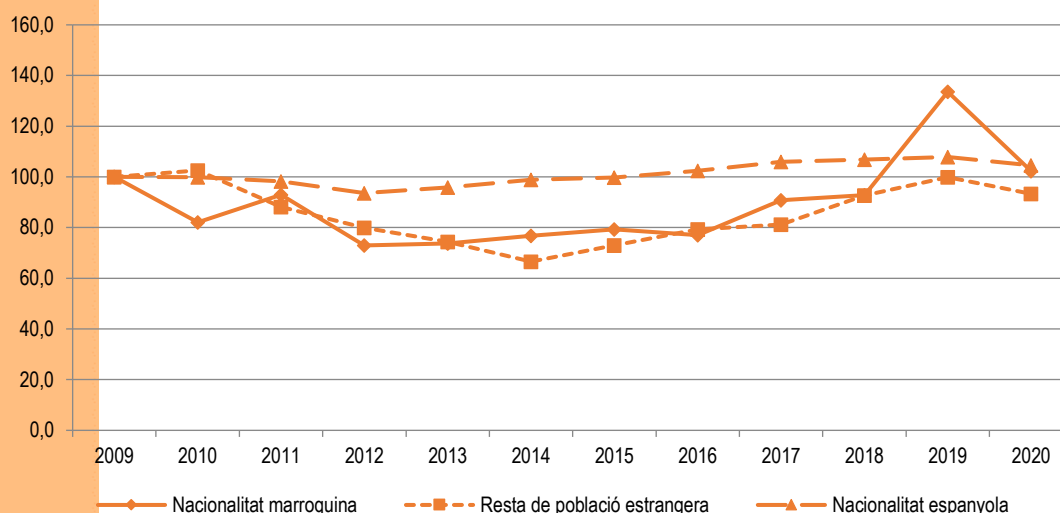
Gràfic 3.19. Població marroquina ocupada a Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Respecte de l'inici de la crisi, el comportament de l'ocupació marroquina ha estat contraposat al de la resta de la població estrangera molts dels anys, en els quals quan l'una augmenta l'altra es redueix. Tot i així, en tots dos casos fins al 2019 no es van recuperar les xifres d'ocupació del 2009. En el darrer any, però, la pèrdua d'ocupació general per efecte de la crisi sanitària és molt més intensa en el cas del col·lectiu marroquí.

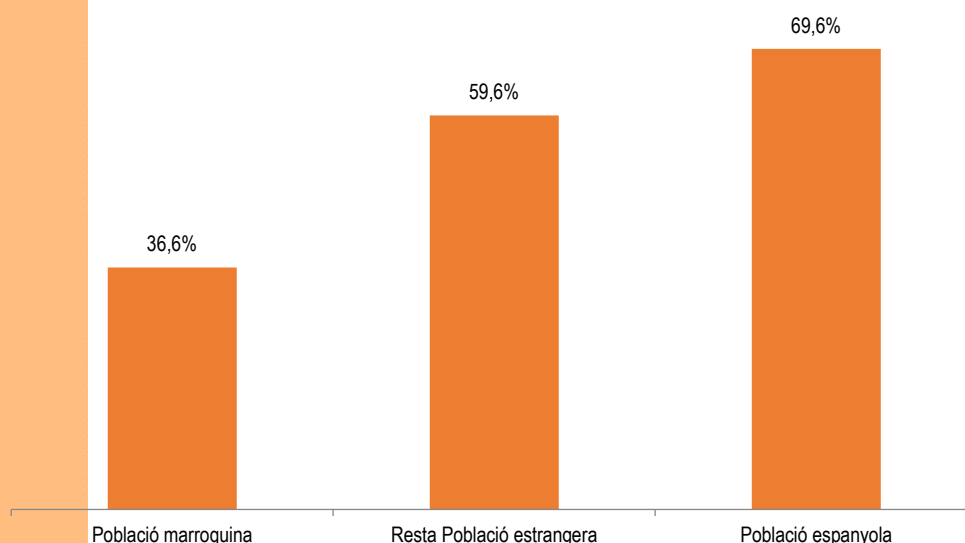
Gràfic 3.20. Variació comparada respecte del 2009 de la població ocupada marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre de cada any (2009=100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Pel que fa a les taxes d'ocupació, el gràfic següent ens mostra la gran diferència existent entre els tres col·lectius que estem comparant en aquest capítol. Poc més d'una tercera part de la població marroquina de 16 a 64 anys està ocupada. Això és, proporcionalment, prop de la meitat de l'ocupació de la població espanyola i més de 20 punts menys de la resta de la població estrangera.

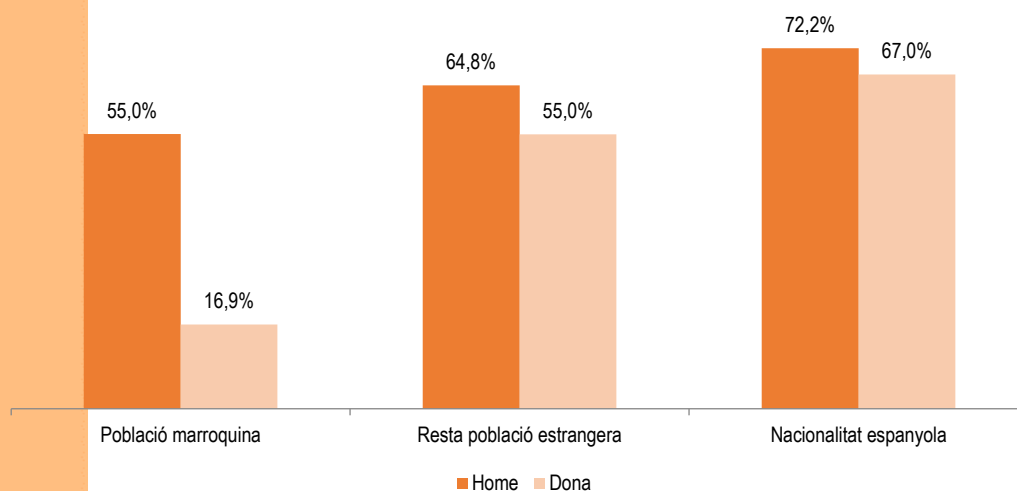
Gràfic 3.21. Taxa d'ocupació de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Com ja hem vist en el cas de l'activitat, les dones marroquines presenten una taxa espectacularment baixa, tot i que la dels homes, en comparació amb les taxes dels homes dels altres dos col·lectius, també són força baixes.

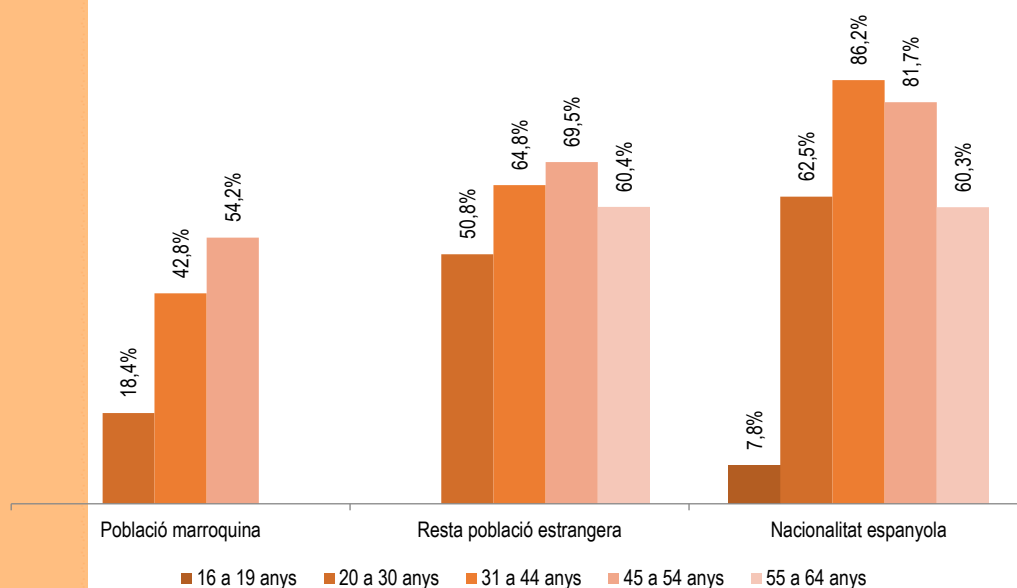
Gràfic 3.22. Taxa d'ocupació de 16 a 64 anys, per sexes. Població marroquina, resta de la població estrangera i població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Per edats, observem un repartiment estructuralment semblant entre el col·lectiu marroquí i la resta de la població estrangera. Entre els 20 i els 54 anys, l'ocupació creix amb l'edat, cosa que no passa amb la població espanyola, que presenta una taxa d'ocupació menor en el tram de 45 a 54 anys respecte del de 31 a 44. Lògicament, tal com podríem esperar per les taxes d'ocupació general i per sexes que acabem de veure, en tots els trams d'edat la taxa d'ocupació de la població marroquina és la més baixa.

Gràfic 3.23. Taxa d'ocupació per edats de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

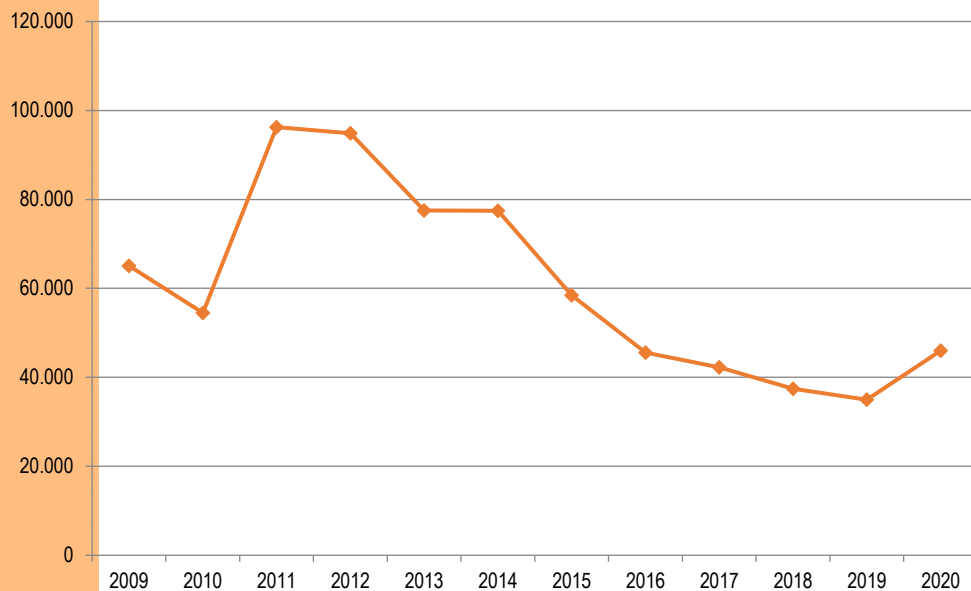

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

La població aturada

La població aturada marroquina experimenta un descens continuat des del 2012 que s'atura amb l'increment del 2020 en el context de la crisi sanitària.

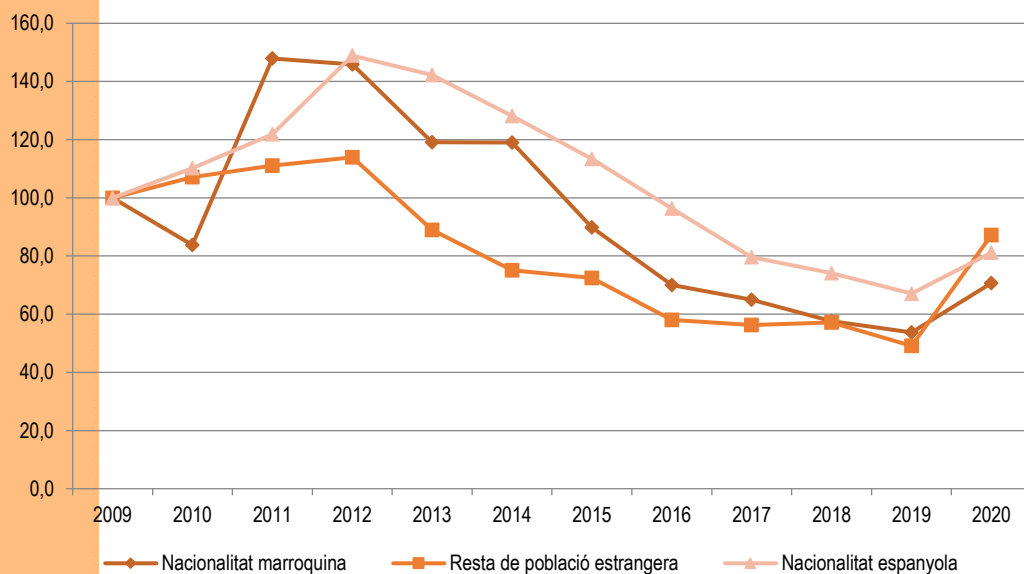
Gràfic 3.24. Població marroquina aturada a Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Respecte de l'inici de la crisi d'ocupació del 2009, les tendències dels tres col·lectius que estem comparant són semblants. En tot cas, les respostes als moments de crisi i de recuperació del col·lectiu marroquí són més intenses i mostren una major sensibilitat als canvis en el context econòmic.

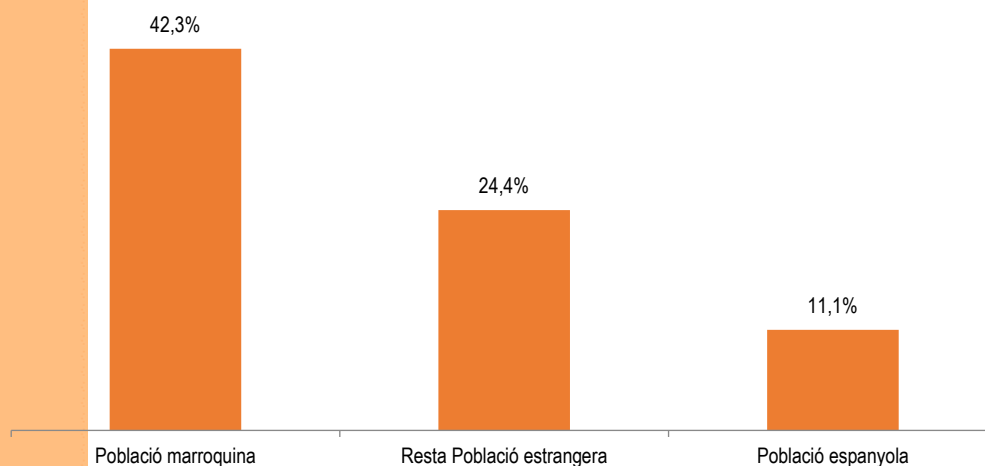
Gràfic 3.25. Variació comparada respecte del 2009 de la població aturada marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre de cada any (2009=100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

La taxa d'atur de la població marroquina pràcticament dobla la de la població estrangera no marroquina i quadruplica la de la població de nacionalitat espanyola. Això és especialment negatiu si tenim en compte que la taxa d'atur no es calcula sobre la població en edat de treballar, sinó sobre la població activa, aquella que manifesta que vol treballar, que, com ja hem vist quan hem parlat de l'activitat, és força menor en aquest col·lectiu. És a dir, proporcionalment hi ha menys població marroquina que vulgui treballar i, de la que ho vol fer, n'hi ha menys que ho aconsegueix en comparació amb la resta de la població. Per això s'explica la seva taxa d'ocupació tan baixa.

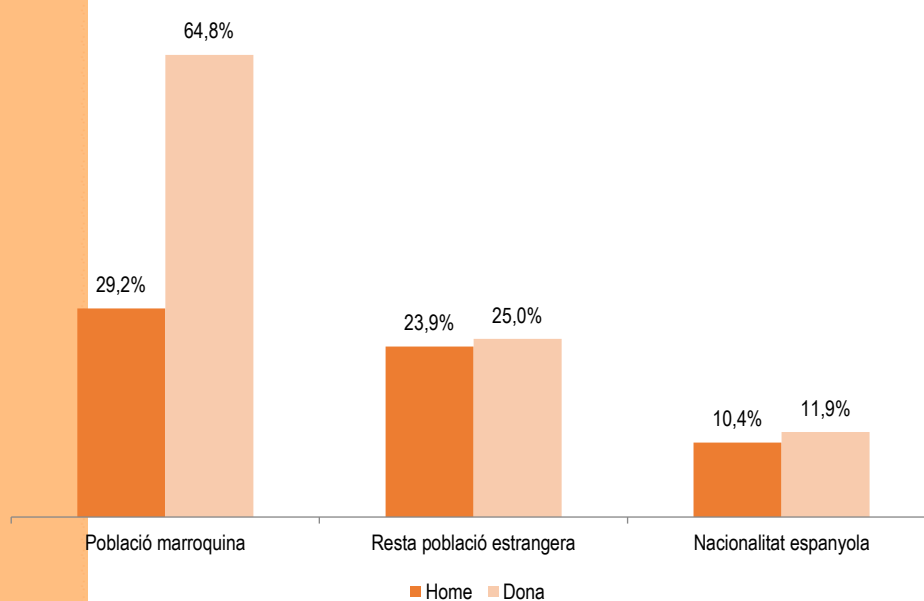
Gràfic 3.26. Taxa d'atur de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Per sexes destaca la preocupant situació de les dones marroquines, ja que gairebé tres quartes parts de les que volen treballar no tenen feina. Es tracta d'una dada especialment destacable si tenim en compte la seva baixíssima taxa d'activitat.

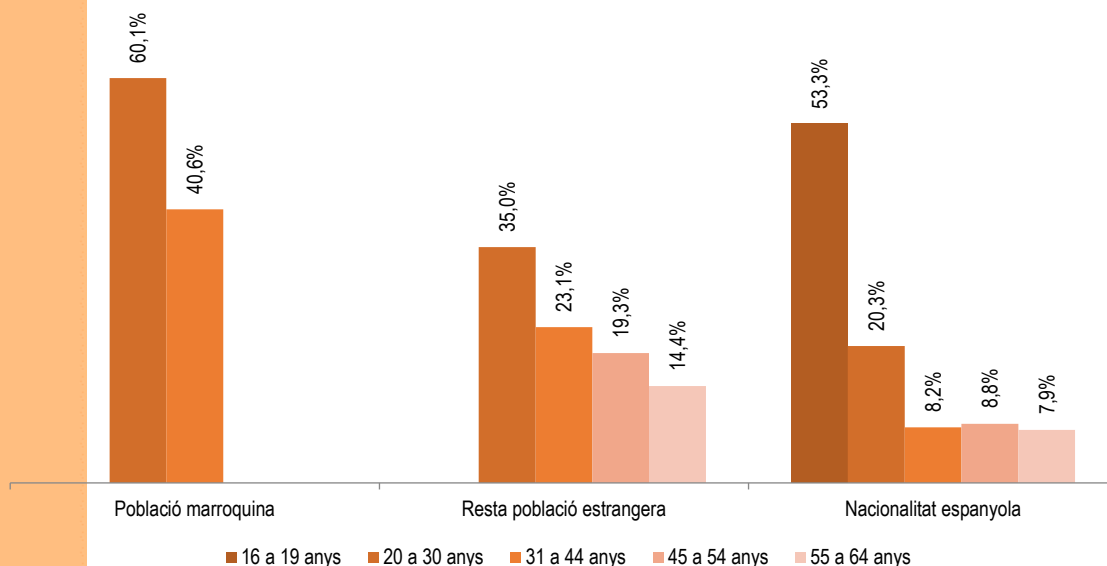
Gràfic 3.27. Taxa d'atur per sexes de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Si observem les dades per edats que ens mostra el següent gràfic, observem que, al contrari del que passava amb l'ocupació i l'activitat, en totes les edats on tenim dades vàlides, la taxa d'atur és clarament superior a la dels altres dos col·lectius.

Gràfic 3.28. Taxa d'atur per edats de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

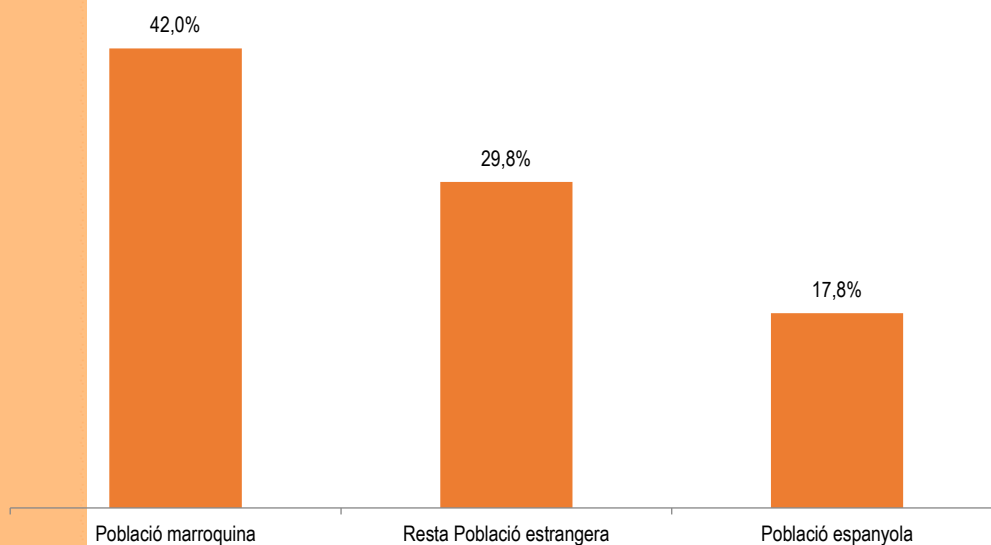

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Qualitat del treball

La temporalitat en el treball de la població assalariada marroquina és molt superior a la de la resta de la població estrangera i és més del doble de la de la població espanyola.

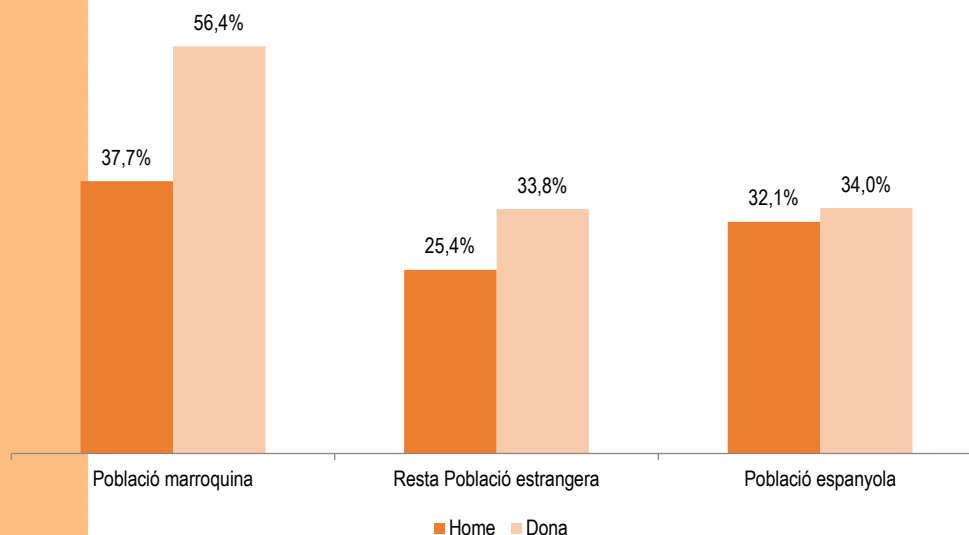
Gràfic 3.29. Taxa de temporalitat de la població assalariada marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

La diferència més important la presenten les dones marroquines, tot i que els homes també mostren una temporalitat superior tant als homes com a les dones dels altres dos col·lectius. Més de la meitat de les dones marroquines assalariades tenen un contracte temporal.

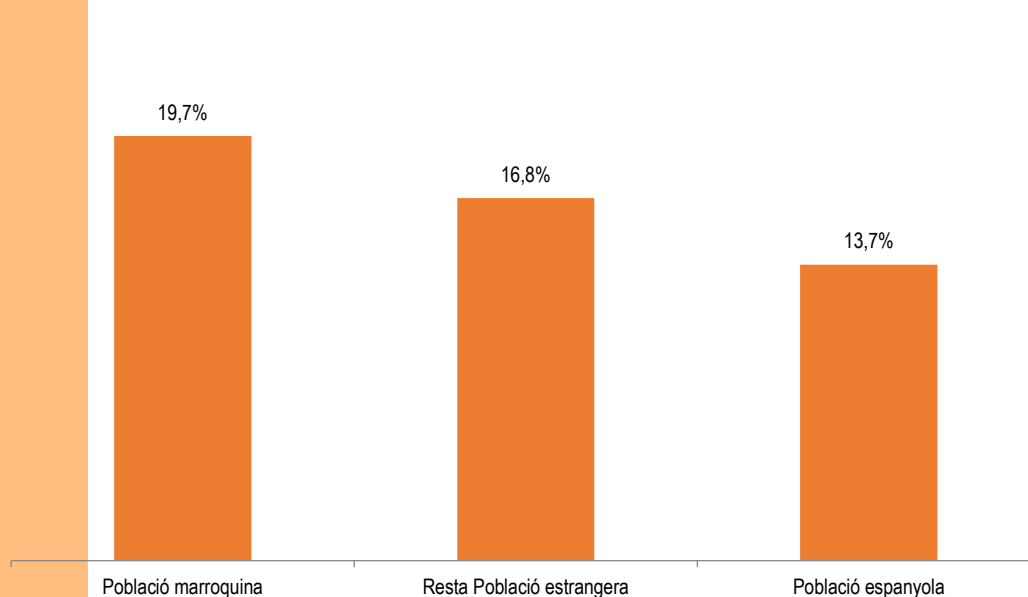
Gràfic 3.30. Taxa de temporalitat per sexes de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

La població marroquina també presenta una taxa de parcialitat més alta que la resta de la població estrangera i que la població espanyola. Tot i això, la diferència no és tan gran com en el cas de la temporalitat.

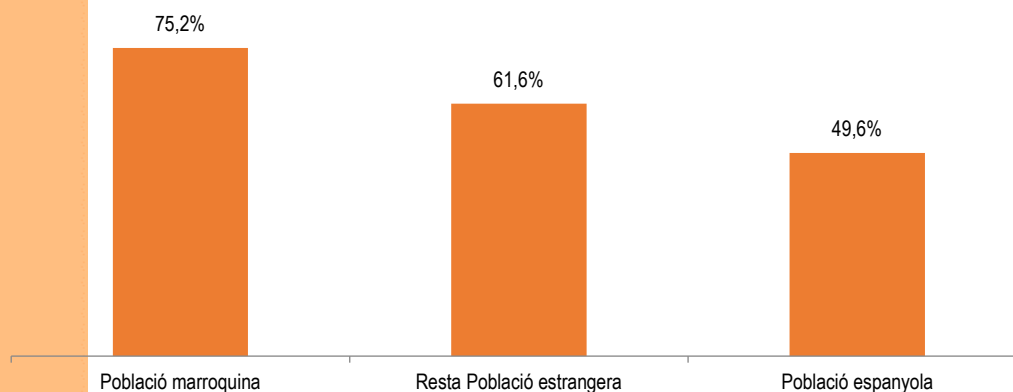
Gràfic 3.31. Taxa de parcialitat de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

D'altra banda, la involuntarietat de la jornada a temps parcial és clarament superior en la població marroquina. Mentre que la meitat de la població ocupada espanyola que treballa a temps parcial ho fa de manera voluntària, en el cas de la població marroquina, només una quarta part de qui treballa a temps parcial ho fa de manera voluntària. Les altres tres quartes parts ho fan perquè no troben una feina a temps complet. En aquest aspecte, tot i que el percentatge d'involuntarietat de la població marroquina és superior, se situa més a prop del que presenta la població estrangera no marroquina.

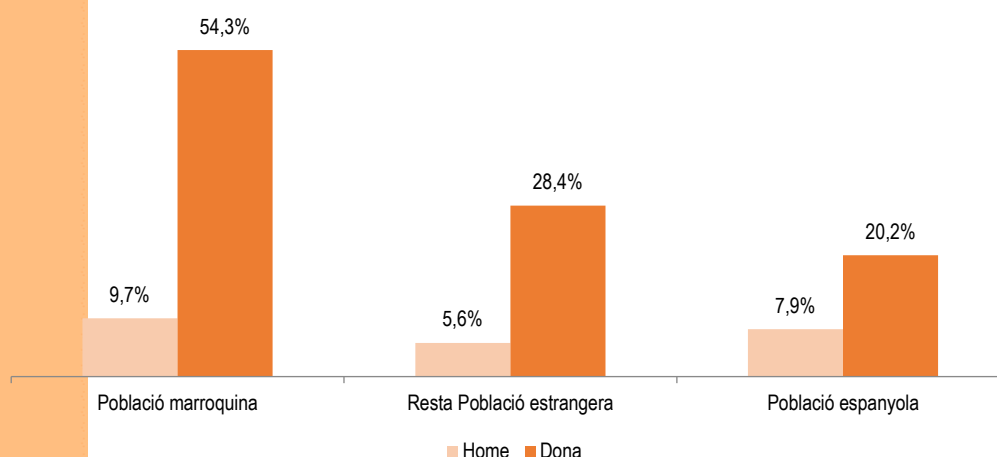
Gràfic 3.32. Taxa de parcialitat involuntària de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

El següent gràfic ens mostra dues coses. La primera, que ja hem vist quan parlàvem de la població estrangera en general, és que la parcialitat de jornada és una qüestió principalment de gènere, ja que majoritàriament són les dones les que tenen contractes a temps parcial. La segona és que, en el cas de les dones marroquines, la diferència és especialment important i se situa molt per sobre no només dels homes, sinó també de les altres dones, amb la qual cosa, en aquest cas, al factor gènere, s'hi afegeix el factor origen nacional.

Gràfic 3.33. Taxa de parcialitat per sexes de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

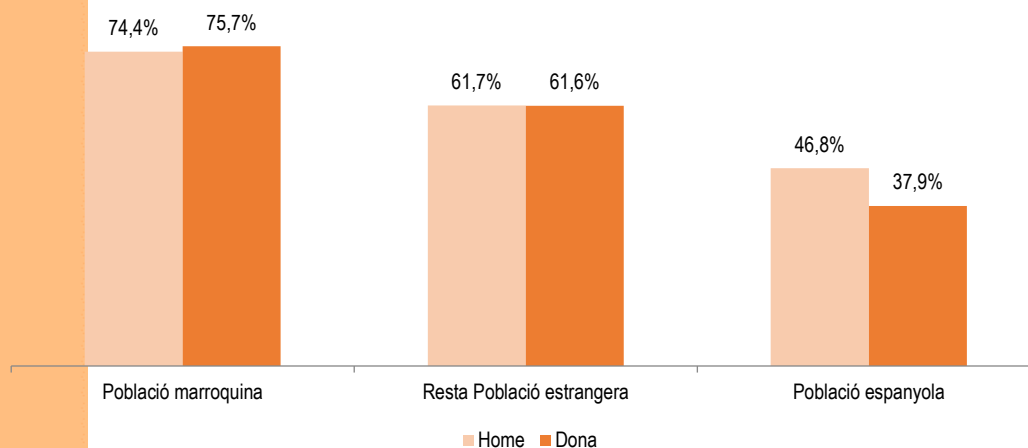

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

En la involuntarietat, però, no es veu diferència entre homes i dones en tota la població ocupada estrangera i tampoc en la marroquina. Aquí trobem una diferència respecte de la població

espanyola en la qual prop de dos terços de les dones que treballen a temps parcial ho fan de manera voluntària, si tenim en compte que només un 37,9 % diu que ho fa perquè no troba una feina a temps complet, mentre que en el cas dels homes el percentatge és gairebé 9 punts superior (46,8 %).

Gràfic 3.34. Taxa de parcialitat involuntària per sexes de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

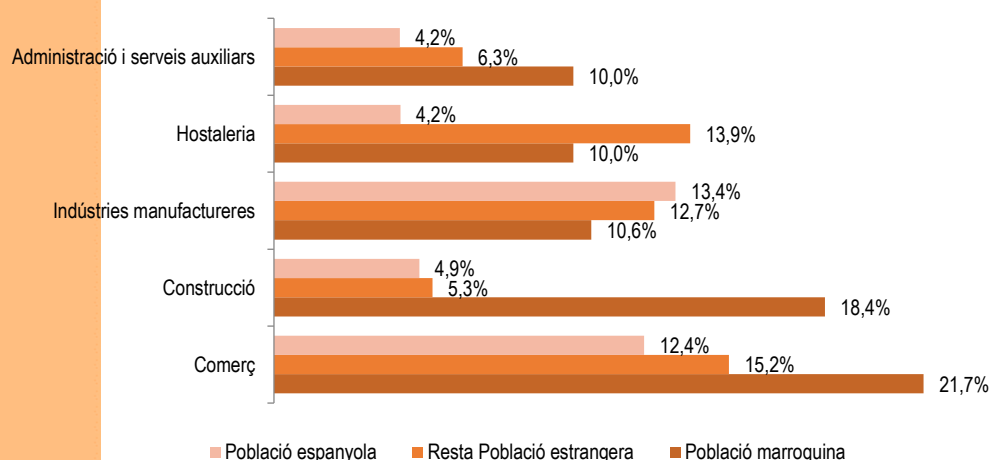

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Les ocupacions de la població marroquina

La població marroquina s'ocupa principalment en el comerç i la construcció. Segueixen aquestes ocupacions, per ordre d'importància, les indústries manufactureres, l'hostaleria i el grup d'administració i serveis auxiliars. Cal destacar la dedicació d'aquest col·lectiu a la construcció, si la comparem amb la importància que té tant per a la resta de la població estrangera com per a la població de nacionalitat espanyola. Concretament, el percentatge de dedicació a aquest sector del col·lectiu marroquí triplica amb escreix la dedicació dels altres dos col·lectius.

Gràfic 3.35. Percentatge de població ocupada en les cinc branques d'activitat en les quals més s'ocupa la població marroquina. Comparació amb la resta de la població estrangera i amb la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

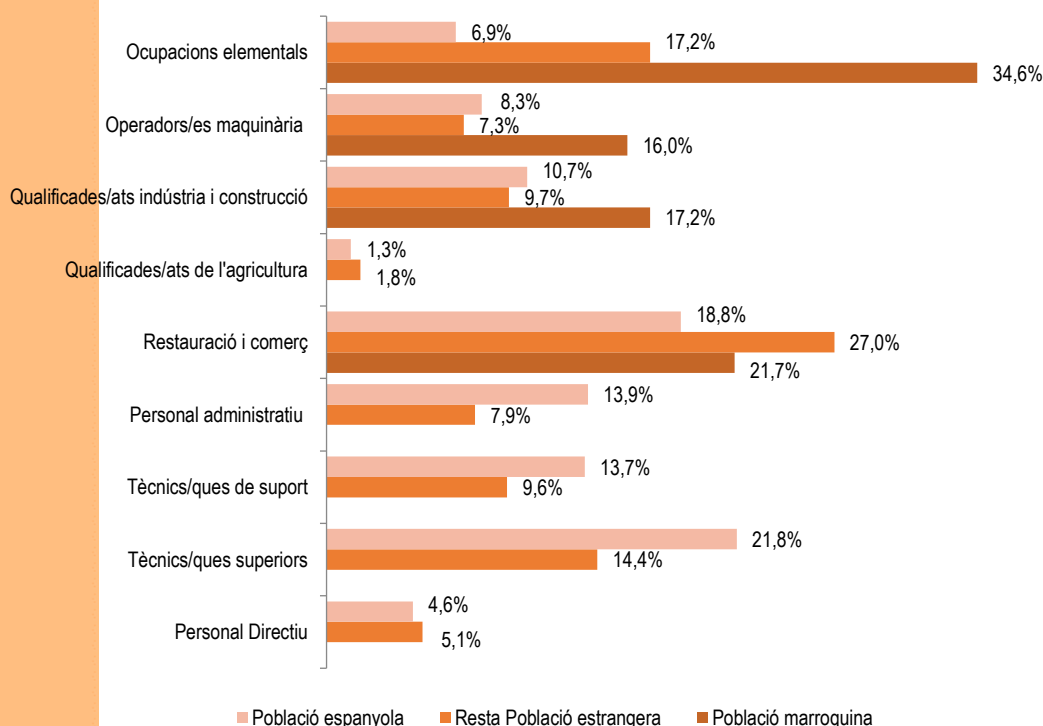

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Més d'un terç de la població ocupada marroquina es dedica a ocupacions elementals. Com podem veure en el gràfic 3.36, el percentatge és el doble que en el cas de la resta de la població estrangera i cinc vegades superior al que presenta la població espanyola en aquest grup professional. Es tracta d'un grup professional format per llocs de treball sense qualificació. Si hi afegim el 16 % que s'ocupa com a personal operador de maquinària, tenim que més de la meitat de l'ocupació marroquina és de baixa qualificació. A aquesta estimació, encara hi podríem afegir una part important de qui s'ocupa com a personal de la restauració i el comerç: tot i que, com que engloba diferents nivells de qualificació, és difícil de comparar, sabem que en un alt percentatge inclou ocupacions sense qualificar o de baixa qualificació. D'altra banda, el percentatge d'ocupació del col·lectiu marroquí en els grups professionals de més qualificació és nul.

Per tot això, podem concloure que el col·lectiu marroquí s'ocupa majoritàriament en llocs de treball sense qualificar o de baixa qualificació, a diferència de la mitjana de la resta de la població estrangera, que presenta una distribució més equilibrada en els diferents grups professionals i més propera a la de la població de nacionalitat espanyola.

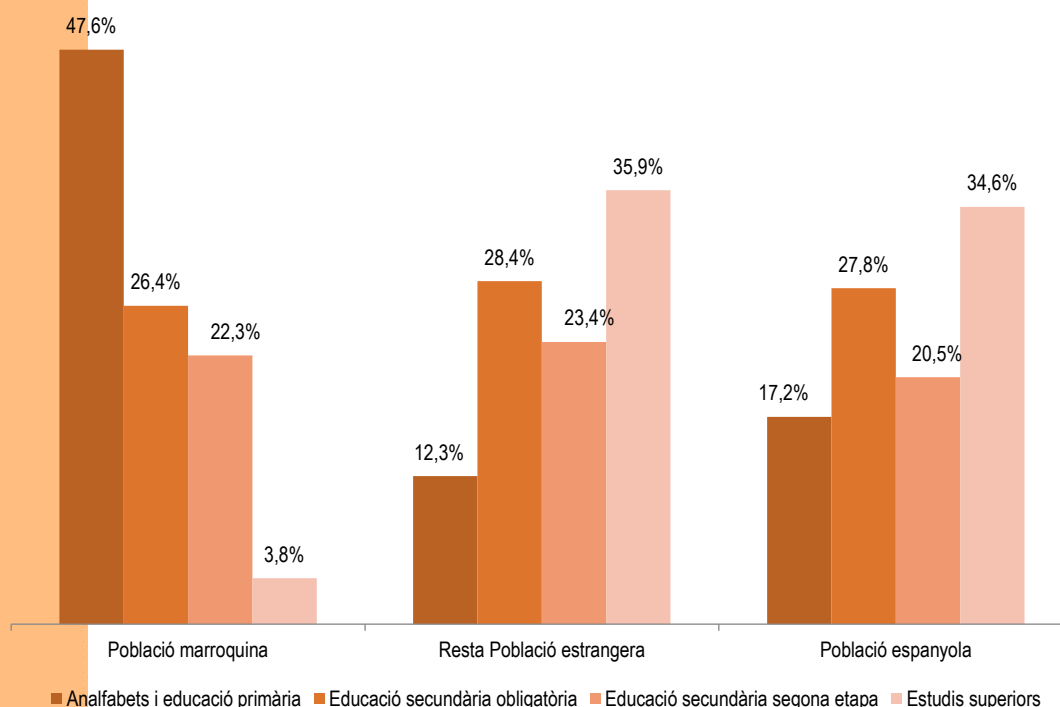
Gràfic 3.36. Percentatge de la població ocupada per grups professionals (CNO 1 dígit) de la població marroquina, de la resta de la població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Aquesta situació en el mercat de treball de la població marroquina té una certa correspondència lògica amb les dades que ens mostra el gràfic següent. Com podem observar, prop de la meitat de la població marroquina en edat de treballar o no té estudis o té estudis baixos, per sota de la titulació mínima obligatòria. Si comparem aquestes dades amb les dels altres dos col·lectius, podem concloure que el nivell d'estudis de la població marroquina és clarament inferior.

Gràfic 3.37. Distribució de la població per nivells d'estudis de la població marroquina, de la resta de població estrangera i de la població espanyola. Catalunya, 4t trimestre del 2020

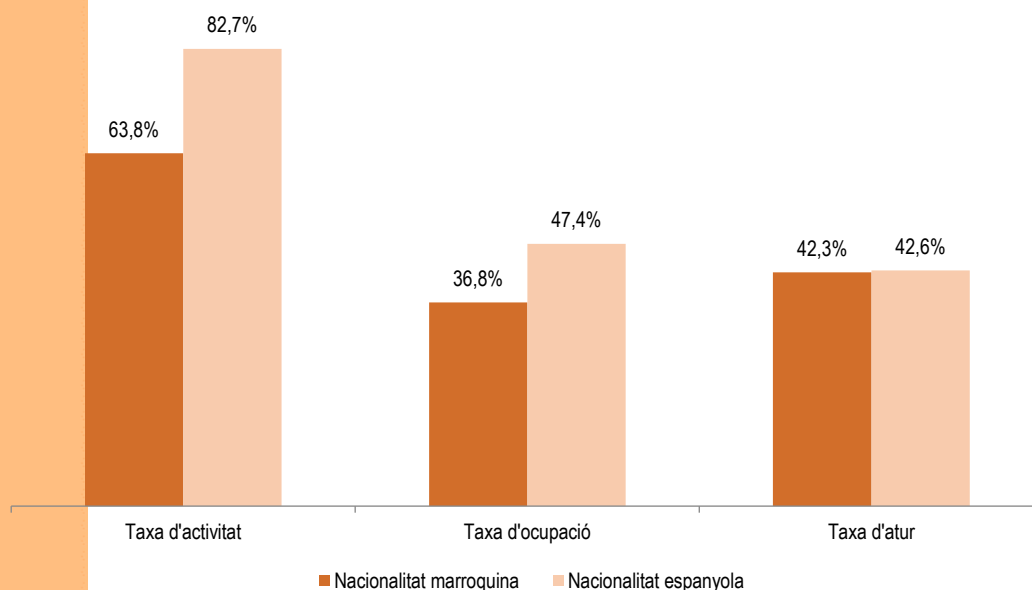
Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Efectes de la nacionalització

Finalment, hem intentat comparar la situació en el mercat de treball de Catalunya de la població d'origen marroquí segons si té la nacionalitat espanyola o no, tenint en compte que només el 19,8 % de la població nascuda al Marroc té la nacionalitat espanyola. Per motius de validesa estadística, no hem pogut treballar res més que les taxes d'activitat, ocupació i atur. Qualsevol altre encreuament de dades dona com a resultat valors excessivament baixos que no podem valorar perquè la probabilitat d'error és massa alta.

Com podem veure en el gràfic, la situació és millor en el cas de la població nacionalitzada. Les taxes d'atur són pràcticament les mateixes, però aquestes taxes es refereixen a dues poblacions amb una voluntat de treballar diferent, tal com ens mostren les respectives taxes d'activitat, prop de 20 punts superior en el cas de la població nacionalitzada. És a dir, proporcionalment, hi ha més població nacionalitzada interessada a treballar i, tot i que la seva taxa d'atur és similar, la seva taxa d'ocupació és molt superior.

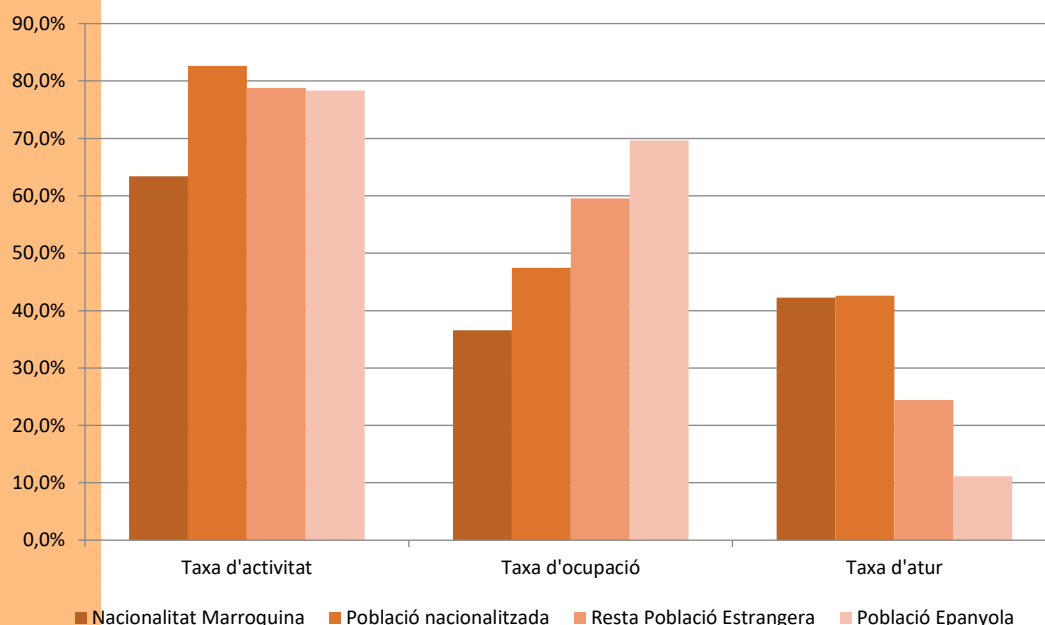
Gràfic 3.38. Comparació de taxes de la població nascuda al Marroc, segons si té la nacionalitat espanyola o la nacionalitat marroquina. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

De tota manera, cal tenir en compte que, tal com ens mostra el gràfic 3.39, la població nascuda al Marroc i nacionalitzada espanyola presenta una taxa d'ocupació inferior a la resta de la població estrangera i a la població espanyola. Tenint en compte que, com ja hem vist, la seva taxa d'atur és gairebé la mateixa que la de la població de nacionalitat marroquina, hem de concloure que la situació de la població nacionalitzada és una mica millor que la de la no nacionalitzada, però pitjor que la de la resta de la població.

Gràfic 3.39. Comparació de taxes de la població nascuda al Marroc, segons si té la nacionalitat espanyola o la nacionalitat marroquina. Catalunya, 4t trimestre del 2020

Font: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE

Resum del capítol

A l'inici del 2021 s'atura el creixement de la població estrangera, també en el cas de la població marroquina. En aquest col·lectiu, hi trobem un percentatge una mica més baix de dones que en la resta de la població estrangera, així com una mitjana d'edat inferior.

La població marroquina es distribueix en el territori de manera diferent a la mitjana, de manera que el seu pes en el total de la població estrangera és inferior a la província de Barcelona i superior a les altres províncies, especialment a Tarragona, on representa prop d'un terç de la població estrangera.

El percentatge de població marroquina sense autorització administrativa és clarament inferior al de la mitjana de la resta de la població estrangera.

Durant el 2020 la població marroquina en edat de treballar s'ha reduït, mentre que la resta de la població estrangera ha continuat creixent. És una població potencialment activa, amb més homes que dones, al contrari que la resta de la població estrangera i de la població espanyola. També s'ha reduït la seva població activa i presenta una taxa força més baixa que la resta de la població, especialment, en el cas de les dones.

Més important ha estat la pèrdua d'ocupació del col·lectiu, que s'ha vist força més afectat que la resta de la població pels efectes econòmics de la pandèmia. La seva taxa d'ocupació és molt inferior a la de la resta de col·lectius, molt especialment en el cas de les dones i de la població més jove. També es produeix un major increment de l'atur en la població marroquina, que presenta una taxa d'atur quatre vegades superior a la de la població espanyola i que dobla la de la resta de la població estrangera. També en el cas de l'atur, la taxa de les dones és molt superior.

La població marroquina presenta una taxa de temporalitat molt superior a la de la resta de la població assalariada, especialment les dones, en què més de la meitat tenen una feina temporal. El mateix succeeix amb la parcialitat, tot i que no amb una diferència tan gran. Això sí, la seva temporalitat involuntària és força superior a la de la resta de la població que treballa a temps parcial, en aquest cas, sense diferències entre homes i dones.

La població marroquina treballa proporcionalment molt més que la mitjana de la població (inclosa la resta de la població estrangera) en el comerç i en la construcció. En aquest darrer sector presenta un percentatge de dedicació que triplica el de la resta. Els seus llocs de treball, independentment del sector, són majoritàriament sense qualificar o de baixa qualificació, molt per sobre de la resta de la població.

Molt majoritàriament tenen un nivell d'estudis baix. Prop de la meitat del col·lectiu està en aquesta situació.

Les persones d'origen marroquí que han obtingut la nacionalitat espanyola estan en una situació una mica millor que aquelles que no la tenen, tot i que continua sent pitjor que la de la resta de la població en el seu conjunt.

4. CONCLUSIONS DE LES DADES QUANTITATIVES

La situació laboral de la població estrangera durant l'any 2020 ve marcada pels efectes de la crisi sanitària. És un any de pèrdua d'ocupació i increment de l'atur que afecta més la població estrangera, sobretot l'extracomunitària i, especialment, la població marroquina.

La població estrangera de 16 anys i més encara ha crescut respecte de l'any anterior, també la població activa, especialment en el cas de la població extracomunitària. En canvi, el col·lectiu marroquí es mostra més sensible als efectes de la crisi i ja ha començat a retrocedir.

La pèrdua d'ocupació i l'increment de l'atur són més intensos en la població estrangera i, dins d'aquesta, ho són molt més en el cas de la població marroquina. La temporalitat i la parcialitat també són superiors en la població estrangera, i encara ho són més en el cas de la població marroquina. En síntesi, tots els indicadors estructurals són pitjors en el col·lectiu marroquí i molt pitjors en les dones marroquines.

En relació amb les diferències de gènere, cal destacar que en el col·lectiu marroquí el percentatge de dones és inferior al de la resta de la població estrangera. Una altra diferència important és que la taxa d'activitat de les dones marroquines és molt més baixa que la de la resta de les dones, tant estrangeres com espanyoles. Això significa que l'interès en la incorporació al mercat de treball és clarament menor. I, d'altra banda, les que sí que hi tenen interès es troben amb moltes dificultats per aconseguir-ho en vista de la seva molt baixa taxa d'ocupació.

Finalment, ens sembla important destacar que la població d'origen marroquí nacionalitzada espanyola està en millor situació que la que no està nacionalitzada, però que, tot i així, les seves dades són pitjors que les de la resta de la població.

5. L'ANÀLISI QUALITATIVA. L'OPINIÓ DE LES PERSONES EXPERTES

Per tal de poder aprofundir en les condicions laborals de la població marroquina i en els factors que incideixen en aquestes condicions, s'ha realitzat un estudi de tipus qualitatiu a partir d'un grup de discussió format per persones expertes, coneixedores del fenomen com a conseqüència de la seva tasca professional. A continuació presentem la descripció de cadascuna d'aquestes persones.

Relació de persones que han participat en el grup de discussió

P1	Dona. Sindicalista de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya
P2	Dona. Responsable de l'Associació Diàlegs de Dona
P3	Home. Assessor del Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers
P4	Home. Afiliat a CCOO de Catalunya
P5	Home. Director del Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers
P6	Home. Sociòleg del Centre d'Estudis i Recerca Sindicals

Preguntat el grup sobre les característiques generals de la població marroquina resident a Catalunya, un dels aspectes nous que destaca la majoria de participants és que així com el patró migratori de la població marroquina ha estat tradicionalment l'emigració d'homes que després reagrupen dones, cada cop arriben més dones soles.

En aquest sentit, un dels participants (P3) puntualitza que, malgrat que s'estan donant casos d'arribada de dones soles, el patró tradicional es manté: "Siempre han migrado los hombres y después las mujeres, y las mujeres la mayoría han venido por reagrupación familiar."

P2 reconeix el model històric de l'arribada de dones marroquines vinculat al reagrupament i al pes de la immigració masculina, però considera que, des de fa una dècada, s'està donant un canvi significatiu: "Sí que hay una parte importante de la reagrupación femenina y que la inmigración marroquí es en clave masculina, pero también hablemos de la transformación de los movimientos migratorios, también la padece Marruecos, y que también las mujeres migran solas y no es un caso aislado, sino que realmente hay un porcentaje importante."

Un aspecte que cal considerar en aquesta arribada de dones soles és la referència que també fa P2 a dones que arriben per treballar en campanyes agrícoles a altres llocs d'Espanya, especialment a Andalusia, i que es dirigeixen a Catalunya un cop acabades aquestes campanyes, principalment a l'àrea de Barcelona. Moltes d'aquestes dones, un cop regularitzades, han reagrupat elles els homes, cosa que és molt excepcional, fins ara.

Una altra tendència que es considera que va en augment és la disminució de l'edat mitjana d'arribada. Cada cop més, la migració la protagonitzen persones més joves, especialment pel que fa a la immigració irregular, accentuada per les dificultats per reagrupar la família vinculades a la crisi econòmica iniciada el 2009, que s'han agreujat durant la pandèmia. Se cita com a referència

el fenomen dels menors no acompanyats (P3), col·lectiu on es comenta que, tot i que habitualment no s'esmenti, també hi ha dones (P2).

Des del punt de vista del perfil social, per a P1 hi ha hagut una transformació important del model migratori tradicional iniciada als anys noranta del segle passat, en què era l'home el que venia i després reagrupava la dona i els fills, "amb una mentalitat d'estar-hi un temps, guanyar uns diners i tornar i muntar un negoci per tirar endavant. No hi havia la idea de quedar-se". Amb els anys, la situació ha canviat i ara considera que "és una comunitat bastant arrelada al territori i ja ningú pensa a tornar... jo veig un col·lectiu que s'ha transformat absolutament". Considera que s'ha donat una "transformació absoluta de pensament, d'arrelament i de concepte de vida".

Aquest canvi, el vincula també a l'empitjorament de la situació social al Marroc, que considera que "no avança la qüestió social al Marroc, està molt malament i la precarietat laboral és brutal, la democràcia que diuen no existeix". Això fa que la gent que ve ara ja arribi amb la idea de quedar-s'hi o de marxar a altres països de la Unió Europea.

Com hem vist en la part quantitativa, els sectors on més s'ocupa la població marroquina són el comerç i la construcció, seguits, a una certa distància, per la indústria manufacturera i l'hostaleria. En el grup de discussió es destaca l'ocupació en la construcció i el comerç, però també la confecció (indústria manufacturera), on es diu que hi ha molt de treball irregular. Des del punt de vista de les condicions de treball, doncs, el grup destaca especialment la irregularitat en diverses formes, tant en la forma de treball sense contracte, com en el de la jornada de treball, superior a la que es recull en el contracte de qui sí que en té. Aquí mostrem alguns exemples d'opinions en aquest sentit:

"Molta parcialitat falsa. Alguns treballen fins a dotze hores i tenen contractes a temps parcial. Molts casos coneguts que hem portat a Inspecció, sobretot a l'hostaleria." (P4)

"Això passa sobretot a la construcció i amb empresaris marroquins. Però també al comerç o la construcció. És una cadena de subcontractació que comença amb un empresari espanyol." (P3)

Dels diversos comentaris, es desprèn que el grup opina que el fenomen de la precarietat i la sobreexplotació afecta més les dones que els homes. El desenvolupament d'aquesta idea ens situa en un dels temes en què s'ha centrat la discussió: la particularment dèbil relació de les dones marroquines amb el mercat de treball.

Tal com hem vist en la part quantitativa d'aquest informe, tot i que la taxa d'ocupació de les dones marroquines és més baixa que la de la resta de la població, incloses les dones estrangeres no marroquines, i que la seva taxa d'atur també és molt alta, la dada que crida més l'atenció és la seva baixíssima taxa d'activitat. Més de la meitat de les dones marroquines (52 %) són inactives, és a dir, no es plantegen treballar.

El grup planteja com a explicació a aquesta situació la cultura patriarcal d'origen, que es referma i, fins i tot, s'accentua en el lloc d'emigració. Els rols de dones i homes estan molt marcats, de manera que s'espera que les dones tinguin cura de la casa i la família, mentre que els homes proveeixen de recursos amb el treball fora de casa. La majoria de les dones, doncs, tenen com a perspectiva d'emigració aquesta feina domèstica i, en tot cas, si han de treballar fora de casa, es només com una ajuda marginal a l'economia familiar. Veiem alguns dels comentaris de P2:

“En el reagrupament familiar, les dones venen a fer família, no venen a treballar. Això ha sigut així durant moltes dècades... Moltes no en tenen necessitat, cap ni una, perquè és l'home el que treballa i ella s'encarrega de la cura de la família. És a dir, venen a fer família, a cuidar... Moltes no volen obligacions laborals. En tot cas, fan treballs esporàdics per ajudar en l'economia familiar.”

“El nou perfil de dones més joves, casades, que tenen dos fills i que tampoc no treballen per aquest element de l'obligatorietat de la cura de la família.”

“Quan els nens i nenes comencen l'escolarització, a partir dels tres anys, elles tenen un interès i una motivació, que no vol dir les ganes de treballar.”

Per la seva banda, P3 posa èmfasi en el pes de les cures i en el control patriarcal com un dels elements de la menor laboralització de la dona marroquina, com podem comprovar en el següent fragment de la seva intervenció:

“La mujer marroquí siempre piensa en la casa. Cuando está casada, tiene que cuidar de los niños hasta que están grandes. No piensa en el trabajo, y claro, cuando piensa en el trabajo igual se le ha pasado y ya no tiene ganas, o ya le va bien la vida que lleva, o busca algunas faenas pequeñas para tener su dinero de su necesidad.”

“El hombre reagrupa a la mujer y le dice: ‘Tú no trabajas.’ Hay muchos casos que obligan a su mujer a que no trabaje. Hay casos de mujeres que estaban estudiando o estaban trabajando que, cuando se casan, les dicen que ni hablar. A casa y, además, con el pañuelo encima.”

Aquesta idea de reproducció de rols sembla que és reforçada per l'exercici d'un control social per part de la mateixa comunitat sobre les dones, tant les casades com les noies solteres i, fins i tot, les menors. Aquest control social de grup es produeix més fàcilment en entorns residencials amb alta concentració de famílies del mateix origen, especialment en l'àmbit rural. És un fenomen que es produeix en el lloc d'origen, però que es trasllada i, fins i tot, es reforça en el lloc d'emigració.

A través d'aquest control social, es reproduïx la cultural patriarcal a la qual al·ludíem més amunt. En el grup s'apunta que el control del marit o del pare està condicionat pel control social de l'entorn on viuen. Tot seguit mostrem alguns comentaris en aquest sentit:

“Yo voy a hacer algo que no me critiquen los demás. Eso es el miedo de todo el mundo, a ver quién va a criticar al colectivo, a ver quién me va a criticar al otro.” (P3)

“El control social de la comunidad, estés donde estés, hace mucho daño... A veces no es el marido, a veces reforzamos este prejuicio que los maridos no las dejan y a veces es el control social.” (P2)

“En zonas més rurals hi ha més control social de les dones. Per exemple, a Osona, on els treballadors de les càrnies exerceixen un control molt fort sobre les dones, que viuen amb por a l'entorn social autòcton i no tenen accés a res... És com als pobles petits a Espanya, la por del què diran.” (P4)

Per contra, també hi ha qui comenta que, en la tercera generació de noies, aquest control social té menys efecte perquè moltes d'elles no es deixen controlar i entren en conflicte amb la família (P1 i P2).

“Hi ha canvis en el marc conceptual dels joves que afebleix el control social i redueix les exigències per part dels pares.” (P1)

“Les joves tenen altres estratègies de visibilitzar-se que no han tingut els pares... Els fills i filles no accepten el que han acceptat els pares...” (P2)

Tal com hem vist a la part quantitativa, les dades d'ocupació i de qualitat d'aquesta ocupació són pitjors en el col·lectiu marroquí que en la resta de la població, tant si els comparem amb la mitjana de la població de nacionalitat espanyola com si fem la comparació amb la mitjana de la resta de la població estrangera. Tenen una temporalitat més elevada, una parcialitat no volguda superior i, majoritàriament, ocupen llocs de treball de baixa qualificació. Aquesta situació és pitjor en el cas de les dones, però també afecta els homes.

Preguntat el grup sobre les possibles causes d'aquesta pitjor situació, les respostes apunten a tres tipus de problemes específics de la població marroquina a Catalunya.

El primer problema que es planteja és el baix nivell d'estudis de la major part del col·lectiu, especialment aquell que per edat no ha estat escolaritzat a Europa. Un baix nivell d'estudis que es pot associar a la baixa qualificació del lloc de treball, que, al seu torn, es pot associar a contractació temporal i baixos salaris. Aquest és un tema vinculat a l'origen rural d'una part cada cop més important de les onades migratòries provinents del Marroc i que afecta especialment les dones, però no només les dones. Hi ha una coincidència força àmplia en aquesta visió del col·lectiu, i s'hi refereixen explícitament P1, P2 i P3.

El segon problema és el desconeixement de les llengües oficials a Catalunya. Aquest és un problema que afecta més les dones de primera generació. Tot i que en algun moment es plantegin trencar amb el sistema de rols tradicional de què parlàvem abans, el seu reduït contacte amb la societat autòctona i la seva relació pràcticament única amb la mateixa comunitat fan que no siguin capaces de comunicar-se amb normalitat i de manera suficient per cercar feina i treballar, tal com mostren els següents comentaris.

“A moltes dones, que només han tingut estudis primaris o son analfabetes, els costa molt l'aprenentatge de la llengua. Moltes s'escolaritzen quan ja són àvies i tenen temps per a elles.” (P2)

“També tenen dificultats en l'accés als serveis socials per no tenir coneixements lingüístics després d'anys al país. L'assistent a els diu que, si vols aquest tipus d'ajut, has d'anar a aprendre la llengua.” (P2)

“Si no saps la llengua, et trobes una paret a l'hora de treballar.” (P3)

“Hi ha una discriminació d'aquesta població pel fet que parles menys castellà o no... Ets una mà d'obra més barata que l'argentina o la paraguaiana o la que sigui. Això és així!” (P1)

Moltes vegades s'ha suplert aquest mancança lingüística traspasant als fills i filles la responsabilitat d'haver de fer de traductor: “Aquests nens han hagut d'anar al metge a traduir, als serveis socials, a fer papers, a fer cues a la Subdelegació del Govern, han hagut de madurar a

corre-cuita, han viscut una infantesa que no és la mateixa que els altres nens i, per tant, han crescut d'una altra manera.” (P1)

El tercer problema i, sembla que el més important, és la discriminació social, institucional i empresarial. En aquest sentit, es comenta que, malgrat que es tinguin estudis i es domini el català i el castellà, la població marroquina és discriminada per la seva religió i pel seu aspecte. El grup fa esment de discriminacions basades en elements identificatius de l'origen, com són el vel o el nom i cognoms en un currículum. Els següent comentaris il·lustren aquesta idea.

“El pes del nom també funciona com un element d'exclusió i discriminació.” (P4)

“Hi ha discriminació per qüestió religiosa. Nosaltres hem tingut noies que no han pogut fer les pràctiques de cycle superior perquè portaven hijab... Són exemples a tenir en compte per explicar per què al mercat laboral no hi ha la població femenina del Marroc... Fins i tot hi ha universitàries que tenen problemes per trobar feina perquè porten mocador.” (P2)

“Sempre, sempre, sempre seràs el moro, encara que tinguis un pis, encara que la teva filla parli català...” (P1)

En definitiva, P1 exemplifica clarament aquestes dificultats d'accés al mercat de treball de la comunitat marroquina:

“L'accés al mercat de treball de qualitat és molt difícil per a tothom, per als estrangers encara ho és més i per a la població marroquina encara ho és més.”

També es comenta que aquesta discriminació s'estén més enllà del treball, per exemple, a l'hora de llogar un pis. Si saben que són marroquins, hi ha molts propietaris que no els el volen llogar (P1 i P4). Segons P2, també es discrimina a l'escola quan se'ls tracta de manera genèrica com a alumnes “d'origen divers”, amb la qual cosa s'introdueixen formes d'etiquetatge que condicionen l'itinerari formatiu i professional de l'alumnat.

També hi ha comentaris que fan referència al trencament d'aquesta discriminació. Es fa referència a noies que aconsegueixen treballar tot i portar el mocador (P3) o el jovent que es rebel·la i exigeix ser acceptat. En aquest darrer cas, es posa com a exemple rapers i influenciadors: “El seu relat és que aquest país s'ha de transformar i ha d'acceptar aquesta realitat, li agradi o no, és el que hi ha.” (P2)

D'altra banda, també es comenta la manca de coneixement de la legislació laboral i dels seus drets com a treballadores i treballadors, així com els seus drets de ciutadania. Aquest desconeixement, unit a la seva condició de precarietat —tant laboral com de residència—, situa el col·lectiu o, si més no, una part important del col·lectiu en una posició de dependència i d'indefensió davant dels abusos empresarials.

A tot això, cal afegir-hi la poca cultura sindical o, fins i tot, la desconfiança que tenen respecte dels sindicats en el seu lloc d'origen, que es reproduïx en relació amb les organitzacions sindicals catalanes. Recollim alguns comentaris en aquest sentit del grup de discussió:

“La població marroquina sap molt poquet els seus drets laborals... Venen amb la mentalitat que són una població de segones i si cobren menys és perquè són estrangers. Molta gent té això ficat al cap i ho té assumit perquè el mercat de treball no els està oferint una possibilitat digna o igual que a la resta.” (P1)

“La gent del Marroc no creu en el sindicat perquè el sindicat no és independent del sistema polític del Marroc.” (P1)

“La gent no té coneixement del que és un sindicat. Les dones és que no en tenen ni idea, no saben què és un sindicat, com no saben què són altres equipaments públics que són molt importants.” (P2)

“No saben el que és un sindicat... No saben interpretar un contracte.” (P4)

“¿Cuándo se acuerda un marroquí de que hay un sindicato? Cuando hay un problema laboral. No entiende qué es ser un afiliado del sindicato, pagar una cuota mensual, solo por los derechos, no comparten la lucha sindical.”(P3)

També cal destacar la referència que fa P3 al condicionament que provoca la normativa d'estrangeria i l'amenaça de la irregularitat sobrevinguda. Tant l'accés a la regularitat com el manteniment de l'autorització de residència i de treball estan lligats a l'existència d'un contracte de treball. Quan han de renovar el permís tenen una pressió que els fa acceptar situacions laborals no acceptables des del punt de vista de la legislació laboral, per tal de mantenir el contracte i poder renovar el permís.

Preguntat el grup si consideren que l'accés a la nacionalitat representa una millora de les condicions laborals i socials de les persones d'origen marroquí, alguns membres del grup (P1, P3 i P4) consideren que moltes persones marroquines perceben l'accés a la nacionalitat com una manera d'estalviar-se tràmits d'estrangeria o com una oportunitat per anar a un altre país de la UE. Creiem necessari esmentar el fet que l'accés a la nacionalitat d'una persona marroquina requereix deu anys de residència legal a l'Estat espanyol davant dels dos anys de les persones d'origen llatinoamericà. També es comenta que aquest accés a la nacionalitat no comporta una major implicació ni una major voluntat de participació política, per exemple, en les eleccions polítiques.

A la pregunta de quin tipus d'actuacions públiques calen per millorar la situació laboral de la població marroquina i combatre les causes de la seva precarietat, el grup proposa accions en diversos àmbits.

En l'àmbit laboral, es demana, d'una banda, una major actuació de la Inspecció de Treball i de la policia per combatre el treball submergit i l'explotació il·legal de treballadores i treballadors (P4 i P1).

També s'aposta per un acostament dels sindicats a les treballadores i treballadors marroquins. Com diu P4: “Arribar a la gent, informar, informar, informar.” O també P1: “Fer molta pedagogia, això no se solucionarà fàcilment, pedagogia dins de la comunitat perquè coneguin els seus drets, defensar-los.” (P1)

En aquest sentit, es proposa incrementar el nombre de representants sindicals d'origen marroquí per facilitar la generació de vincles de confiança amb les organitzacions sindicals i combatre, així, si més no en part, el control social que aïlla la població marroquina de l'entorn social més ampli. Aquesta seria una manera perquè accedissin al coneixement dels seus drets i obtinguessin el suport necessari per enfrontar-se a les situacions de sobreexplotació (P4, P1 i P3).

També es planteja un canvi en la llei d'estrangeria. P3 considera que cal canviar o reduir alguns dels requisits que s'exigeixen a les empreses perquè puguin contractar una persona estrangera i fer possible la seva regularització. També planteja la necessitat de reduir el temps necessari per poder sol·licitar el permís de residència per arrelament. I, finalment, es proposa d'introduir algun tipus de modificació en el procés de renovació del permís de residència per tal d'evitar la irregularitat sobrevinguda a aquelles persones a les quals els ha finalitzat el contracte de treball.

Es considera important fer pedagogia dels drets laborals i de ciutadania (P1, P2 i P4). En aquest sentit, es reclama una informació i una formació específica d'aquests drets en els processos d'acollida dels ajuntaments, atès que es considera que en molts casos no es fa (P1 i P4).

Es creu necessari desenvolupar polítiques per combatre les discriminacions i lluitar per la igualtat efectiva de drets i d'oportunitats. Cal, també, incrementar l'associacionisme del mateix col·lectiu, així com els vincles de confiança que permetin contrarestar els rumors negatius que es generen en la mateixa comunitat d'origen.

En definitiva, tots els participants en el grup de discussió coincideixen que cal treballar per avançar cap a la igualtat d'oportunitats del col·lectiu d'origen marroquí, com posa de manifest el següent fragment de la intervenció de P2:

“Hem de caminar cap a la igualtat en el mercat laboral, sense cap discriminació, ni de nom i cognom. Què passa amb el fet que el teu currículum tingui un nom i un cognom àrabs i et condicioni tota la vida? Què passa amb les dones i el hijab? Què passa amb els homes? Han d'estar tota la seva vida estancats en els mateixos perfils professionals? I els seus fills, continuar amb aquesta herència? Jo crec que la igualtat d'oportunitats és el camí.”

6. CONCLUSIONS DE L'ANÀLISI QUALITATIVA

El model tradicional d'arribada de la població marroquina, primer els homes i després les dones per mitjà del reagrupament familiar, és manté, tot i que s'observa una transformació d'aquest patró migratori, amb l'arribada, cada cop més freqüent, de dones soles. També es detecta una reducció de l'edat mitjana de les persones que arriben al nostre país des del Marroc. A més, hi ha una voluntat de permanència al país, a diferència d'anys enrere, en què hi havia la voluntat de retorn. Aquest canvi es vincula a la greu situació social, econòmica i política del Marroc.

Pel que fa a la inserció laboral, es destaca el manteniment de determinats sectors productius, com ara la construcció, el comerç o la indústria manufacturera, on s'ocupa la majoria de la població marroquina, especialment els homes, i es posa de manifest l'elevada irregularitat i parcialitat d'aquestes ocupacions, cosa que comporta uns elevats nivells de precarietat i sobreexplotació, especialment en el cas de les dones.

Es considera que la menor taxa d'activitat que afecta les dones marroquines està vinculada a la cultura patriarcal d'origen, que fins i tot es referma en alguns casos en el país d'emigració, i que conforma uns rols de gènere molt marcats: la dona assumeix la cura de la família i l'home proveeix dels recursos necessaris per a la família amb el treball fora de casa. Això dificulta l'accés de les dones al món del treball, que sí que es fa a partir del moment en què els fills i filles s'incorporen al sistema educatiu o adopta la forma de treballs esporàdics per ajudar l'economia familiar.

Aquesta idea de reproducció de rols està reforçada per l'exercici del control social de la mateixa comunitat, especialment sobre les dones, que actua amb major intensitat en entorns residencials d'alta concentració de famílies d'origen marroquí i, especialment, en l'àmbit rural. Tot i això, també s'esmenta que aquest control social s'està afeblint, especialment entre el jovent nascut al país, cosa que provoca conflictes amb les famílies.

Es planteja que les situacions de major temporalitat, parcialitat no volguda i ocupació en llocs de baixa qualificació, així com una taxa d'atur elevada, que afecten el col·lectiu estan vinculades a cinc factors: a) un baix nivell d'estudis del col·lectiu (vinculat a l'origen rural d'una gran part de la població marroquina establerta a Catalunya); b) el desconeixement de les llengües cooficials a Catalunya, que afecta més les dones; c) la discriminació social, institucional i empresarial per motius vinculats a l'origen, la religió, la cultura o la vestimenta, entre d'altres, discriminació que estén la seva influència més enllà de l'àmbit estrictament laboral i afecta altres qüestions de la vida quotidiana, com ara el lloguer de pisos o les identificacions policials per perfil ètnic; d) el desconeixement dels seus drets laborals i la manera com exercir-los, a la qual cosa s'ha d'afegir la poca cultura sindical o, fins i tot, la desconfiança davant dels sindicats, condicionada per la percepció que tenen del sindicalisme en el seu país d'origen, que veuen poc reivindicatiu i poc independent del poder polític, i e) els efectes de la normativa d'estrangeria, que dificulta l'accés a la regularitat i el manteniment de les autoritzacions de residència i treball, cosa que els fa acceptar condicions no tolerables des del punt de la legislació laboral.

Davant d'aquesta situació, es planteja a) millorar l'actuació de la Inspecció de Treball per controlar el treball submergit i l'explotació laboral; b) dur a terme un acostament per part del sindicat als treballadors i treballadores marroquins que es concreti en un increment dels representants

sindicals d'aquest origen per facilitar vincles de confiança; c) aplicar canvis en la llei d'estrangeria per flexibilitzar els requisits d'accés i manteniment de la regularitat administrativa; d) fer pedagogia dels drets laborals a escala municipal per mitjà dels instruments que ofereix la Llei d'acollida de les persones immigrades i les retornades a Catalunya, en concret, el mòdul B de coneixements laborals, i, e) desenvolupar polítiques per combatre les discriminacions i lluitar per la igualtat efectiva de drets i oportunitats.

7. PROPOSTES

Tal com hem dit a la presentació de l'estudi —i atenent el canvi de metodològic iniciat en l'informe del 2017 i que ha continuat en l'informe d'enguany amb la incorporació d'una part qualitativa—, a continuació volem presentar un seguit de propostes que s'extreuen de l'anàlisi del treball realitzat i que cerquen millorar la situació laboral de les persones estrangeres que formen part de la comunitat marroquina establerta a Catalunya.

Com s'ha evidenciat en els darrers informes, cal una reforma profunda del marc legal d'estrangeria que permeti flexibilitzar els requisits i agilitar els procediments administratius, especialment els d'accés a la regularitat administrativa i de manteniment de les autoritzacions de residència i treball, per evitar, així, els efectes negatius d'un procediment burocràtic excessivament rígid que condiona enormement les condicions de treball que han d'assumir els treballadors i treballadores estrangers.

A més, també es posa de manifest la necessitat de combatre els estereotips i els prejudicis en relació amb les persones estrangeres vinculats, entre d'altres, a aspectes culturals i religiosos, ja que poden donar lloc a actituds discriminatòries que limiten i/o condionen la incorporació al mercat de treball i la carrera professional de les persones estrangeres, i les condemnen a optar per feines de baixa qualificació.

Cal potenciar l'accés de les persones estrangeres a les formacions previstes en el marc de la Llei d'acollida de les persones immigrades i les retornades a Catalunya, en concret, els mòduls A, de català i castellà; el mòdul B, de coneixements laborals, i el mòdul C, de coneixements de la societat catalana i el seu entorn jurídic. Amb això es podria donar resposta a algunes de les mancances detectades que afecten la comunitat marroquina, especialment les dones: baix coneixement de les llengües cooficials a Catalunya i desconeixement dels drets laborals i com exercir-los, així com dels drets cívics i de les institucions públiques.

Finalment, és absolutament necessari potenciar un acostament del sindicat als treballadors i treballadores marroquins per donar a conèixer el paper del sindicalisme en la lluita per la millora de les condicions laborals i contra l'explotació laboral. Això permetria establir vincles de confiança, potenciar la seva organització en el si del sindicat i la seva participació en les candidatures del sindicat a les eleccions sindicals. Aquesta participació i implicació ens permetria avançar cap a la igualtat d'oportunitats del col·lectiu d'origen marroquí.